

واگذاری خودروسازان در باتلاق ساختار هزارتو

۸ صفحه

این شطرنج ۲ وزیر نیاز دارد

برای دفاع از پروژه بازسازی فرهنگ همه کسانی را که مانع
کنش مثبت دولت هستند از خودتان دور کنید

روزنامه خبری تحلیلی، دانشگاهی صبح ایران
صدای نخبگان، نگاه جوانان

۱۶ صفحه
۵۰۰۰ تومان

فصل جدید را ببینید و مضمون:
روایت سال‌های جنگ

فرهنگستان

شماره مسلسل: ۲۶۲۲
پخشیه ۴ تیر ۱۴۰۲
۶۰ دقیقه ۱۴۴۴
۲۵ ژوئن ۲۰۲۳
شماره: ۳۸۱۶

2023 | vol.15 | No. 3896 | 16 Pages

غائله واگنر چه تاثیری بر آینده جنگ در اوکراین خواهد داشت؟

شوگ روسی

۷ صفحه

«فرهنگستان» گزارش می‌دهد
**دستاوردهای دانشگاه آزاد
در دوران کرونا**

۵،۶»

مازوت یا موتورسیکلت؟ آلودگی هوا ۶ ماه زودتر شروع شد

معمای آلودگی در تابستان

۱۶»

اصلاحات شورای نگهبان بر قانون اصلاح انتخابات اعمال شد

**تناسبی شدن انتخابات
پشت خط مجمع**

۲»

« یادداشت

سبد فروشی دارو؛ تخلف پنهان شرکت‌های پخش

مجتبی توانگر

نماینده مردم تهران و رئیس کمیته اقتصاد دیجیتال مجلس

امروزه با گسترش علم داروسازی، تنوع داروها بیشتر شده است و پزشکان نیز دستورالعمل‌هایی برای درمان و تجویز دارو دارند. از آنجایی که عرضه دارو صرفاً با دستور پزشک معالج امکان‌پذیر بوده، دارو از نظر محدودیت عرضه با دیگر اقلام متفاوت است. از این رو تجویز صحیح و مصرف به موقع دارو می‌تواند برای بهبود نظام سلامت کشور مفید باشد.

داروخانه‌های می‌توانند محل رجوع بیماران برای دریافت و مشاوره دارویی دانست. با بررسی میدانی روزنامه «فرهنگستان» در آذرماه ۱۴۰۱، یعنی در دوران کمبود دارو، مشخص شد که برخی داروخانه‌ها فرآورده‌هایی مازاد بر نسخه بیمار توصیه کرده یا صرفاً برخی از نسخه‌ها را تایید می‌کنند. همچنین در این گزارش، پزشک اورژانس توضیح داد: «برخی پزشکان در کنار داروی بیمار، مولتی‌ویتامین می‌نویسند تا از سوی داروخانه مرجوع نشود و این یک توافق نانوشته و ناپسند میان پزشکان و داروخانه‌هاست که عمده ضرر آن به جیب و سلامت مردم وارد می‌شود.» این در حالی است که تشویق برخی داروخانه‌ها به مصرف و تایید برخی از نسخ را می‌توان به دلیل فروش اقلام مازاد دانست که از سوی شرکت‌های پخش بر داروخانه‌ها تحمیل شده است. به عبارتی داروخانه‌ها نیازهای دارویی خود را به شرکت‌های پخش اعلام می‌کنند و شرکت‌های پخش سراسری دارو، آن را برآورد کرده و ملزمند هر ۱۵ روز یکبار با مراجعه به داروخانه از نیاز آنها مطلع شوند. این کار توسط ویزیتورها (نماینده‌های فروش) انجام می‌گیرد که معمولاً در هنگام فروش اقلام، از روش‌های غیرمعمول برای سبد فروشی دارو استفاده می‌کنند. در واقع سبد فروشی دارو به این معناست که فروش برخی داروها منوط به خریدن دیگر فرآورده‌ها باشد. قابل ذکر است توزیع دارو توسط شرکت‌های پخش، در مواردی که داروخانه‌ها به صورت سبیدی از آنها خرید نمی‌کنند، به کندی صورت می‌گیرد و این توزیع دیر هنگام (در مواردی که خرید مطابق سبید نیست) برای داروخانه مشکل‌ساز است. زیرا با خرید سبید توسط داروخانه‌ها که در واقع مازاد بر نیاز آنهاست، در نهایت این اقلام باید به فروش برسد. در نتیجه داروخانه‌ها ناچار به تشویق برای مصرف فرآورده‌های دیگر می‌شوند. به همین منظور است که برخی کارشناسان سلامت معتقدند سبد فروشی به تجویز برخی پزشکان در نسخ نیز رسیده است.

باتوجه به مواردی که بیان شد، سبد فروشی دارو و تحویل دیر هنگام فرآورده‌های سلامت از نظر سازمان غذا و دارو تخلف است؛ با توجه به بند ۴ ماده ۸ آیین‌نامه تاسیس و فعالیت شرکت‌های پخش فرآورده‌های سلامت محور، «فروش دارو با استفاده از روش سبید دارویی یا روش‌هایی که منجر به ایجاد هر نوع تبعیض بین داروخانه‌ها در زمینه دریافت داروهای مورد نیاز آنها شود، ممنوع است.» برای درک تاثیر سبید فروشی بر نظام عرضه و توزیع دارو می‌توان اشاره داشت یکی از اولویت‌های سازمان غذا و دارو برای مدیریت بحران کمبود دارو در آذرماه ۱۴۰۱، مقابله با تخلف سبد فروشی دارو بود و حتی در ابلاغیه‌ای

از سوی این سازمان بیان شده در صورت مشاهده تخلف از طریق مراجع قضایی پیگیری و اقدام قانونی لازم صورت خواهد گرفت. اما این تخلف برای داروخانه‌ها به راحتی قابل اثبات و استناد قضایی نیست. برای شکایت از شرکت پخش متخلف، نیاز است داروخانه شواهد قابل استناد از جمله اعلام ثبت سفارش دارویی و عدم ارسال آن توسط شرکت پخش را در دست داشته باشد. با وجود این شواهد هم حتی ممکن است شرکت پخش ادعا کند که این تخلف از جانب ویزیتورها صورت گرفته است. این موضوع سبب شده تا داروخانه‌ها نیز در این چرخه حضور پیدا کرده و به دنبال منافع خود باشند.

راهکار چیست؟

به نظر می‌آید راهکار این مشکل تنها با نظارت بیشتر یا تشدید مجازات حل نمی‌شود. زیرا تاکنون اقداماتی از این جنس صورت گرفته و نتیجه پخش نبوده است. لذا این مساله نیاز به حل نظام‌مند دارد. به عقیده کارشناسان یکی از راهکارهای قابل اتکا ایجاد شفافیت با استفاده از ظرفیت‌های فناوری اطلاعات است؛ در صورتی که ثبت سفارش داروخانه‌ها به صورت اینترنتی بوده و شرکت‌های پخش ملزم به فروش اینترنتی باشند، امکان شناسایی تخلف‌هایی از جمله تأخیر یا عدم تحویل سفارش‌ها، به وجود خواهد آمد. همچنین رد سفارش و عدم تحویل به دلیل عدم موجودی برای دانشگاه مربوطه با استفاده از ظرفیت سامانه رهگیری و اصالت‌سنجی دارو (TTAC) قابل بررسی است. مورد تاکید است که رد درخواست توسط شرکت‌های پخش هم می‌تواند نظام‌مند شود. به عبارت دیگر اینکه دلایل مجاز از غیرمجاز تفکیک شود به این صورت که آیا به خاطر بدهی داروخانه این سفارش داروخانه رد شده است یا شرکت پخش با وجود موجودی اقلام، قصد احتکار یا سبد فروشی دارد. با تغییر ماهیت از شیوه فعلی (فروش توسط ویزیتورها) و ثبت برخط سفارش داروخانه‌ها در نظام توزیع شرکت‌های پخش تحویلی در نظام عرضه و توزیع دارو ایجاد خواهد شد و با افزایش رقابت، شرکت‌های پخش به دنبال بهبود کیفیت خدمات خود خواهند بود. در این صورت، بخشی از حجم سفارش‌ها که ناشی از سبد فروشی بوده کاهش می‌یابد. در کنار آن به خاطر اینکه تخلفات شرکت‌های پخش از جمله عدم ارسال فرآورده‌ها کاهش می‌یابد، داروخانه‌ها نیاز به انبار دارو بیش از نیاز خود ندارند؛ لذا پیش‌بینی می‌شود تعداد سفارش‌ها افزایش یابد که برای مدیریت این موضوع می‌توان از ظرفیت سکوها اینترنتی به شرط فراهم کردن زیرساخت‌های ویژه حمل دارو استفاده کرد تا در توزیع فرآورده‌های سلامت تسریع ایجاد شود. با تسریع در توزیع فرآورده‌های سلامت می‌توان امیدوار بود تا کمبود اقلام در داروخانه کاهش پیدا کند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گام نخست در این زمینه برداشته است و موضوع توزیع اینترنتی فرآورده‌های سلامت محور در آیین‌نامه حمایت از تولید، دانش بنیان و اشتغال آفرین در حوزه سلامت مطرح شده و به تصویب هیات وزیران رسیده است. اکنون با گذشتن از مهلت قانونی و همچنین گذر از دوران کمبود دارو، سازمان غذا و دارو هنوز دستورالعمل مربوطه را تدوین نکرده است؛ در حالی که با تدوین و ابلاغ این دستورالعمل می‌توان شاهد تحولات مثبتی در این زمینه بود.

حضور واحد الکترونیکی دانشگاه آزاد اسلامی در

بیست و ششمین دوره نمایشگاه کامپ از
تاریخ ۴ الی ۷ تیرماه سال جاری.
به همراه ارائه و معرفی محصولات:

سامانه واداروم | سامانه خدمات الکترونیکی

سامانه پاسخگویی | پیام رسان شماره

سامانه وادانا | سامانه فلک شهریه دانشجویی

سامانه دانشجویار

با حضور در غرفه از مزایا و تخفیفات ویژه
بهره‌مند شوید

سالن ۴۴۸ | غرفه ۱۰۳۱ ▶

ec.iau.ir
info@iauec.ac.ir

اصلاحات شورای نگهبان بر قانون اصلاح انتخابات اعمال شد

تناسبی شدن انتخابات پشت خط مجمع

بعد از چندین بار رفت و برگشت طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس، بین مجلس، شورای نگهبان و هیات عالی نظارت این طرح همچنان به سرانجام نرسیده و باید دید آیا در نهایت مصوب خواهد شد یا نه. مطابق آخرین خبری که سخنگوی شورای نگهبان اعلام کرده است توپ تصویب اصلاحیه قانون انتخابات اکنون در زمین هیات عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی اقلاتی-اقتصادی. هادی طحان نظیف در جریان نشست خبری روز شنبه در پاسخ به سوال خبرنگاری که نظر شورای نگهبان در مورد تناسبی شدن انتخابات به عنوان یکی از مواد طرحی اصلاحی را پرسیده بود گفت: «ما در مرحله قبل نسبت به اصل تناسبی شدن

انتخابات مجلس در تهران مشکلی نداشتیم و نسبت به برخی موارد آن ابهاماتی داشتیم که با اصلاحات صورت گرفته از سوی مجلس تمامی ابهامات و ایرادات ما نسبت به این موضوع مرتفع شد. با برطرف شدن ابهامات شورای نگهبان در خصوص تناسبی شدن انتخابات مجلس در حوزه انتخابیه تهران، ری، شمیرانات، اسلامشهر و پردیس باید گفت ایراد مهم دیگری در مورد طرح اصلاحی مجلس از جانب شورای نگهبان باقی نمانده و مصوب شدن طرح منوط است به موافقت هیات عالی نظارت که به عنوان خوان آخر است و باید دید آیا اعضای هیات نظارت با اصلاحات مجلس موافقت خواهند کرد یا کلاف تناسبی شدن انتخابات همچنان سردرگم می‌ماند.

هیات عالی نظارت فرآیند تصویب اصلاحیه را طولانی کرده است

مطابق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس پیش از این ماده ۵۳ اصلاحیه قانون انتخابات از سوی شورای نگهبان با چهار ابهام و یک مغایرت با قانون اساسی مواجه شده بود. از طرفی هیات عالی نظارت بر سیاست‌های کلی نظام نیز آن را مغایر بندهای ۱۰۱ و ۱۵۰ سیاست کلی انتخابات و بند ۹ سیاست‌های کلی نظام قانون گذاری تشخیص داد. پس از بحث و بررسی‌های صورت گرفته ابهامات و ایراد شورای نگهبان مرتفع شد ولی اشکالات هیات عالی نظارت بر سیاست‌های کلی نظام بر قوت خود باقی ماند و اصلاحات صورت گرفته از جانب کمیسیون شوراها نیز نتوانست این ایرادات را حل کند. بنیادین بودن ایرادات هیات عالی نظارت باعث شد اعضای کمیسیون شوراها تصمیم بر حذف این ماده از اصلاحیه بگیرند. اقدامی که با مخالفت رئیس مجلس مواجه شد و نهایتاً نیز نمایندگان طرح اصلاح قانون انتخابات را بدون حذف ماده ۵۳ به شورای نگهبان ارجاع دادند. حال با رفع ابهامات شورای نگهبان این هیات عالی نظارت است که باید تطابق یا عدم تطابق با سیاست‌های کلی انتخابات را بار دیگر برگزار کند. جلسه بررسی مصوبه مجلس در هیات عالی نظارت باید روز گذشته برگزار می‌شد اما به دلیل حضور نیاختن برخی اعضا این جلسه به حد نصاب لازم نرسید و به تعویق افتاد. حال باید منتظر ماند تا جلسه هیات عالی نظارت برگزار شود. چنانچه هیات عالی نظارت نظر خود مبنی بر عدم تطابق اصلاحیه مجلس با سیاست‌های کلی نظام را تغییر دهد این اصلاحیه مصوب شده و می‌توان امیدوار بود که در انتخابات آتی مجلس نیز اعمال شده و ما شاهد برگزاری انتخابات تناسبی در حوزه انتخابیه تهران باشیم. امری که برای نخستین بار در کشور رخ خواهد داد. هادی طحان نظیف، سخنگوی شورای نگهبان نیز ابراز امیدواری کرده است که با رفع اندک ابهامات و اشکالات باقی مانده این اصلاحیه در انتخابات آتی مجلس اعمال شود اما اگر مانع اصلی تصویب اصلاحیه یعنی هیات عالی نظارت نظر خود را تغییر ندهد و همچنان این مصوبه را خلاف سیاست‌های کلی نظام قلمداد کند نمایندگان برای تصویب اصلاحیه مجدداً باید بر نظر خود اصرار ورزیده تا این بار طرح از هیات عالی نظارت خارج شده و به صحن اصلی مجمع تشخیص مصلحت نظام برود و تصمیم نهایی در مجمع اتخاذ شود. این مسیر باعث می‌شود تا حتی در صورت تصویب اصلاحیه فرآیند آن طولانی شده و امکان اجرایی ساختن آن در انتخابات آتی مجلس کم شود. طولانی شدن فرآیند امری است که تشکیل نشدن جلسات هیات عالی نظارت نیز به آن دامن می‌زند و این انتقاد را متوجه اعضای آن می‌کند که چرا برای چنین طرح مهمی حتی به قدر حضور در جلسه هیات نیز دغدغه نداشته‌اند.

مطابق آنچه در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس آمده است هیات عالی نظارت اصلاحیه قانون انتخابات مجلس را با بندهای ۱۰۱ و ۱۵ سیاست‌های کلی انتخابات مغایر گرفته است. بررسی ماهیت مدل تناسبی اما اثبات می‌کند که ماده ۵۳ اصلاحیه قانون انتخابات نفع‌ناخواه مغایر با این بندها نبوده بلکه مطابق آن است به این شرط که اعضای هیات عالی نظارت تفسیر درستی از سیاست‌های کلی داشته و نفع عموم مردم را در آن اصل قرار دهند؛ مطابق بند ۱ سیاست‌های کلی انتخابات «تعیین حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی و شوراهای اسلامی بر مبنای جمعیت و مقتضیات اجتناب‌ناپذیر به گونه‌ای که حداکثر عدالت انتخاباتی و همچنین شناخت مردم از نامزدها فراهم گردد.»

هیات عالی نظارت در حالی ماده ۵۶ اصلاحیه یعنی تناسبی شدن انتخابات را مغایر با این بند تشخیص داده است که اولاً این مدل انتخاباتی با محدود کردن گزینه‌های در معرض انتخاب از چند صد کاندیدا به چند فهرست امکان شناخت بهتر را برای مردم فراهم می‌آورد و ثانیاً در این مدل نیز امکان حضور چهره‌های فردی همچنان وجود دارد و ابتدا نیز آرای فردی شمارش می‌شود به این ترتیب حق کاندیداهایی که به صورت لیستی و حزبی در انتخابات مشارکت نمی‌کنند همچون گذشته محفوظ بوده و تغییری در شرایط آنها ایجاد نمی‌شود. به این ترتیب می‌توان گفت تناسبی شدن انتخابات مغایرتی با بند ۱ سیاست‌های کلی انتخابات ندارد. در بند ۱۰ سیاست‌های کلی انتخابات یعنی دیگر بندی که هیات عالی نظارت تناسبی شدن انتخابات را مغایر با آن تشخیص داده، آمده است: «ارتقای شایسته‌گزینی، همراه با زمینه‌سازی مناسب، در انتخاب داوطلبان تراز شایسته جمهوری اسلامی ایران و دارای ویژگی‌هایی متناسب با جایگاه مربوط از طریق:

۱-۱- تعیین دقیق معیارها و شاخص‌ها و شرایط عمومی و

ایراداتی که وارد نیست

اختصاصی داوطلبان در چهارچوب قانون اساسی با تاکید بر کارآمدی علمی، جسمی و شایستگی متناسب با مسئولیت‌های مربوط و تعهد به اسلام، انقلاب و نظام اسلامی و قانون اساسی به ویژه التزام به ولایت فقیه و سلامت اخلاقی-اقتصادی.

۱-۲- شناسایی اولیه توانایی و شایستگی داوطلبان در مرحله ثبت نام به شیوه‌های مناسب قانونی و متناسب با هر انتخابات.

۱-۳- بررسی دقیق و احراز شرایط لازم برای صلاحیت نامزدها با پیش‌بینی زمان کافی در چهارچوب قانون

هر انتخابات از طریق استعمال از مراجع ذی صلاح و پاسخگویی مسئولانه و به موقع آنها.

۱-۴- اتخاذ ترتیبات لازم برای به حداقل رساندن ممنوعیت حضور داوطلبان شاغل.

۱-۵- تعریف و اعلام معیارها و شرایط لازم برای تشخیص رجل سیاسی، مذهبی و مدیر و مدبر بودن نامزدهای ریاست جمهوری توسط شورای نگهبان»

همان طور که از محتوا مشهود است این بند از سیاست‌های کلی صرفاً ویژگی‌هایی را مشخص کرده که تطابق آن با شرایط کاندیداها در حیطه وظایف شورای نگهبان بوده و اساساً ارتباطی با مدل انتخاباتی نداشته چرا که مرحله تایید صلاحیت‌ها پیش از برگزاری انتخابات صورت می‌گیرد و اگر فردی به‌طور مثال صلاحیت علمی کافی نداشت بنا به تشخیص شورای نگهبان تایید صلاحیت نیز نخواهد شد و مدل تناسبی قرار نیست تغییری در این نقش شورای نگهبان ایجاد کند. همچنین در بند ۱۵ سیاست‌های کلی انتخابات نیز آمده است: «پاسداری از آزادی و سلامت انتخابات و حق انتخاب آزادانه افراد و صیانت از آرای مردم به عنوان حق الناس در قانون گذاری، نظارت و

نظام انتخاباتی اکثریتی

استان‌های مختلف، قرار است به تصویب و تدوین قوانین و اجرای وظایف نظارتی بپردازند. حال اگر در هنگام برگزاری انتخابات بخشی از افرادی که مردم به آنها رای دادند و خواهان راهیابی به مجلس بودند به دلیل کسب نکردن اکثریت آرا حذف شوند، اتفاقی که می‌افتد، حذف نظر بخشی از مردم است. مثلاً اگر در برگزاری انتخابات، ۳۰ درصد آرا به یک جریان سیاسی اختصاص داشته باشد، چون اکثریت آرا به دست نیارده، نمی‌تواند به مجلس راه پیدا کند، اما این درصد هم جزای مردم بوده است. در حقیقت بخشی از رای مردم نادیده گرفته می‌شود و آن جریان سیاسی هم نماینده‌ای از جانب مردم در مجلس نخواهد داشت، این موضوع را می‌شود یکی از مصادیق بی‌عدالتی انتخاباتی دانست.

دامن زدن به تنش‌های تبلیغاتی

به روزهای برگزاری انتخابات که نزدیک می‌شویم، جناح‌های سیاسی حملات علیه یکدیگر را شروع می‌کنند و دعوا و رقابت‌ها، جنجال‌های زیادی را در فضای سیاسی کشور به وجود می‌آورد و جناح‌ها عموماً دست به تسویه حساب می‌زنند و یکدیگر را عامل نابسامانی‌هایی که در کشور وجود دارد، می‌خوانند. یکی از آسیب‌های برگزاری انتخابات به شیوه اکثریتی، دامن زدن به همین رقابت‌هاست. در واقع شرایط سیاسی کشور در روزهای منتهی به انتخابات مجلس به شدت دو قطبی می‌شود و احتمال بروز تنش میان مردم را هم چندبرابر می‌کند.

آسیب یکدست شدن مجلس

در این شیوه انتخابات از آنجایی که نماینده اکثریت آرا به دست نیارده از ساختار قدرت حذف می‌شود. این مدل باعث می‌شود بازنده به‌طور کامل از جریان قدرت حذف شود و از طرفی هم یکدست شدن مجلس و حذف جریان قوی، باعث می‌شود که نظارت جریان‌های سیاسی بر یکدیگر ضعیف شود. وقتی این اتفاق رخ دهد مشخصاً شاهد بروز فساد خواهیم بود.

بی‌عدالتی انتخاباتی در شیوه اکثریتی

تصاحب‌کنندگان کرسی‌های مجلسی با همان نمایندگان مردم در شهرها

نظام انتخاباتی تناسبی

به شکل ترکیبی از میان نامزدهای احزاب انتخاب کنند. در ادامه برخی از مهم‌ترین نتایج نظام انتخاباتی تناسبی مورد اشاره قرار گرفته است.

فاصله گرفتن فضای سیاسی کشور از جنجال‌ها

در شیوه برگزاری این مدل انتخابات، همه گروه‌های سیاسی، حداقلی از کرسی‌های نمایندگی حوزه انتخابیه را دارا هستند. از آنجایی که همه گروه‌های سیاسی می‌دانند که بالاخره حداقلی از کرسی را دارند، باعث می‌شود، میزان بروز جنجال‌ها و رقابت‌های انتخاباتی جناح‌های سیاسی برای کسب کرسی‌های مجلس کاهش پیدا کند و فضای سیاسی کشور ملتهب نشود.

افزایش میزان مشارکت در انتخابات

نکته قابل توجه دیگر این است که برخلاف انتخابات اکثریتی که عموماً یک جناح سیاسی برای یک دوره از عرصه قدرت حذف می‌شود، این مساله باعث ایجاد ناامیدی و کاهش میزان مشارکت عمومی در عرصه انتخاباتی می‌شود، اما چون حذف گروه‌های سیاسی در شیوه انتخابات تناسبی اتفاق نمی‌افتد، مشخصاً میزان اقبال به مشارکت در انتخابات افزایش پیدا می‌کند.

شکل‌گیری رقابت‌های درون‌جریانی

در مدل شیوه اکثریتی به دلیل اینکه اکثریت پیروز و اقلیت حذف می‌شوند، جناح‌های سیاسی سعی می‌کنند حداکثر اختلاف‌ها را تشکیل بدهند تا بتوانند بیشترین آرا را به دست بیاورند و رقیب را حذف کنند. اما در این مدل، گروه‌های سیاسی می‌توانند مستقلاً وارد انتخابات شوند و متناسب با سبدهای خود، کرسی‌های نمایندگی را به دست بیاورند. در این شرایط، لیست بستن‌های گروه‌های سیاسی به هر قیمت و با هر ضرب و زوری اتفاق نخواهد افتاد و دقت و توجه بیشتری، برای حضور افراد در لیست‌ها به عمل خواهد آمد.

جهش پاکستان، افت چشمگیر هندی‌ها

در اینفوگرافیک «فرهیختگان» بخوانید

دانشگاه آزاد در دوران کرونا به روایت امار

پیام دکتر ولایتی به مناسبت رونمایی از کتاب «دستاوردهای دانشگاه آزاد اسلامی در دوران کرونا»
ابتکارات کرونایی بازتاب تعهد ملی خانواده دانشگاه آزاد بود

چه خبر از دانشگاه

دانشگاه را باید کارآمد و دانشجویرا مهارت‌پذیر کرد

نهمین اجلاس بسیج اساتید دانشگاه آزاد با حضور دکتر محمد مهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد به میزبانی دانشگاه آزاد استان خراسان رضوی در مجتمع آموزشی فرهنگی امامت مشهد برگزار شد. دکتر طهرانچی در این اجلاس با اشاره به جنگ ترکیبی از سوی دشمن، گفت: «آنچه ما در صحنه دانشگاه ملاحظه کردیم یک عامل خارجی دارد که این عامل خارجی، دشمن ۴۴ ساله جمهوری اسلامی است که می‌کوشد تا به خیال خام خود این نور خدایی را خاموش کند و هر بار که می‌آزماید، مرصاد دیگر برای ما ایجاد می‌شود.» رئیس دانشگاه آزاد خاطرنشان کرد: «علم و ایمان دو بال هستند که باید با یک مرکز فکر به حرکت درآید تا فرد بالا رود، لذا منشأ کنترل این دو بال باید یکی باشد نه با دو منطق.» دکتر طهرانچی افزود: «خداوند می‌فرماید قرآن را برای هدایت متقین فرستادم که به غیب ایمان دارند، برای استفاده از قرآن باید ایمانی برخورد کرد و باید پذیرفت که مصنف قرآن، خداوند است؛ هر متنی را تا به صنفش ایمان نیاوریم، آن را نمی‌خوانیم.»

رئیس دانشگاه آزاد با بیان اینکه متأسفانه در گذشته و زمان حال دو نگاه اشتباه به قرآن شامل طبیعت‌گرایی مطلق و طبیعت‌گرایی مطلق وجود داشته، افزود: «قرآن کتاب هدایت است و خداوند اصرار دارد پدیده‌های طبیعی را در قرآن وصف کند، چراکه طبیعت‌گرایی و طبیعت‌گرایی نیست، بلکه طبیعت و پدیده‌شناسی نشانگر است.»

دکتر طهرانچی با تأکید بر اینکه در قرآن علم، نقل، مشاهده، تعقل و شهود و تفکر به عنوان ابزار مطرح می‌شود و این ابزار جای خود را پیدا می‌کند، ادامه داد: «نگاهی که ما داریم، نگاه تلازم است؛ چرا که رفعت انسان از ترکیب علم و ایمانی که یک منشاء دارد، رخ می‌دهد نه علم و ایمانی که دو منشأ دارد.»

وی با اشاره به سوره روم و با بیان اینکه علم و ایمان در غرب در تعارض است، تصریح کرد: «نگاه ما این است که عالم، عالم غیب و شهود است، اما غرب ظاهر را فهمیده و ارتباطش با غیب قطع بوده؛ با این علم نمی‌شود ملازمت علم و ایمان را به دست آورد؛ چراکه اینها علم‌شان عمیق نیست و محدود است.»

دکتر طهرانچی افزود: «هر چقدر علم عمیق‌تر می‌شود، ایمان هم تقویت می‌شود؛ باید به سراغ علم و ایمان ملازم برویم. خداوند یک پدیده‌شناسی کامل را از روزی که خلقت زمین و آسمان را شروع کرد تا روزی که ما روی زمین آمدیم، داشته است.» رئیس دانشگاه آزاد با اشاره به ترس غرب از ایران گفت: «غرب معتقد است

پیام

پیام دکتر ولایتی به مناسبت رونمایی از کتاب «دستاوردهای دانشگاه آزاد اسلامی در دوران کرونا»

ابتکارات کرونایی بازتاب تعهد ملی خانواده دانشگاه آزاد بود

ارکان نظام جمهوری اسلامی، از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های بی‌بدیل خود در این زمینه استفاده کند. حجم فراوان فعالیت‌ها و اقدامات انجام‌شده در دوران کرونا و پس از آن، نشان دهنده ایمان راسخ، توکل به حضرت یاری تعالی، ابتکار عمل، مخاطب‌محوری و تعهد ملی و سازمانی خانواده بزرگ کارکنان، اساتید، دانشجویان و به‌ویژه مدیران دانشگاه آزاد بوده است که بخشی از آن در کتاب «ملک‌کرد دانشگاه آزاد اسلامی در دوران کرونا» درج شده است و اینجانب به نوبه خود قدردان این تلاش‌های مسئولانه هستم.

آنچه در این گزارش ارائه شده، شمه‌ای از مجموعه خدمات دانشگاه آزاد اسلامی در عرصه این جهاد بزرگ بوده است که با هدف مستندسازی، ثبت فعالیت‌ها و سیاست‌ها و به‌منظور یادگیری و ارتقای دانش مدیریت بحران برای مواجهه هر چه بهتر با بحران‌های آینده، تدوین شده است. در اینجا لازم است از حسن تلاش‌های رئیس محترم دانشگاه و همکاران محترم ایشان در مجموعه سازمان مرکزی و واحدها و مراکز آموزشی، پژوهشی، فناوریانه و خدماتی دانشگاه آزاد سراسر کشور و زحمات دبیرکل محترم هیات‌موسس و همکاران متخصص و خدمت‌آشنا در دبیرخانه هیات‌موسس دانشگاه آزاد در تدوین این گزارش مستند و نیز اعضای محترم هیات‌موسس و هیات‌امنا دانشگاه آزاد در همراهی بی‌دریغ در تحقق این امور سپاسگزاری کنم.

فرصت را مغتنم می‌شمارم و از اهتمام و تلاش‌های صادقانه رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی در اجرا و پیاده‌سازی سند پنج‌ساله توسعه و تعالی دانشگاه آزاد، به‌ویژه در دوره خطیر و بحرانی همه‌گیری کرونا، قدردانی می‌کنم. همچنین به‌ویژه از اقداماتی که در سال‌ها و ماه‌های اخیر به ثمر نرسیده که از جمله مهم‌ترین آنها فعال‌سازی و یکپارچه‌سازی انواع سامانه‌ها، اجرای انواع طرح‌های آمایشی و تعهد مقدماتی لازم برای اجرای آنها، برخورد فعالانه و احساس مسئولیت انقلابی درخصوص فرزند پایبندی جایگاه و مرجعیت علمی کشور در منطقه و نیز پیگیری مستمر مسائل فرهنگی، تربیتی، معنوی و اخلاقی در سطح مدیران، اساتید، دانشجویان و کارکنان خدمت‌دانشگاه و اجرای دستورالعمل آراستگی و شگون فرهنگی و رفتاری در دانشگاه آزاد مصوب شورای فرهنگی دانشگاه مورخ ۱۳۹۷/۰۶/۱۲ بوده سپاسگزاری می‌کنم و توفیق هرچه بیشتر و عنایات الهی را برای کلیه خادمان و دلسوزان ایران اسلامی به‌ویژه خانواده بزرگ مدیران، کارکنان، اساتید و دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی آرزومندم.»

از دیگر الزامات این مهم، بهره‌مندی حداکثری از فرصت‌ها، چالش‌ها و بحران‌هاست؛ چرا که تجربه تمدنی ایران اسلامی ثابت کرده که عمده توفیقات ملی در حوادث، بزنگاه‌ها و چالش‌ها از جمله بحران‌ها یا شرایط خطیر به دست می‌آید که مهم‌ترین تبلور آن، رشد و بلوغ ملی ایرانیان در جریان دفاع مقدس هشت‌ساله و پس از آن مقاومت در برابر فشارهای نظام استکبار جهانی در مورد حق بهره‌مندی کشور از انرژی هسته‌ای بوده است.

در میان دستاوردها و خدمات متعدد نظام جمهوری اسلامی ایران در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی و اقتصادی به‌ویژه در مقاطع بحرانی، مدیریت جهادی و مواجهه هوشمندانه و عالمانه با همه‌گیری عالم‌پیمای کرونا طی دست کم سه سال، جایگاه برجسته و چشمگیری دارد. نتایج و برون‌دادهای مجموعه سیاست‌ها و تدابیر اتخاذشده از سوی ارکان مختلف نظام تصمیم‌گیر کشور در مقایسه با سایر جوامع و دولت‌ها نشان می‌دهد که فعالیت‌ها و اقدامات انجام‌شده بسیار مرتفی، خلاقانه و متکی بر ظرفیت‌های سیاسی، فرهنگی و دینی بوده و جمهوری اسلامی به نسبت دیگر حکومت‌ها موفق‌تر و موثرتر عمل کرده است. اوج این دستاوردها را می‌توان در تولید انواع واکسن‌ها، کاهش مرگ‌ومیرها و تلفات درمقایسه با کشورهای دیگر، ظهور انواع محصولات و تولیدات دانش‌بنیان مرتبط با شناسایی ویروس و تشخیص و درمان این بیماری دانست که همون زحمات دانشمندان و پژوهشگران، پزشکان، پرستاران و سایر اعضای کادر پزشکی و بهداشتی کشور بوده است. همچنین حضور مسئولان مردم، نهادها و تشکل‌های مردمی و مذهبی به‌ویژه جهادگران سلامت در صحنه مبارزه با کرونا و حمایت از اقسار آسیب‌پذیر و نیازمند که ریشه در فرهنگ اصیل اسلامی-ایرانی مردم دارد، برگ زرینی بر تاریخ افتخارات کشور افزوده است.

در میان دستگاه‌ها و نهادهای فعال در عرصه مقابله با این ویروس، دانشگاه آزاد اسلامی به سبب ماهیت و مأموریت آموزشی خود که با خیل عظیمی از دانشجویان، اساتید، کارکنان و خانواده‌های ایشان در اقصی نقاط میهن عزیزمان در تعامل قرار دارد، نقش منحصربه‌فردی داشته که اقدامات و سیاست‌های آن در دوره شیوع همه‌گیری کرونا غیرقابل چشم‌پوشی است. مجموعه مدیریتی و سازمانی دانشگاه آزاد در این برهه دشوار و پرچالش، به خوبی توانسته است انتظارات و چشمداشت‌ها برای یک مبارزه مبتنی‌ببر دانش، موثر و اساسی با بیماری کرونا را عملی سازد و ضمن همدلی و همگامی با دیگر

روز گذشته بیست‌وچهارمین اجلاس شورای دانشگاه آزاد اسلامی با حضور دکتر محمد مهدی طهرانچی، رئیس این دانشگاه برگزار شد. در این برنامه از کتاب «دستاوردهای دانشگاه آزاد اسلامی در دوران کرونا» هم رونمایی شد. دکتر علی اکبر ولایتی، رئیس هیات‌موسس و هیات‌امنا دانشگاه آزاد پیامی به بیست‌وچهارمین اجلاس شورای دانشگاه آزاد (به مناسبت رونمایی از کتاب دستاوردهای دانشگاه آزاد اسلامی در دوران کرونا) صادر کرد. متن این پیام که روز گذشته در این اجلاس توسط مهدی نویدادهم، دبیرکل هیات‌موسس دانشگاه آزاد قرائت شد، به شرح زیر است:

«کشور عزیزمان، ایران بزرگ و پرافتخار و نظام جمهوری اسلامی ایران در آستانه حرکت در مسیر احیای تمدن ایرانی-اسلامی و ارتقای جایگاه و موقعیت خویش در دنیای جدید قرار دارد و با وجود انواع تهدیدات، فشارها و مخاطرات درونی و بیرونی، به دستاوردهای درخشانی دست یافته که موجب امیدواری قاطبه مسلمانان، مستضعفان و آزادگان جهان شده است.

توسعه و آبادانی کشور، خدمت‌رسانی به اقصی نقاط سرزمین پهناور ایرانی، به فعلیت درآوردن بسیاری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های ملی، بلوغ سرمایه‌های انسانی، تولید انبوه و موثر علم نافع و دفاع قاطع از امنیت مرزهای ملی در چهار دهه گذشته فقط بخشی از این دستاوردها و خدمات بوده‌اند، به نحوی که کشور به‌طور واضحی در مسیر تعالی و پیشرفت و بهبود قرار گرفته است. اینک باید گفت آنچه در طول تاریخ پرافتخار انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی به دست آمده، حاصل تدابیر و رهبری‌های مدیرانه مقام‌معهظم‌رهبری، فداکاری و ازخودگذشتگی شهدا، جانبازان و ایثارگران و مشارکت فعالانه آحاد ملت بزرگ ایران بوده است. اکنون که در مقطع طراحی دکترین اداره کشور در چهل سال دوم و با اتکا به بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و نیز تدوین برنامه هفتم توسعه کشور هستیم، امیدواریم با درک عمیق جایگاه خود در دنیای پرتلاطم کنونی گام‌های بلندی برای اعتلای کشور و ملت ایران برداریم. پرواضح است که طی ادامه این مسیر و دستیابی به ثمرات بیشتر و موقعیت درخشان‌تر تمدنی، پس از اذن الهی منوط و مشروط به ایمان و امید و توکل به ذات باری تعالی، همبستگی و اتحاد ملی، بهره‌وری از همه منابع قدرت ملی و درنهایت تولید علم مفید و حرکت در مرزهای دانش است که این خود در پرتو تکریم جایگاه دانشمندان، خبرنگاران و متخصصان و بسیج جامعه علمی و بدنه کارشناسی کشور میسر است.

که ایران رهبری علم جهانی را دارد و از این می‌ترسند، چراکه می‌گویند ایران روی تمدنی قرار گرفته است که نگرش‌شان به علم تنها توجه به دنیا نیست، بلکه توحیدی است.»

وی خاطرنشان کرد: «ایران، الگوسازی فکری است که خاستگاه آن دانشگاه است، برای همین دشمن دانشگاه را مورد حمله قرار می‌دهد و روی اساتید و دانشجویان کار می‌کند که بیشترین واگرایی را دانشجویان و اساتید نسبت به انقلاب اسلامی داشته باشند؛ به همین دلیل است که صحنه دانشگاه در این جنگ ترکیبی، صحنه جدی است.» دکتر طهرانچی اضافه کرد: «می‌شود دانشگاه را کارآمد و دانشجویرا مهارت‌پذیر کرد و این امر شدنی و قابل تحقق است.»

رئیس دانشگاه آزاد اظهار داشت: «اشکال علم ما این است که خالقیت است ولی ربوبیت نیست؛ برای همین رهبر معظم انقلاب به مرجعیت علمی که می‌رسند می‌گویند «جهاد مستمر علمی»، که جهاد را بسیج انجام می‌دهد، لذا بسیج اساتید، باید جهاد مستمر علمی برای رسیدن به مرجعیت داشته باشد آن هم نه مرجعیت برای همسان‌سازی با غرب، بلکه مرجعیت به معنای صاحب سبک بودن و شما بسیج اساتید باید صاحب سبکی بشوید که علم و ایمان تان در تلازم باشد.»

دکتر طهرانچی افزود: «رهبر معظم انقلاب می‌گویند غرب در علم و فناوری پیشرفت کرده اما در اخلاق فقیر است، ولی با این حال توانسته به علت پیشرفتی که داشته، سبک زندگی خود را بر ملت‌ها تحمیل کند، اما بدانید علم غرب در حدی نیست که راه سعادت را بهمی‌آید.» وی با بیان اینکه مرجعیت علم انسان کامل است، گفت: «شکل علم ما این گونه است که خالقیت دارد، اما ربوبیت ندارد و بسیج اساتید باید جهاد مستمر برای رسیدن به مرجعیت انجام دهد نه برای همسان‌سازی با غرب.»

برگزاری بیست و چهارمین نشست شورای دانشگاه در واحد تهران مرکزی

بیست‌وچهارمین نشست شورای دانشگاه آزاد به ریاست دکتر محمد مهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد روز گذشته در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی آغاز به کار کرد.

در این نشست دوروزه که معاونان، روسای دانشگاه آزاد مراکز استان، مدیران کل و دیگر اعضا حضور دارند، درخصوص سیاست‌های دانشگاه در حوزه‌های مختلف بحث و تبادل نظر خواهد شد. در ابتدای این نشست جواد محمدی، رئیس دانشگاه آزاد استان تهران به ایراد سخنرانی پرداخت و پیام دکتر ولایتی، رئیس هیات‌موسس و هیات‌امنا دانشگاه آزاد قرائت شد.

در اینفوگرافیک «فرهیختگان» بخوانید

دانشگاه آزاد در دوران کرونا

بیمارستان امیرالمومنین (ع)

۳۰۷۸۸

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

بیمارستان بوعلی

۳۸۴۸۹

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

بیمارستان فرهیختگان

۴۶۴۳۱۸

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

بیمارستان ۲۲ بهمن

۳۵۰۶

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

بیمارستان اصفهان کلینیک

۱۴۱۶۶

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

بیمارستان شاهولی

۴۵۶۵۵

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

بیمارستان آریا

۲۰۰۵

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

بیمارستان خاتم الانبیا (ع)

۱۹۴۷

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

بیمارستان امام سجاده (ع)

۶۷۱۷۶

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

جمع کل بیمارستان ها

۶۶۸۰۵۰

تعداد مراجعان مشکوک و مبتلا به کرونا

دبیرکل هیات موسس دانشگاه آزاد:

عملکرد دانشگاه آزاد را با نگاه آینده پژوهانه بررسی کردیم

ثبت عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی در دوران کرونا در حوزه‌های مختلف را باید یکی از اقدامات مهم این دانشگاه دانست؛ اقدامی که روز گذشته ماحصل آن در قالب کتاب «دستاورد‌های دانشگاه آزاد اسلامی در دوران کرونا» که از حدود یک سال پیش کارهای مرتبط با نگارش و تدوین آن آغاز شده بود، در بیست و چهارمین جلسه شورای دانشگاه آزاد رونمایی شد.

مهدی نوید ادهم، دبیرکل هیات موسس دانشگاه آزاد اسلامی در حاشیه این دوره از جلسه شورای دانشگاه آزاد اسلامی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درباره جمع‌آوری اطلاعات این دانشگاه گفت: «دانشگاه در حوزه‌های مختلف فعالیت‌های گوناگونی دارد که این فعالیت‌ها توسط هیات موسس ارزیابی می‌شود. یکی از فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی، اقدامات مفیدی بود که در دوران کرونا انجام شد و نیاز بود تا مستندسازی صورت بگیرد؛ چراکه باید فعالیت‌های دوره کرونا در حوزه کسب تجربه و مواجهه با بحران‌های مشابه در آینده اثرگذار باشد.»

او ادامه داد: «همچنین باید تجزیه و تحلیل نقاط قوت و ضعفی که در فرآیند راه وجود داشته است را هم انجام می‌دادیم. حدود یک سال پیش بود که با هماهنگی دکتر طهرانچی این اقدام کلید خورد و دستورالعمل‌هایی صادر و فرم‌های مربوطه تنظیم شد و همکاران من سفرهایی به استان‌ها انجام داده و مذاکرات فراوانی با مجریان داشتند. در نهایت نیز براساس گزارشی که واحدهای استانی و معاونت‌ها در اختیار ما قرار دادند، جمع‌بندی و مستندسازی صورت گرفت و تجزیه و تحلیلی داشتیم که قوت‌ها و ضعف‌ها در کجا بود.»

ادهم با تاکید بر اینکه برای دریافت نتیجه مطلوب‌تر، مطالعات تطبیقی انجام شده است، افزود: «در این مطالعه تعدادی از دانشگاه‌های برتر جهان را مطالعه کردیم که در دوره کرونا چه کردند و آموزش مجازی آنها چگونه بود. تعدادی از دانشگاه‌های داخل کشور را نیز مورد مطالعه قرار دادیم، در مقایسه فهمیدیم که دانشگاه آزاد قطعاً نسبت به دانشگاه‌های داخل کشور، عملکرد خوبی داشته و نسبت به دانشگاه‌های دیگر کشورها نیز عملکرد مناسب و قابل دفاعی داشته است. در حوزه آموزش و پژوهش و فناوری‌ها نیز عملکرد دانشگاه خوب بود.» او در همین زمینه اظهار داشت: «برای مثال در حوزه فناوری‌های دانشگاه، سیستم‌هایی که راه‌اندازی شدند نسبت به بسیاری از سامانه‌ها از قوت بالایی برخوردار بود. هرچند در اول کار دانشگاه آزاد نیز مانند همه دنیا در مواجهه با کرونا غافلگیری داشت، اما سریعاً توانست خودش را به‌روز و تنظیم کند. کرونا، پدیده‌ای بود که هرچند تنها یکبار اتفاق افتاد اما می‌تواند دستاورد‌های مهمی برای نظام آموزشی داشته باشد و نباید این تجربیات را رها کرد، توانمندی و مهارتی که استاد و دانشجو و کارکنان به‌دست آورده‌اند را نباید رها کرد و صرفاً دوباره به کلاس‌های حضوری بازگردیم. قطعاً آموزش حضوری جایگزینی ندارد و باید حداکثر استفاده را از آن کرد، اما باید از ظرفیت مجازی نیز استفاده کرد که اصطلاح آموزش ترکیبی این موضوع را تعریف می‌کند.»

ادهم درباره عملکرد جهادی روسای دانشگاه و واحدها توضیح داد: «عنوان این بحث را ما مدیریت جهادی گذاشته‌ایم و یکی از ویژگی‌های عملکرد دانشگاه در این دوره ۳ ساله، حضور فعال و در صحنه رئیس دانشگاه، روسای واحدها و معاونان بود. به‌صورت جدی پسی کار بودند، همچنان که جهادگران سلامت، در میدان حضور داشتند و خدمات بسیاری به مردم ارائه دادند، جهادگران علمی نیز به میدان آمدند و خدمات مشابهی ارائه دادند.»

دبیرکل هیات موسس دانشگاه آزاد درباره جمع‌بندی خود از مطالعات و بررسی نقاط مثبت و منفی عملکرد دانشگاه افزود: «نقاط مثبتی که ما به آن رسیدیم این بود زمانی که تجربیات بشری و تجربیات داخل کشور نشان داد هیچ چیز جایگزین آموزش حضوری نمی‌شود، دانشگاه آزاد اولین دانشگاهی بود که آموزش‌های حضوری خود را در ۱۴ فروردین ماه آغاز کرد و در این حوزه پیشگام بود، البته این کار قطعاً نیاز به زیرساخت‌ها و اقداماتی داشت؛ همچنین در حوزه تولید محتوای آنلاین هم وارد شده و اساتید و ستاد مرکزی این کار را انجام دادند.» او تصریح کرد: «خدماتی که دانشگاه در حوزه پزشکی هم به پرسنل خود و هم به خانواده‌ها و عموم جامعه ارائه داد، از دیگر اقدامات مهم دانشگاه بود یا خدماتی که شرکت‌های دانش‌بنیان در این عرصه و تولیدات فناورانه داشتند. اما یکی از کاستی‌ها ممکن است این تجربیات باشد که به‌نظر می‌رسد در دانشگاه‌های دیگر این اتفاق افتاده است. سامانه‌ها وجود دارد اما آموزش مجازی به آن معنا وجود ندارد درست است که اصل با آموزش حضوری است اما نباید مهارت‌ها را کنار گذاشت.»

ادهم در پایان عنوان کرد: «ما در حال حاضر عملکرد دانشگاه در ۴ سال گذشته را در دست بررسی داریم. بحث آمایش سرزمین که مطرح شده در دبیرخانه تقریباً همزمان آغاز شد و با مشارکت همکاران در استان‌ها برای هر یک از استان‌ها یک دفتری را تولید کردیم. تفاوت کاری که ما با دوستان انجام دادیم این است که ما در دبیرخانه نگاه بیرونی بر دانشگاه داریم. یعنی سعی می‌کنیم که به‌صورت آینده‌پژوهانه نگاه کنیم و بر اقداماتی که در آینده باید صورت گیرد، تمرکز کنیم. در آمایش ما وضعیت سیاسی، اقتصادی، آموزشی و فرهنگی تک‌تک استان‌ها را بررسی کردیم و مبتنی بر آن اسنادی تولید شد که در اختیار مسئولان ذی‌ربط قرار گرفت.»

به روایت آمار

دانشگاه آزاد در دوران کرونا چه کرد؟

«فرهنگستان» گزارش می‌دهد

دانشگاه آزاد همزمان با شیوع همه‌گیری کرونا در کشور و تغییر وضعیت آموزشی، اقدامات مختلفی را

زهرا رضایی

خبرنگار گروه دانشگاه

برای تطبیق با شرایط جدید کشور انجام داد. اقداماتی که حوزه‌های مختلف آموزشی، پژوهشی و فناوری، پزشکی و درمانی، فرهنگی و تربیتی و... را شامل می‌شود در هرکدام از این بخش‌ها به فراخور شرایط، برنامه‌ریزی صورت گرفته است. اقداماتی که ماحصل آن روز گذشته در کتاب «روایت نقش آفرینی جهادی دانشگاه آزاد اسلامی در دوره کرونا» در حاشیه بیست و چهارمین اجلاس شورای دانشگاه آزاد و با حضور دکتر محمد مهدی پهلوانچی رونمایی شد.

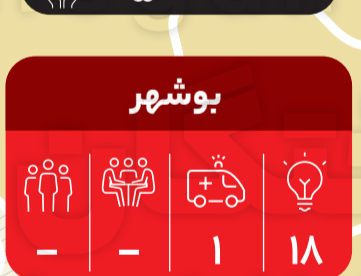
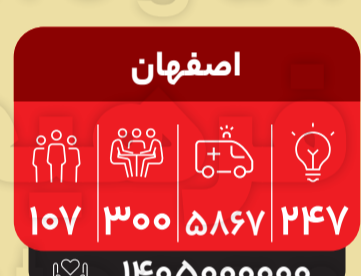
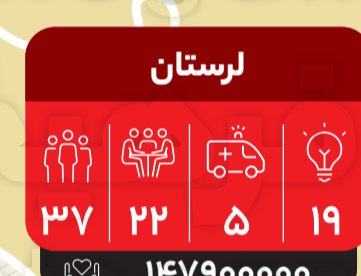
مهم‌ترین بخش فعالیت دانشگاه در حوزه آموزش خلاصه می‌شود. این دانشگاه جزء اولین مراکز آموزشی کشور بود که از اسفند ماه سال ۹۸ مجازی شد تا از این طریق با حفظ سلامتی دانشجویان، روند آموزشی را هم دنبال کند. معاونت علوم انسانی و هنر در این برهه، اقداماتی مانند تدوین آیین‌نامه‌های حوزه‌های مختلف مرتبط با دوران کرونا را اجرا کرد و معاونت علوم انسانی، مهندسی و کشاورزی هم اقدام به برگزاری مجازی کلاس‌های درس و امتحانات پایان نیمسال (دوره تابستان) سال ۱۳۹۹ کرد. برگزاری مجازی جلسات دفاع در شهرهای قرمز در سال ۱۴۰۰ یا تمدید برگزاری جلسات دفاع در دو ماه پایانی همان سال هم از دیگر اقدامات محسوب می‌شود. در این مدت هم شرایط ادامه تحصیل برای گروه‌های بازمانده از تحصیل مانند کارمندان، مادران و... فراهم شد. همچنین در حوزه آموزش‌های عمومی و مهارتی هم دانشگاه توانست امکان دسترسی والدین را در راستای نظارت بر محتوای آموزشی به منظور تعمق بخشی به یادگیری فراهم کند. در این میان نباید فراموش کرد که حرکت دانشگاه به سمت هوشمندسازی هم سرعت گرفت و امکان دسترسی مناسب دانشجویان به کلیه محتواهای کتابخانه دیجیتال و ارائه خدمات آموزشی به بیش از یک میلیون دانشجو در سطح داخلی و خارجی انجام شد و این دانشگاه در این مدت سامانه‌های مختلفی مانند آموزش‌یار و پژوهش‌یار را راه‌اندازی کرد تا فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشجویان در بستر فضای مجازی تداوم یابد.

افزایش قابل توجه جذب دانشجویان خارجی را هم نباید از قلم انداخت؛ به طوری که جذب دانشجویان بین‌المللی در دوران کرونا (آمار منتشر شده مربوط به سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰) است به ۵۰ هزار و ۱۰۷ دانشجو رسید؛ آماري که اهمیت آن زمانی به چشم می‌آید که بدانیم تعداد این دانشجویان در سال ۹۸، به ۸ هزار و ۱۳۸ نفر می‌رسید اما این رقم در سال ۱۴۰۰ به ۲۷ هزار و ۳۰۴ دانشجو رسیده بود که به معنی رشد ۲۲۵ درصدی دانشجویان این حوزه است.

در بخش فرهنگی و تربیتی هم دانشگاه آزاد با یک نگاه نو به سراغ فرهنگ و فرهنگ دانشجویی رفت و در نهایت با تشکیل هسته فعال خیرگان توانست کانال ارتباطی با دانشجویان در معاونت‌های فرهنگی و دانشجویی ایجاد کند؛ همچنین با ابلاغ آیین‌نامه شورای تعامل و هم‌اندیشی دانشجو و دانشگاه، ارتباط دوسویه میان دانشجویان و مسئولان مختلف دانشگاه آزاد چه در سطح واحد و چه استان و سازمان مرکزی حفظ شد. در مجموع باید عنوان کرد تشکل‌ها و کانون‌های دانشجویی میدان‌دار فعالیت‌های فرهنگی شدند. ایجاد سایت جامع مدیریت مشاوره و مددکاری اجتماعی هم باعث ارتقای مراکز مشاوره و ارائه خدمات بهتر به این قشر شد. طرح «استاد و جهاد فرهنگی» هم از جمله اقدامات دانشگاه مخصص اساتید بوده است. برگزاری دوره‌های مختلف مانند دوره مهارتی فرهنگی و دانشجویی دانشگاه آزاد و برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی که در آن ایام دو دوره انجام شد و بیش از دو هزار تیم در آن شرکت کردند، از جمله اقدامات مهم بخش فرهنگ بوده است. بخش نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری و حتی حراست دانشگاه آزاد هم در این مدت اقدامات قابل توجهی را انجام داده که از جمله آن باید به برگزاری اولین بویس ملی تولیدات رسانه‌ای حاج قاسم سلیمانی و ارسال ۴۰۰ اثر به دبیرخانه مرکزی آن، برگزاری طرح اندیشه تمدن ساز با حضور ۴ هزار استاد دانشگاه، برگزاری حداقل ۴۰ نشست علمی با حضور استادان برجسته و ۱۰ جشنواره شعری با حضور ۴۰۰ تا هزار استاد دانشگاه در حوزه مهدویت اشاره کرد.

این دانشگاه در حوزه حفظ نظارت‌های سرمایه‌انسانی هم اقدام به طراحی و راه‌اندازی سامانه توانمندیار کرد تا از این طریق زمینه را برای برگزاری دوره‌های مجازی مهارتی برای استان‌ها و واحدهای دانشگاهی فراهم کند. فراهم‌سازی دورکاری و افزایش مرخصی پزشکی کارکنان و تزریق واکسن برای کارکنان این دانشگاه را هم باید از جمله این اقدامات دانست. یکی از حوزه‌های مهم دانشگاه آزاد را باید مدیریت و توسعه منابع دانست؛ حوزه‌ای که هنگام کرونا با همه چالش‌هایی که در آن برهه ایجاد شده بود، نه تنها دچار خدشه نشد بلکه با رشد ۶۴ درصدی در بازه زمانی ۵ ماهه اول سال ۹۸ تا سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ همراه بود؛ اتفاقی که با انجام اقداماتی نظیر راه‌اندازی سامانه سامانه‌های سازمانی در راستای نظارت بر حساب‌های بانکی و جلوگیری از مراجعه حضوری به واحدها محقق شده است. نکته قابل توجه در این میان آن است که جمع درآمد‌های این دانشگاه در بازه زمانی ۵ ماهه اول سال ۹۸ تا سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹، با رشد ۳۲٫۶۸ درصدی همراه بوده و در مقابل جمع هزینه‌ها هم ۱۷٫۶۹ درصد رشد داشته؛ این در حالی است که تا همین زیرساخت‌های موردنیاز برای آموزش مجازی، انجام خدمات در راستای مسئولیت اجتماعی دانشگاه و فعالیت در حوزه درمانی و پزشکی در راستای کمک به نظام سلامت کشور نیازمند صرف هزینه‌های بالایی بوده است.

در کنار همه این اقدامات، ایجاد قرارگاه جهادی در دانشگاه آزاد برای ورود همه‌جانبه و همچنین مدیریت بهتر شرایط کرونا از جمله موضوعاتی است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت؛ اقدامی که در حوزه‌های علمی و آموزشی اثرگذار بود، تا جایی که ۱۰۰ طرح دانش‌بنیان و ۱۹۶ ابداع و ابتکار جدید از سوی این دانشگاه صورت گرفت، البته این مسائل ذیل هزار و ۲۳۷ کارگروه پشتیبانی و آموزشی انجام شده بود؛ طیف فعالیت‌های صورت گرفته در این بخش نیز شامل حوزه‌های مختلف بهداشت و درمان، کمک‌های مالی، آموزشی، علمی و... می‌شود. نکته قابل توجه اینجاست که این دانشگاه بیش از هزار جلسه را در حوزه‌های مختلف با ستاد ملی کرونا و مراجع رسمی داشته است.

تعداد جلسات برگزار شده با عوامل اجرایی (ستاد کرونا، علوم پزشکی، هلال احمر، قرارگاه جهادی و سپاه)

گروه‌های جهادی همکار به صورت غیرحضوری با سامانه ۴۰۳۰ و حاضر در مراکز درمانی

فعالیت‌های درمانی بر مبنای تعداد نفرات

فعالیت‌های مومنانه نقدی و غیرنقدی با برآورد مالی (ریالی)

سیدمهدی طالبی

خبرنگار گروه بین‌الملل

سرعت تحولات در روسیه به اندازه‌ای بالا رفته است که رسانه‌ها توان همپایی با آن را ندارند. بالاخره پس از چند ماه ساز نا کوک «یوگنی پریگوژین» رئیس گروه نظامی واگنر، او روز جمعه با این ادعا که مواضع نیروهایش در اوکراین توسط ارتش روسیه بمباران شده است، راه خود را از ارتش روسیه جدا کرد و با وعده انتقام، عملیات علیه مسکو را آغاز کرد. روسیه، ادعای پریگوژین را «اتهام غیرواقعی و یک تحریک رسانه‌ای» می خواند و آنچه در حال وقوع است را یک «عملیات برنامه‌ریزی شده» می داند. داده‌های منتشر شده در ماه‌های گذشته به شکلی این موضوع را تأیید می کند. از میانه زمستان سال گذشته، رئیس واگنر اختلافاتش با مقامات نظامی مسکو را تشدید کرد و علیه آنها موضع گیری کرد. با وجود موافقت ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه برای برون سپاری برخی از وظایف ارتش، او محتاطانه با رئیس گروه واگنر برخورد کرد و هیچ‌گاه حاضر نشد به او مشروعیت بدهد و او را جایگزین نهادهای رسمی مانند ارتش یا سرویس های امنیتی کند. برای پوتین، یک شرکت نظامی خصوصی دارای مناسبی به حساب می آمد اما این شرکت نظامی باید منحصرا در راستای منافع دولت عمل و از کانون توجه دوری کرده و در خدمت ارتش فعالیت می کرد. رئیس واگنر اما به دلیل جایگاهی که برای خودش منصور بود، نمی توانست در این نقش ادامه حیات دهد. او واگنر را بازیگر موثر جنگ می دانست و خودش به‌عنوان رئیس این گروه را در سطح وزیر دفاع تلقی می کرد. کار او تا جایی بالا گرفت که درباره استراتژی های نظامی نیز با مقامات نظامی به اختلاف خورد. همین اختلافات نیز باعث شد تا پوتین در یک سخنرانی اش بدون نام بردن از رئیس واگنر، به درگیری های داخلی بپردازد: «ما باید از هر گونه تناقضات بین بخشی، تشریفات، کینه توزی ها، سوءتفاهم ها و دیگر مزخرفات خلاص شویم.» توصیه های پوتین، چندان مورد توجه قرار نگرفت؛ چراکه پریگوژین، طرح دیگری را در سر می پروراند. او به دنبال ایجاد انبار تسلیحات برای اقدام بعدی اش بود اما پیش از آن در مسکو زنگ خطر به صدا در آمده بود و به شکلی او و گروهش در لیست سیاه قرار گرفته بودند. بر همین اساس نیز کرملین به اظهارات رئیس واگنر در سه ماه گذشته درباره کمبود سلاح و احتمال ساقط شدن نیروهایش واکنشی نشان نمی داد و از خبرنگاران می خواست که از وزارت دفاع موضوع را پبگیری کنند. وزارت دفاع نیز محدودیت ارسال مهمات به داوطلبان در جبهه وارد می کرد اما هیچ اشاره ای به ارتش خصوصی واگنر یا اتهامات پریگوژین نمی کرد.

شدت و ماهیت وجودی جنگ علیه اوکراین، وزن سیاسی پریگوژین را به طرز محسوسی افزایش داد اما این باعث تعریف جایگاه ویژه برای رئیس واگنر و محبوبیت او در روسیه نشد. در نظرسنجی هایی که اعتماد مردم به سیاستمداران را مورد بررسی قرار می دهد، به ندرت از او نام برده شده بود. در یک نظرسنجی مرکز لوادا در پایان سال گذشته، تنها سه نفر از ۱۶۰۰ نفری که در نظرسنجی شرکت کردند، از او نام بردند.

در میانه جنگ اوکراین برخی کارشناسان هشدار می دادند واگنر تا زمانی که پوتین نسبتبا قوی است و قادر به حفظ تعادل بین گروه های مختلف است، خطرناک نیست. اما کوچک ترین تغییر می تواند پریگوژین را وادار کند تا مقامات را به چالش بکشد. آنها می گفتند: «جنگ از انسان ها هیولا می سازد و بی احتیاطی و ناامیدی واگنر می تواند به چالشی برای دولت تبدیل شود، اگر حتی کوچک ترین نشانه ای از ضعف نشان دهد.» این اتفاق حالا روی زمین افتاده و واگنر آن گونه که دیمیتری مدودوف معاون شورای امنیت ملی روسیه گفته به دنبال «در دست گرفتن قدرت» است و برای این امر، این گروه در پی دستیابی به «سلاح هسته ای» است. این سناریو به جز غرب و پریگوژین، بازیگران پشت پرده دیگری نیز در داخل ساختار سیاسی روسیه دارد. به‌طور حتم بخش های دیگری از جمله در ارتش، گارد ملی و سرویس های اطلاعاتی نیز در این توطئه نقش دارند. آنها بدنه اصلی نیستند اما در هر حال در پس پرده حضور دارند.

اگر چه در ساعات گذشته اخباری از درگیری هایی همچون بمباران ستون نظامی واگنر توسط ارتش روسیه با انهدام چند فروند هلی کوپتر ارتش توسط واگنر منتشر شده است، اما با توجه به وسعت روسیه و تعداد اندک نیروهای واگنر در برابر ارتش، دور از انتظار است که ارتش نتواند بر بحران فائق آید. در مصر، سوریه، پاکستان و حتی سودان ارتش در رخدادهایی مشابه بر بحران فائق آمده است. در روسیه نیز چنین خواهد شد اما به تعبیر پوتین «خنجر از پشت» می تواند در اوکراین، شرایط را تا حدودی تغییر دهد. البته اگر روس ها با خطر از دست رفتن توازن نظامی در اوکراین روبه‌رو شوند، این احتمال نیز وجود دارد که به سمت استفاده از تسلیحات هسته ای بروند.

استعداد نظامی واگنرها

واگنر سربازان خود را از حداقل دو مسیر تامین می کند. مسیر نخست جذب نظامیان سابق ارتش روسیه است که با توجه به سابقه خود به‌عنوان افسر و فرمانده به خدمت در این گروه می پردازند. مسیر دوم استخدام زندانیان است. از این افراد با توجه به عدم آموزش های نظامی به‌عنوان سرباز ساده استفاده می شود. پریگوژین در مصاحبه ای که روز ۲ خرداد (۲۳ می) منتشر شد اعلام کرد: «من ۵۰ هزار زندانی را استخدام کردم که حدود ۲۰ درصد آنها کشته شدند.» این نکته نشان دهنده تعداد بالای زندانیان جذب شده توسط این گروه است. اگر با توجه به نسبت های موجود در جنگ به ازای هر کشته ده زخمی را در نظر بگیریم، با توجه به کشته شدن ۱۰ هزار زندانی، ۲۰ هزار نفر دیگر آنها نیز زخمی شده و قادر به ارائه خدمات نظامی نیستند. از این رو ۲۵ هزار نفری که درباره قدرت نظامی واگنر تخمین زده می شود، به واقعیت نزدیک است. با این حال واگنر ها ویژگی های دیگری نیز دارند که باعث شده قدرت نظامی بیشتری بیابند: زندانیان که محکومیت های مختلف ناشی از جرائم شان دارند، نسبت به نظامیان یا سربازان وظیفه تمایل بیشتری به خشونت داشته و در اقدامات شان یی پاک ترند.

واگنر در بسیاری از جنگ های مشهور اوکراین که دشواری های زیادی داشته مانند نبرد باخموت و سولداری نقش اصلی را ایفا کرده است. به همین دلیل آنها در فنون نرمی و به ویژه جنگ شهری تبحر داشته یا کسب کرده اند.

به دلیل قرار داشتن واگنر در پیکان حملات روسیه علیه اوکراین که مستلزم به کارگرفتن خسونت بالا و همچنین دریافت تلفات گسترده بوده است، نسبت به خونریزی و تلفات دادن برای کسب هدف آمادگی داشته و به آن عادت کرده اند.

واگنر مدتی به‌عنوان تنها عامل عملیاتی روسیه در اوکراین عمل کرده است. آنها در زمانی که تهاجم در تمام جبهه ها ساکن بود در تنها جبهه فعال درحال تشکیل بودند. به همین دلیل خواهان تشویق بیشتر و یافتن دست بالاتر نسبت به ارتشی هستند که به زعم آنها زحمت چندانی نمی کشد.

از این رو واگنر ها انگیزه بالایی برای پیگیری هدف خود دارند.

پس از مدت ها شکست و عقب نشینی ارتش روسیه از جبهه های مختلف، واگنر پیروزی هایی برای این کشور کسب کرده است. از این رو آنها خود را یک نیروی مهم و ذی حق در تصمیم گیری های داندو معتقدند مشکلات باورزای آنان قابل حل است. این موضوع نیز عامل انگیزه دهنده دیگری به نیروهای واگنر است.

جهان‌شهر

غائله واگنر چه تاثیری بر آینده جنگ در اوکراین خواهد داشت؟

شوک روسی

پایان ماجراجویی واگنر با میانجیگری بلاروس

رئیس جمهور بلاروس با هماهنگی ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه با یوگنی پریگوژین رئیس گروه واگنر گفت‌وگو کرد. به گزارش ایسنا، ریاست جمهوری بلاروس اعلام کرد یوگنی پریگوژین، رئیس گروه واگنر پیشنهاد الکساندر لوکاشنکو، رئیس جمهور بلاروس در مورد توقف پیشروی نیروهایش به سمت مسکو را پذیرفت. سرویس مطبوعاتی لوکاشنکو افزود: «پیشنهادی برای حل بحران ارائه شده است که شامل اعطای ضمانت‌های امنیتی به نیروهای واگنر است.» ریاست جمهوری بلاروس تأکید کرد که مذاکرات لوکاشنکو با پریگوژین با هماهنگی رئیس جمهور پوتین و در روز شنبه صورت گرفت. یوگنی پریگوژین گفت واگنر نیروهای خود را به عقب برمی گرداند و بسه اردوگاه‌های خود می روند. به گزارش روتیزر، رئیس گروه واگنر در یک پیام صوتی اعلام کرد به‌منظور جلوگیری از ریخته شدن خون مبارزان خود را به پایگاه‌هایش بازمی گرداند. وی افزود: «درحالی که در ۲۰۰ کیلومتری مسکو بودیم، تصمیم گرفتیم برای جلوگیری از خونریزی در روسیه نیروهای واگنر را به اردوگاه‌های خود برگردانیم.»

۶ با توجه به سطح نبردها در اوکراین، این نیروز از نوع جنگیدن دیگر شاخه‌های مسلح روسیه باخبر است. این اطلاع شامل نقاط ضعف نیز می گردد. آنها به دنبال بهره‌گیری از ضعف‌های نیروهای مسلح روسیه هستند؛ ضعف‌هایی که در ارتقای آنها به جنگ‌سالاران آشکار شده است.

۷ با توجه به فرار داشتن در خطوط مقدم، این گروه تسلیحات زیادی از وزارت دفاع روسیه دریافت کرده و همچنین به تسلیحات غربی که در اختیار اوکراین بوده‌اند از جهت غنیمت یا خرید از قاچاقچیان سلاح دست یافته است. به این ترتیب سطح تسلیح واگنر بسیار بالاتر از واحدهای نظامی مشابه در ارتش روسیه است.

بهره‌گیری این گروه از سامانه‌های پدافند هوایی کوتاه‌برد پیشرفته مانند تور ام-۱ شاهدی بر این ادعاست. استفاده از این سامانه‌ها باعث دشوار شدن کار بر ارتش روسیه شده زیرا به راحتی قادر به استفاده از بالگردهای تهاجمی و حتی جنگنده‌ها علیه واگنر نیست.

دلایل ضعف ارتش روسیه در برابر واگنر

برخلاف انتظارات از نیروهای مسلح روسیه، آنها نتوانستند در برابر وقوع بحران اقدام مناسب را نشان داده و پس از بروز آن نیز سرعت عمل لازم را نداشتند. این ضعف از مسائل مختلفی ناشی می شود.

برون‌سپاری افراطی نیروهای مسلح

ارتش برای کاهش تلفاتش، در قالب برون‌سپاری اختیارات و تجهیزات بسیاری در اختیار واحدهای مستقل و نیمه‌مستقل برون‌سپار گذاشته است. از این رو آنها ضمن افزایش استعداد تسلیحاتی، توان رزمی بالاتری نیز پیدا کرده‌اند.

تلفات نظامی ارتش

روسیه در جنگ اوکراین تلفاتی را که رسانه‌های غربی ادعا می کنند متحمل نشده اما دست کم نزدیک ۱۰ هزار نظامی خود را به‌طور کامل از دست داده و به دو برابر این میزان نیز نیروهایش به دلیل زخمی شدن از چرخه خدمت خارج شده‌اند. این تلفات بیشترین دامن گیر واحدهای عملیاتی و پیشرو است که تاثیری بزرگ در قدرت رزمی یک ارتش دارند. این تلفات سطوح فرماندهی ارتش روسیه را نیز تحت‌تاثیر قرار داده است و این ارتش دسترسی کمتری به فرماندهان برای آموزش و هدایت نظامیان دارد.

تقسیم‌شدگی نیروهای مسلح

روز گذشته خبرهایی منتشر شد که نشان می‌داد نیروهای موسوم به اخمت که به جمهوری خودمختار چچن تعلق دارند و رمضان قدیروف آنها را هدایت می‌کند درحال عزیمت به روستوف برای سرکوب واگنر هستند. مشخص نیست چرا برای سرکوب یک گروه مستقل، از نیروی نظامی مستقل دیگری استفاده شده است. وضعیت در روسیه بیشتر شبیه کشورهایی شده که در آن جنگ‌سالاران با یکدیگر درحال جنگ هستند.

درحال حاضر نیروهای مسلح روسیه به بخش‌هایی از «واگنر تحت هدایت پریگوژین»، «نیروهای اخمت به فرماندهی رمضان قدیرف»، «ارتش های جمهوری های خودخوانده دونسک و لوهانسک در اوکراین»، «دیگر ارتش های خصوصی مانند نظامیان شرکت روس پروم» و «ارتش» تقسیم شده‌اند. این تقسیم‌شدگی حتی در داخل ارتش نیز مشهود است به‌طوری که ارتش روسیه شامل نیروهای مستقر در اوکراین و دیگر واحدهاست.

پوتین دی ماه گذشته بر این اساس، «سرگی سوروویکین» فرمانده نیروی هوافضای روسیه را از فرماندهی عملیات ویژه نظامی کنار گذاشت و وی را به سمت معاونت تنزل داد. از نسوی دیگر والری گراسیموف که ریاست ارتش را برعهده داشت به‌عنوان فرمانده عملیات ویژه نظامی منصوب شد. این درحالی است که گراسیموف به‌عنوان رئیس ستاد ارتش نباید نقشی ذیل عملیات ویژه

ایفا کند. حتی عنوان فرمانده عملیات ویژه نظامی نیز، قرار دادن مسئولیت‌های گسترده و رئیس ستادکل ذیل یک مسئولیت جزئی است.

گسترش استقرار ارتش

ارتش روسیه در خاک اوکراین، در خاک بلاروس، در مرزها با اوکراین و همچنین مرزهای شاهد تنش با کشورهای عضو ناتو همانند بالتیک مستقر شده است. از این رو واحدهای کمتری از ارتش در داخل کشور برای جلوگیری از پیشروی واگنر حضور دارند.

جلب واحدهای مختلف به جنگ اوکراین

در کنار واحدهای زنده و عملیاتی ارتش، نیروهای گارد ملی نیز به سمت جنگ اوکراین کشیده شده‌اند. این درحالی است که گارد ملی بیشتر برای بحران‌های داخلی به کار می‌آید. تمرکز یافتن تمام واحدهای جنگی به اوکراین باعث بروز خلأ در داخل کشور شده است و واگنر نیز از این خلأ درحال بهره‌برداری است.

هدف‌گذاری‌های جنگ

هدف‌گذاری اقداماتی همانند شورش واگنر را که با هدایت غرب صورت گرفته باید در حوزه‌های کلان سیاسی، نظامی- امنیتی و اقتصادی بررسی کرد. با توجه به اهمیت پایین مساله اقتصادی در این فقره، به‌نظر می‌رسد هدف‌گذاری‌ها بیشتر شامل مساله نظامی- امنیتی و سپس سیاسی بوده است.

هدف‌گذاری نظامی- امنیتی

فشار به استقرار نظامی روسیه در اوکراین

شورش واگنر برای ضربه به روسیه در جنگ و نه سرنگونی پوتین طراحی شده است. طراحان می‌دانند سرنگونی پوتین در دسترس نیست و حتی اگر واگنر به موفقیت‌های بزرگی نیز دست یابد، درنهایت بدنه اصلی حکومت فعلی به سرعت بر آن فائق خواهد آمد. به همین دلیل هدف‌گذاری اصلی بیشتر نظامی-امنیتی است. از لحاظ نظامی تحولانی که در داخل خاک روسیه بر اثر شورش واگنر رقم زده می‌شوند به این دلیل که درنهایت دفع خواهند شد، هدف اصلی نیستند. محدودده اصلی اثرگذاری این شورش خاک اوکراین است. در وهله اول به بهانه حمله ارتش روسیه به نیروهای واگنر، اعضای این گروه مناطق تحت تصرف خود را رها کرده و به داخل خاک کشورشان بازمی‌گردند. در وهله دوم به‌دلیل شورش واگنر در میان صفوف نظامیان روسیه در اوکراین تردید ظاهر شده و شرایط برای حمله به آنها فراهم‌تر می‌شود. در وهله سوم نیز به‌دلیل قطع خطوط تدارکات نظامی روسیه به اوکراین، نیروهای روسی در این کشور در مضیقه قرار خواهند گرفت.

انحراف آتش دستگاه نظامی روسیه به سمت داخل

انحراف آتش دستگاه نظامی روسیه به سمت داخل برای رقم‌زدن تخریب زیرساخت‌های داخلی و ضربه به اقتصاد ملی از طریق توقف برخی فعالیت‌ها مانند منع عبور و مرور در جاده‌های سراسری صورت می‌گیرد. این مساله می‌تواند به تردید درباره راه‌حل نظامی در میان نخبگان و افکار عمومی روسیه منجر شده و به اثبات گزاره مخاطره‌آمیز بودن جنگ در ذهن آنان بینجامد. به این ترتیب درخواست‌ها برای پایان یافتن سریع‌تر جنگ بیشتر می‌شود.

ایجاد سوءظن نسبت به شاخه‌های نظامی و فرماندهان

غرب به دنبال ایجاد نفرت و تردید میان شاخه‌های مختلف نیروهای مسلح روسیه و فرماندهان آنهاست. دولت روسیه از این پس به برخی شاخه‌های نیمه‌مستقل مانند رمضان قدیروف و نیروهای شبه‌نظامی روس تبار در دونتسک اعتماد نداشته و از سوی دیگر نسبت به محبوبیت یافتن هر فرمانده نظامی بر اثر موفقیت در جنگ حساس خواهد شد.

چشاندن سایه جنگ به مردم روسیه

با توجه به نفرت بسیار زیاد غرب نسبت به روسیه که در موج‌های سنتی روس هراسی مشهود است، آنها به‌دنبال چشاندن طعم جنگ به مردم روسیه هستند تا انتقال خود را از آنها که شرایط سختی را در رقابت شان با غرب بر این جبهه تحمیل کرده‌اند، بگیرند. به‌دلیل نگرانی از پاسخ هسته‌ای روسیه، غرب از ارسال سلاح‌های پیشرفته تهاجمی به اوکراین برای هدف قرار دادن خاک روسیه خودداری کرد ولی اکنون واگنر می‌تواند به‌سادگی جنگ را به خاک روسیه بکشاند.

بهرم‌زدن تمرکز نیروهای مسلح روسیه از نقاط تهدید

نیروهای رزمی ارتش روسیه در چندین منطقه مستقر هستند و در برابر واگنر تنها بخشی از گارد ملی و وزارت کشور حضور دارند. این مساله یکی از دلایل پیشرفت‌های سریع واگنر است، زیرا تنها ارتش قادر به برابری نفراتی و تجهیزاتی با این گروه است. اتفاق اخیر می‌تواند باعث گسسل نیروهای ارتش از مناطق پرخطر مانند بلاروس و بالتیک به نواحی داخلی شده و موازنه نظامی در این مناطق تغییر یابد.

هدف‌گذاری سیاسی

انگیزه به متحدان اوکراین

کشورهایی که در دسته حامیان اوکراین قرار گرفته‌ند به دلیل شکست‌های این کشور انگیزه خود را برای کمک به یی‌فا از دست داده‌اند. به‌زعم آمریکا و انگلیس شورش واگنر و ایجاد سایه جنگ داخلی در روسیه که با پیش‌بینی‌های خوش‌بینانه‌ای درباره سرنگونی پوتین همراه است می‌تواند منجر به افزایش مجدد انگیزه آنها برای کمک به اوکراین شود.

رضایت مسکو برای آتش‌بس موقت

غرب امیدوار است بتواند روسیه را در خصمه‌ای قرار دهد تا در نتیجه آن مسکوبه پایان دادن جنگ رضایت دهد. این پایان دادن جنگ البته به‌معنای برقراری صلح نیست زیرا آمریکا قصد دارد اوکراین را به نقطه فرسایش بلندمدت روسیه تبدیل کند. واشنگتن تنها می‌خواهد مسکوبه کاهش تنش‌ها رضایت دهد تا بتواند زمان کافی برای تسلیح مجدد یی‌فا را به‌دست آورد. حملات مداوم روس‌ها به اوکراین مانع از تجدید‌قوای این کشور شده‌است. بر همین اساس رسانه‌ها درحال تبلیغ این هستند که اقدام پوتین در آغاز جنگ اوکراین آینده سیاسی او را تحت‌تاثیر قرار داده است. غرب با این تبلیغ می‌کوشد هیات حاکمه روسیه را با هراس مواجه ساخته و آنها را بین انتخاب باقی‌ماندن در اس قدرت یا ادامه حفاظت از منابع ملی مخیر سازد.

انصراف چین و ایران از روابط راهبردی با روسیه

این شورش می‌تواند منجر به تضعیف ارتباطات چین، ایران و دیگر کشورها با روسیه از طریق قابل اعتماد نبودن پایداری سیاسی این کشور بشود. غرب به‌دنبال ایجاد تردید میان حامیان روسیه است تا آنها دیگر ریسک حمایت از مسکو در جریان درگیری اش با غرب را نپذیرند.

تضعیف پیوند میان روسیه و متصرفاتش در اوکراین

حمایت برخی روس تباران اوکراین از واگنر بر پیچیدگی اوضاع افزوده است. این روس تباران از ناکامی‌های ارتش روسیه که نتوانسته است سایه جنگ را از سرآنان بردارد، ناخشنودند. آنها در ابتدا نسبت به آغاز عملیات روسیه خشنود بودند اما فکر نمی‌کردند ارتش ابرقدرتی مانند روسیه قادر به پایان بخشیدن به نبرد نباشد و وضعیت آنها شوارتر شود.

منشأ و زمینه شورش واگنر

گروه واگنر مدعی است ارتش روسیه به این گروه حمله هوایی انجام داده و به همین دلیل واگنر تصمیم گرفته دست به اقدام علیه ارتش برند. به احتمال بسیار قوی این ادعا غیرواقعی و تنها بهانه برای خیانت بنیانگذار واگنر است. اختلافات پریگوژین با مقامات ارشد روسیه بر سر تاکتیک‌های نظامی و حق جذب محکومان از زندان های روسیه برای جنگ در اوکراین از ماه‌ها قبل و در میانه زمستان شدت گرفت تا به نقطه کنونی رسید. واگنر در بیانیه‌های خود اعلام کرده «تصمیم کرملین برای حمله به اوکراین براساس دروغ فرماندهان ارتش بوده و ادعای مسکو درباره برنامه‌ریزی ناتو برای حمله به روسیه از طریق خاک اوکراین درست نیست.» به نظر می‌رسد ریشه و زمینه اقدام واگنر را می‌توان تومان در این مواضع مشاهده کرد. موضع‌گیری بر ضد جنگ میهنی روسیه علیه حضور ناتو در اوکراین، نشان از نقش آفرینی آمریکا در پس پرده دارد. واگنر در اثر حضور جهانی خود و مجاورتش با کشورهای غربی و شرکت‌هایشان به مرور با آنها ارتباط پیدا کرده و جذب سیاست‌های آنان شده است. به‌عنوان نمونه در سودان که معادن طلای فراوانی دارد، شرکت واگنر در مجاورت شرکت‌های آمریکایی و انگلیسی فعال در استخراج طلا فعالیت دارد. در کنار ریشه اقدام واگنر که بی ارتباط با توطئه غرب است، زمینه‌ای که باعث شده نیروهای این گروه شورش کنند، دشواری‌های جنگ است. درست‌یانا درستی این احساس در میان اعضای واگنر ایجاد شده که آنها تلفات می‌دهند و مسئولان ارتش به راحتی در مناطق امن به سر می‌برند. این مساله بیش از هرچیز به دلیل سیاست‌های ارتش روسیه در محدود کردن منطقه جنگی و استفاده از واگنر به‌عنوان نیروی خط‌شکن به وجود آمده است. ارتش روسیه این اقدام را برای جلوگیری از اتلاف منابع و افزایش تلفات خود انجام داده بود. عملیات ارتش روسیه که در ابتدا شمال، شرق و جنوب اوکراین را در برمی‌گرفت به مرور به شرق و جنوب محدود شده و سپس تنها به جنوب منحصر شد. با توقف جنگ در جبهه جنوب، امروزه نبردها تنها در محور جنوب شرقی در دونباس ادامه دارد. در این نبرد نیز نیروهای ارتش روسیه به تدارکات‌رسانی و آتش‌باری با توپخانه مشغولند و واگنر یها مسئولیت حضور در خط مقدم را برعهده دارند.

اقدامات پیشین روسیه برای مهار واگنر

مسکوبا توجه به ایجاد دونمایی از شورش گروه واگنر پیش از این تلاش کرده بود آن را تضعیف و تحت کنترل درآورد. این اقدامات شامل موارد ذیل بوده‌اند.

عدم ارائه تسلیحات و مهمات جدید

پریگوژین در ماه‌های اخیر مدعی بود ارتش تدارکات لازم را به واگنر نمی‌رساند. این ادعا بیشتر بر مهمات تمرکز داشت. با این حال به نظر می‌رسد وزارت دفاع و ارتش روسیه ضمن تداوم بخشیدن به ارسال مهمات از ارائه تسلیحات پیشرفته مانند سامانه‌های پدافند هوایی، موشک‌های ضدتانک و توپخانه به این گروه خودداری می‌کرده‌اند. در جریان نبردهای اوکراین ارتش روسیه خود حمایت توپخانه‌ای واگنر را برعهده داشته و پوشش هوایی لازم را برای آن ایجاد می‌کرد. مساله‌ای که مورد مخالفت واگنر قرار داشته و آنها خواهان مسلح‌تر شدن بوده‌اند.

تلاش برای جذب جنگجویان

وزارت دفاع روسیه روز ۲۱ خرداد (۱۱ ژوئن) به همه «یگان‌های داوطلب» دستور داد تا در مدت زمانی کمتر از یک‌ماه با این وزارتخانه قرارداد امضا کنند. این اقدام می‌توانست ضمن افزایش کنترل وزارت دفاع بر گروه‌های نظامی مستقل بخشی از نیروهای آن را جدا ساخته و به صفوف دیگر بخش‌های نیروهای مسلح روسیه تزریق کند.

با وجود ضرب‌الاجل دولت برای خصوصی سازی ایران خودرو و سایپا تا شهریور ۱۴۰۱ چرا هنوز هیچ اتفاقی نیفتاده است

واگذاری خودرو سازان در باتلاق ساختار هزارتو

مهدي عبداللهي
دبير گروه اقتصاد

نیمه اول اسفند ۱۴۰۰ بود که سیدابراهیم رئیسی در بازدید سرزده از شرکت خودروسازی ایران خودرو، دستور هشت ماده‌ای خطاب به وزیر صمت صادر کرد. این هشت فرمان به‌منظور بهبود وضعیت صنعت خودروسازی کشور به‌طور رسمی ابلاغ شد. یکی از بندهای این هشت فرمان، تعیین تکلیف واگذاری مدیریت دولتی شرکت‌های خودروسازی ایران خودرو و سایپا حداکثر ظرف ۶ ماه آینده به بخش غیردولتی بود. به‌عبارتی، باید تا نیمه اول شهریور ۱۴۰۱ وضعیت واگذاری سهام خودروسازان به بخش غیردولتی مشخص می‌شد اما حالا بیش از ۹ ماه از ضرب‌الاجل دولت می‌گذرد اما اتفاق خاصی در این خصوص رخ نداده است. برخی از کارشناسان می‌گویند در کنار همه مشکلات پیچیده و پرابهام سهامداری آنهاست، به‌طوری که از یک‌طرف برخلاف رویه‌های معمول، دولت و نهادهای عمومی زیرمجموعه دولت بیش از ۵۰ درصد از سهام دو خودروساز را در اختیار دارند که به‌واسطه منافع که برای آنها ایجاد می‌شود، قصد ندارند این منافع را از دست دهند. در سمت دیگر، خود خودروسازان با ایجاد تعداد زیادی از شرکت‌های اقماری، یک سهامداری پیچیده و چندلایه و ماتریسی ایجاد کرده‌اند که به‌واسطه موانع حقوقی که ایجاد کرده، عملاً رها شدن از دست آن دشوار است. در سمت دیگر نیز قطعه‌سازان بخشی از سهام دو خودروساز را در دست دارند که برای آنها واگذاری خودروسازان به‌نوعی از دست رفتن موقعیت تعارض منافع است. اما بخشی از سهام خودروسازان نیز مربوط به افراد عادی است که عملاً هیچ تأثیری در تصمیمات خودروسازان ندارند. در مجموع کلاف پیچیده خصوصی سازی خودروسازان به این راحتی باز نخواهد شد و بازن شدن آن نیازمند اجرای قوانین سخت و سخت رافع موقعیت تعارض منافع هم در سمت سهامداری دولت و هم در سمت سهامداری خودروسازان از طریق شرکت‌های زیرمجموعه است.

کلاف پیچیده مالکیت ایران خودرو

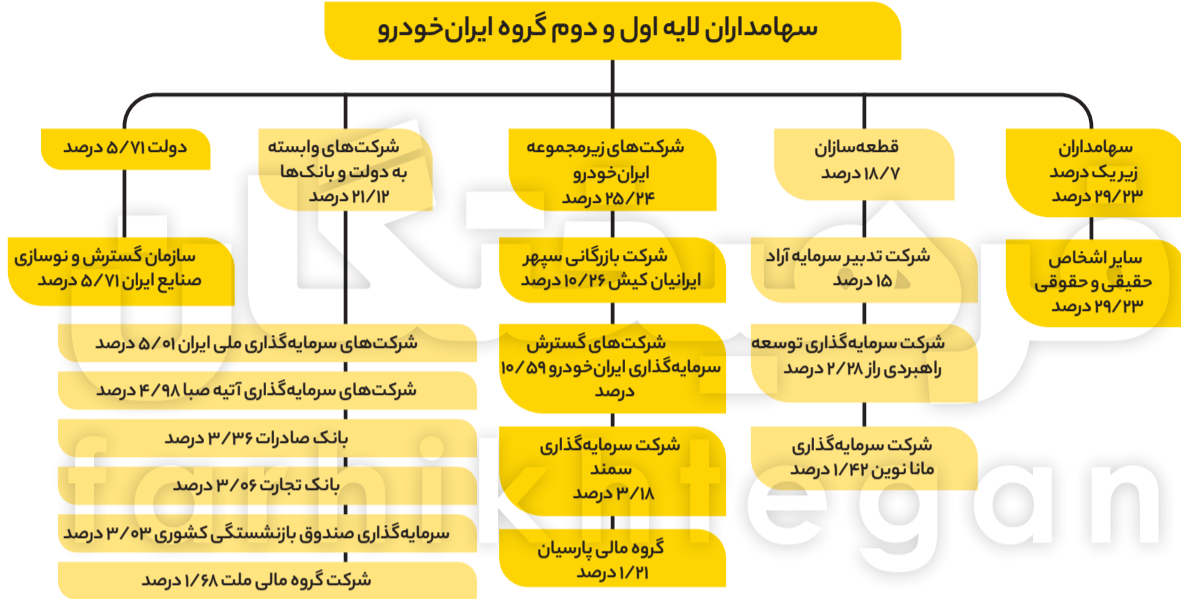
رویدادهای مالکیتی مهم در گروه ایران خودرو از سال ۱۳۴۱ تاکنون به شرح زیر است. در سال ۱۳۴۱ شرکت ایران خودرو به نام شرکت سهامی خاص کارخانجات صنعتی ایران ناسیونال در اداره ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی تهران به ثبت رسید. در سال ۱۳۵۸ مشمول بند «الف» قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران شناخته شد. در سال ۱۳۶۰ هیات مدیره منتخب سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران اداره امور آن را برعهده گرفت. در سال ۱۳۷۰ شرکت در بورس اوراق بهادار تهران در گروه صنعت خودروساز و ساخت قطعات با نام خود درج شد. در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۷۹ بیش از ۱۶ درصد از سهام شرکت متعلق به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران از طریق سازمان بورس اوراق بهادار تهران به عموم عرضه شد که در نتیجه با توجه به تعلق بیش از ۵۰ درصد سهام شرکت به بخش غیردولتی، شرکت از شمول شرکت‌های دولتی خارج شد. در سال ۱۳۸۹ با واگذاری بخشی از سهام شرکت ایران خودرو، سهم دولت در شرکت از ۳۹ به ۱۸٫۲ درصد کاهش یافت. در سال ۱۳۹۲ با واگذاری بخشی از سهام شرکت ایران خودرو دولت در شرکت از ۱۸٫۲ به ۱۸٫۲ درصد کاهش یافت. در سال ۱۳۹۳ با واگذاری بخشی از سهام شرکت ایران خودرو، سهم دولت در شرکت از ۱۵٫۲ درصد به حدود ۱۴ درصد کاهش یافت. اما سوال مهم اینکه، نتیجه واگذاری‌های انجام شده در ایران خودرو چیست و این غول خودروسازی کشور در دست چه کسانی است. بررسی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس از وضعیت اطلاعات مالکیتی و مدیریتی گروه ایران خودرو نشان می‌دهد سهامداران گروه ایران خودرو را باید در ۵ بخش اصلی دسته‌بندی کرد: ۱- مالکیت مستقیم دولت، ۲- مالکیت شرکت‌های وابسته به دولت و وابسته به بانک، ۳- مالکیت تودرتو یا ماتریسی شرکت‌های زیرمجموعه ایران خودرو، ۴- مالکیت قطعه‌سازان و ۵- مالکیت سهامداران زیر یک درصد. همچنین بررسی‌های نشان می‌دهد سهم مستقیم دولت از سهام ایران خودرو ۵٫۷۱ درصد است که سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به نمایندگی از دولت آن را در اختیار دارد. سهم شرکت‌های وابسته به دولت و بانک‌ها ۲۱٫۸ درصد، سهم شرکت‌های زیرمجموعه ایران خودرو ۲۵٫۲ درصد، سهم قطعه‌سازان ۱۸٫۷ درصد و در نهایت ۲۹٫۲ درصد نیز مربوط به سایر اشخاص حقیقی و حقوقی با سهامداری زیر یک درصد است.

سهم واقعی دولت در ایران خودرو

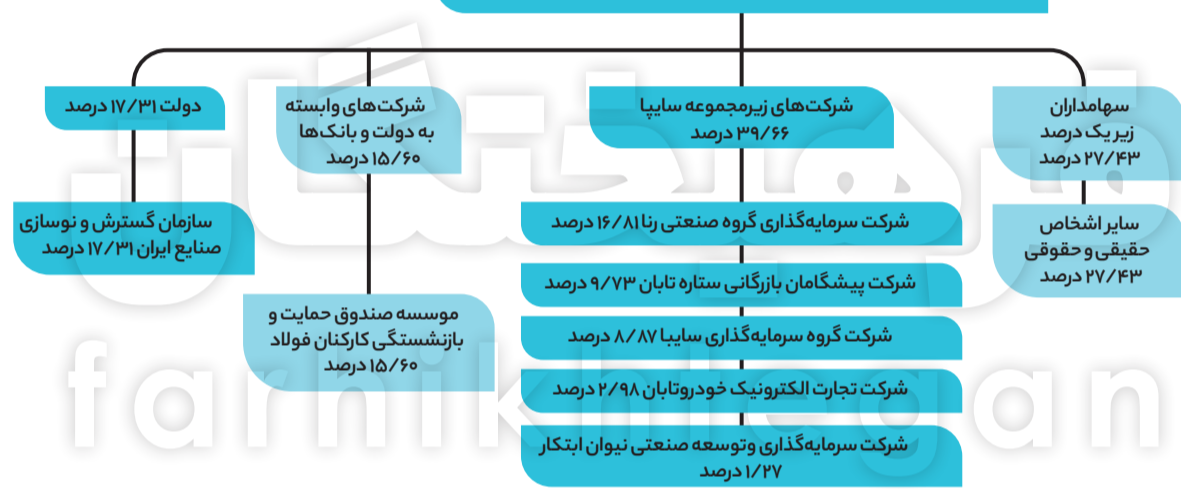
انتظار که در نمودار آمده است، سهم دولت از مالکیت و سهام‌داری گروه ایران خودرو در ظاهر حدود ۵٫۷ درصد است که سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به نمایندگی از دولت این سهام را در اختیار دارد. اما اگر سهام شرکت‌های عمومی وابسته به دولت و بانک‌ها را به آن اضافه کنیم، سهم دولت افزایش خواهد یافت، به‌طوری که در حال حاضر حدود ۲۱٫۲ درصد از سهام ایران خودرو در اختیار شرکت‌های وابسته به دولت و بانک‌هاست. شرکت‌های سرمایه‌گذاری ملی ایران با سهم ۵ درصدی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری آتی‌صبا با سهم نزدیک به ۵ درصد، بانک صادرات با سهم ۳٫۴ درصد، بانک تجارت با سهم بیش از ۳ درصد، سرمایه‌گذاری صندوق بازنشستگی کشوری با سهم بیش از ۳ درصد و شرکت گروه مالی ملت نیز با سهم نزدیک به ۱٫۷ درصدی در این گروه قرار می‌گیرند. در مجموع بخش عمده سهامداری در شرکت‌های وابسته به صندوق‌های بازنشستگی در اختیار بخش عمومی و دولت قرار دارد. با این حساب، سهم واقعی دولت در ایران خودرو نه ۵٫۷ درصد، بلکه به بیش از ۱۹ درصد می‌رسد. البته در بین سهامداران بانک‌های خصوصی شده نیز بخش عمومی و صندوق‌های بازنشستگی زیرمجموعه وزارت راه‌سهم‌دار هستند که از این طریق نیز سهم دولت در مالکیت ایران خودرو افزایش می‌یابد.

هزارتوی شرکت‌های اقماری

یکی از پدیده‌هایی که هم‌زمان با واگذاری سهام دولت در شرکت‌های خودروسازی پس از اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در شرکت‌های خودروسازی ایران خودرو و سایپا رخ داد، فروش سهام این خودروسازان به شرکت‌های زیرمجموعه آنها بود. شرکت‌های زیرمجموعه ایران خودرو و جمعا ۲۴٫۲ درصد سهام این شرکت را در اختیار دارند. این بخش بسیار پیچیده از سهامداری ایران خودرو، مربوط به مدیرت‌های ماتریسی، تودرتو و پیچیده خودروساز بر سهام خود است. این موضوعی است که در گزارش تحقیق و تفحص از عملکرد صنایع خودروسازی کشور و شرکت‌های خودروساز که سال ۱۳۹۳ منتشر شد، از آن به‌عنوان یکی از موانع توسعه کیفی خودروسازی یاد شده است. در آن گزارش آمده است، «بررسی مستندات حاکی از آن می‌باشد که دو خودروساز بزرگ کشور به صورت دولتی و سیاسی مدیریت می‌شوند و غالب عزل و نصب‌ها در سطوح هیات مدیره و مدیران میانی، تحت فشار و یا

سهامداران لایه اول و دوم گروه سایپا

سایپا دولتی تر است

بررسی رویدادهای مالکیتی مهم در گروه سایپا نشان می‌دهد این شرکت در سال ۱۳۴۵ به صورت شرکت سهامی خاص به نام شرکت سهامی تولید اتومبیل سیترون ایران تأسیس شد و در اداره ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی تهران به ثبت رسیده است. در سال ۱۳۵۵ به شرکت سهامی عام تبدیل شد. در سال ۱۳۵۸ به استناد تبصره ۲، قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران مشمول بند «الف» قانون مزبور شد. در سال ۱۳۶۰ تحت سرپرستی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران قرار گرفت. در سال ۱۳۷۴ شرکت سایپا در بورس اوراق بهادار تهران در گروه وسائط نقلیه با نماد حسابی پذیرفته شده است. در سال ۱۳۷۸ به موجب تبصره ۳۵ قانون بودجه کشور ۵۱ درصد سهام شرکت در بورس اوراق بهادار تهران واگذار شد. در سال ۱۳۸۱ با واگذاری بخشی از سهام شرکت سایپا، سهم سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در سایپا به ۴۰ درصد رسید. در سال ۱۳۸۷ با واگذاری بخشی از سهام شرکت سایپا، سهم سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به ۳۷٫۸ درصد رسید. بررسی وضعیت سهامداران گروه سایپا نیز نشان می‌دهد گرچه در سهامداری بالای یک درصد این گروه برخلاف ایران خودرو، قطعه‌سازان حضور ندارند اما سبک سهامداری این گروه هم بسیار شبیه به ایران خودرو است. به‌عبارتی، سهامداری دولت و نهادهای عمومی و بانک‌ها، سهامداری ماتریسی و تودرتوی شرکت‌های زیرمجموعه سایپا و سهامداری حول و حوش ۲۷٫۵ درصدی سهامداران زیر یک درصد، عملاً مالکیت و مدیریت سایپا را نیز در مسیر ایران خودرو قرار داده است. البته تفاوت دیگر سهامداران این گروه با ایران خودرو این است که برخلاف ایران خودرو که در آن سهام مستقیم دولت ۵٫۷ درصد بود، در این گروه سهم مستقیم دولت ۱۷٫۳ درصد است. اما طبق آمارها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به نمایندگی از دولت با سهم ۱۷٫۳۱ درصدی، شرکت‌های عمومی وابسته به دولت و بانک‌ها با سهم ۱۵٫۶ درصدی و شرکت‌های زیرمجموعه سایپا با سهم ۲۹٫۷ درصدی و سهامداران خرد زیر یک درصد نیز با سهم ۲۷٫۴ درصدی، سهامداران گروه سایپا هستند.

سهم ۱۷٫۳ درصدی دولت در سایپا

همانطور که گفته شد، در گروه سایپا سهم دولت بیش از ایران خودرو بوده و ۱۷٫۳۱ درصد از سهام این گروه مستقیماً بر نظر دولت قرار دارد. البته بررسی‌های نشان می‌دهد در مجموع حدود ۲۷ درصد سهام شرکت سایپا در اختیار بخش عمومی و شرکت‌های زیرمجموعه این شرکت است، به‌طوری که حدود ۳۳ درصد از سهام شرکت سایپا به دولت و شرکت‌های عمومی وابسته به دولت اختصاص دارد. علاوه بر آن نزدیک به ۴۰ درصد از سهام شرکت سایپا متعلق به شرکت‌های زیرمجموعه آن است.

سهم ۱۵٫۶ درصدی نهاد‌های عمومی دولتی

بخش دوم سهامداران گروه سایپا، شرکت‌های عمومی وابسته به دولت و بانک‌ها هستند. این شرکت‌ها در مجموع ۱۵٫۶ درصد از سهام سایپا را در اختیار دارند و همچون گروه ایران خودرو، این شرکت‌ها نیز زیر نظر وزارت راه و دولت قرار دارند.

۴۰ درصد سهام سایپا تودرتو است

همه مواردی که در خصوص سهامداری تودرتوی ایران خودرو گفته شد، در خصوص سهامداری سایپا نیز صادق است. در این گروه، براساس آخرین آمارها، ۳۹٫۶۶ درصد (نزدیک به ۴۰ درصد) از سهام سایپا در اختیار شرکت‌های زیرمجموعه سایپاست. ۱- شرکت سرمایه‌گذاری گروه صنعتی رنا، ۲- شرکت پیشگامان بازرگانی ستاره تابان، ۳- شرکت گروه سرمایه‌گذاری سایپا، ۴- شرکت تجارت الکترونیک خودرو تابان، ۵- شرکت سرمایه‌گذاری گروه صنعتی رنا و ۶- شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه صنعتی نیوان ایتکار شامل این شرکت‌ها هستند.

سهم ۲۷٫۵ درصدی اشخاص عادی

بخش چهارم از سهامداران سایپا، سهامداران زیر یک درصد هستند. مشابه آنچه در بخش مربوط به شرکت ایران خودرو ذکر شد این بخش از سهام‌شمار بوده و در اختیار

هزاران نفر قرار دارد و عملاً امکان اجماع و تصمیم‌گیری از طریق این بخش از سهام وجود ندارد. از این رو عملاً تمامی اعضای هیات مدیره شرکت سایپا متأثر از دولت تعیین و منصوب می‌شوند. در مجموع سهم این گروه نزدیک به ۲۷٫۵ درصد است.

هزارتوی خصوصی سازی خودروسازان

براساس پژوهشی که در مرکز پژوهش‌های مجلس انجام شده، بررسی‌های نشان می‌دهد وضعیتی که در شرکت‌های ایران خودرو و سایپا پس از واگذاری‌های سال ۱۳۸۷ رخ داده، نه تنها این شرکت‌ها را به اهداف پیش‌بینی شده در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی یعنی خروج دولت از مدیریت این نگاه‌ها و اداره شرکت توسط بخش خصوصی برای ارتقای بهره‌وری آنها رهنمون نساخته، بلکه مسائل و چالش‌های جدیدی را برای این شرکت‌ها ایجاد کرد که در ادامه به بخشی از آنها پرداخته می‌شود. ارتباط نزدیک بخش عمومی و خودروسازان؛ زمینه‌ساز ظهور روابط حامی پروری؛

روابط بیش از اندازه نزدیک بخش عمومی و خودروسازان از مهم‌ترین نتایج ساختار مالکیتی فعلی صنعت خودرواست. این نزدیکی از یک‌طرف به خودروسازان قدرت لابی‌گری بالایی داده و از طرف دیگر به همان اندازه خودروسازان را در برابر مداخلات دولتی آسیب‌پذیر کرده است. به‌عبارت دیگر از نگاه توسعه‌ای هم خودروسازان و هم دولت از ساختار مالکیتی فعلی به شدت متضرر می‌شوند. در ادامه به بعضی از مهم‌ترین آثار منفی نزدیکی بیش از اندازه دولت و صنعت خودروسازی پرداخته می‌شود.

الف- کاهش استقلال بنگاه: استخدام‌های سفارشی، مکان‌یابی سفارشی سایت‌های تولیدی، فروش سفارشی خودرو با زبان، مکلف شدن به تقسیم کامل سود بین سهامداران بدون توجه به لزوم سرمایه‌گذاری در تحقیق و حتی انتخاب سفارشی همکار خارجی از جمله معضلات ۲ خودروساز بزرگ کشور است که ریشه در نفوذهای سیاسی دارد.

ب- دربهایی گردان در صنعت خودروسازی: از آثار دیگر، روابطی است که در طول زمان بین خودروسازان و مدیران دولتی ایجاد شده است. فرآیندی که به آن پدیده دره‌های گردان می‌گویند. این شرایط می‌تواند به توسعه روابط ناسالم بین بنگاه اقتصادی و دولت منجر شده و در نهایت تسخیر سیاست را در پی داشته باشد. رفت‌وآمد مداوم مدیران بین دستگاه‌های دولتی و شرکت‌های خودروسازی در درآمدت می‌تواند موجب شکل‌گیری روابط ناسالم شده و توانمندی این نظام دولت‌راشه‌شدت کاهش دهد.

ج- بی‌ثباتی مدیریتی در صنعت خودروسازی: تأثیر پذیری از تحولات سیاسی که منجر به تغییرات مدیریتی در صنعت خودروسازی می‌شود از دیگر مشکلات صنعت خودروسازی است. از زمان تشکیل وزارت صنایع و معادن ایران در سال ۱۳۷۹ وزیران با میانگین ۲٫۷ سال در این سمت باقی ماندند. همچنین میانگین مدیریت رؤسای سازمان گسترش و نوسازی به‌عنوان اصلی‌ترین متولی ۲ بنگاه خودروسازی، حدود ۲ سال است. به‌تبع این تحولات سریع مدیریتی، شرکت‌های خودروسازی هم با تحولات مدیریتی مداوم دست‌به‌گریبان هستند. همچنین از ابتدای انقلاب تاکنون ایران خودرو ۱۲ و سایپا ۱۳ مدیر داشته‌است که میانگین حضور هر مدیر کمتر از ۴ سال می‌شود؛ زمانی که برای برنامه‌ریزی و ایجاد تحول در یک بنگاه خودروسازی، مناسب نیست.

سهامداری چرخه‌ای

همان‌طور که اشاره شد شرکت‌های تابعه و وابسته ایران خودرو و سایپا، بخش قابل توجهی از سهام شرکت‌های مادر را در اختیار دارند. بنابر آنچه بیان شد شرکت‌های تابعه و وابسته ایران خودرو ۲۴٫۲ درصد سهام ایران خودرو و شرکت‌های تابعه و وابسته سایپا بیش از ۳۹٫۶ درصد سهام سایپا را در حال حاضر در اختیار دارند. از مضرات اصلی خرید سهام چرخه‌ای خرید سهام شرکت مادر توسط شرکت‌های زیرمجموعه، ایجاد دایک حلقه بسته مدیریتی در شرکت است که به‌طوری که در این حالت مدیران شرکت‌های زیرمجموعه داخل حلقه مدیران شرکت مادر و مدیران شرکت مادر نیز مدیران شرکت‌های زیرمجموعه داخل حلقه مدیران منصوب می‌کنند. وجود چرخه‌های بسته مالکیتی در شرکت‌های خودروسازی از طریق خرید سهام شرکت اصلی توسط شرکت‌های زیرمجموعه موجب شده این بخش از سهام‌علا در اختیار دولت قرار گیرد و دولت برخلاف آنکه در ظاهر حدود ۵٫۷ درصد از سهام ایران خودرو و ۱۷٫۳ درصد از سهام سایپا را در اختیار دارد اما در واقع از طریق سهام چرخه‌ای و سهام شرکت‌های عمومی غیردولتی، صاحب اختیار بیش از ۵۰ درصد از سهام این ۲ خودروساز شده و مدیریت آن را در دست بگیرد. موضوعی که در قوانین اکثر کشورهای دنیا یا غیرقانونی اعلام شده یا محدود به درصد محدودی آن هم بدون حق رأی شده است. همچنین خرید سهام شرکت ایران خودرو و سایپا توسط زیرمجموعه‌های آن عملیات داخلی این دو بنگاه را صرف خرید سهام دولت در این دو شرکت کرده و باعث کمبود سرمایه در گردش شرکت ایران خودرو و سایپا شده است. سرمایه‌ای که می‌توانست صرف ارتقای ماشین‌آلات یا تحقیق و توسعه شود، برای خرید سهام خود بنگاه هزینه شده است. البته در بسیاری از کشورها، باز خرید سهام توسط شرکت تحت عنوان سهام خزانه تا اندازه مشخصی مجاز و قانونی است. ولی موضوع اصلی اینجاست که سهام خزانه حق رأی ندارد. اما سهام خریداری شده توسط شرکت‌های تابعه و وابسته دارای حق رأی است. یعنی به جز قفل شدن بخش بزرگی از سرمایه شرکت به صورت سهام، این منظر حاکمیت شرکتی هم مساله سهامداری شرکت‌های تابعه مشکل‌آفرین است.

خطر حضور قطعه‌سازان در خودروسازی

از آنجا که به دلیل وجود انحصار در تولید خودرو در ایران قطعه‌سازان داخلی ناچار به همکاری با شرکت‌های ایران خودرو و سایپا هستند، سهامداری یکی از قطعه‌سازان در ایران خودرو می‌تواند به صورت بالقوه موجب اختلال در تأمین قطعات و ایجاد انحصار در تزجیره تأمین از طریق تبانی در سفارش قطعات به شرکت سهامدار شود. این مساله تاکنون نیز مناقشات زیادی میان قطعه‌سازان ایجاد کرده است.

موانع حقوقی مالکیت پیچیده

یکی دیگر از موانع خصوصی سازی خودروسازان، مسائل حقوقی است که از نوع مالکیت و سهامداری این شرکت‌ها نشأت می‌گیرد. به‌عبارتی، مالکیت دولتی-عمومی گرچه در ظاهر می‌گوید سهامدار بزرگ نیست اما عملاً بخش عمده سهام را در دست دارد و اتفاقاً به واسطه منافی که در انحصار و عدم شفافیت خودروسازی نهفته است، بخش دولتی و عمومی نمی‌تواند از منافع این سهامداری و اعمال مالکیت دست بردارد. در سمت دیگر سهامداری پیچیده و هزارتوی خودروسازان از طریق زیرمجموعه‌ها نیز مشکلات و موانع حقوقی گسترده‌ای را در مقابل روند خصوصی سازی آنها قرار خواهد داد، موضوعی که به‌اندازه مقاومت دولتی‌ها و عمومی‌ها، برای خصوصی سازی خودروسازان مضر است.

پی‌نوشت

گزارش تحلیلی بر ساختار مالکیت دو بنگاه خودروسازی ایران خودرو و سایپا و الزامات اصلاح آن، مرکز پژوهش‌های مجلس از جمله منابع گزارش بوده است.

سندروم نوسان در تیم عطایی

فسخ سیلوا و استوری تندسپینتو بار دیگر نشان داد
 مدیران استقلال در کنترل حواشی و چالش هاناتوان هستند

مدیریت بحران ساز

گزارش «فرهیختگان» از تازه ترین اقدامات نقل و انتقالاتی پرسپولیس

یحیی لیست جدید داد؛ توافق با

تمدیدی ها قبل از آغاز تمرینات

احتمال جدایی باقری و تلاش برای فروش پریرا

تراکتوری ها متعجب از بازار گرمی سرمربی اسپانیایی
۴ خارجی در سبد خرید خمز

محمدرهبری: مسئولان فقط به تبریک اینستاگرامی بسنده می کنند!

به این مدال ها قانع نیستیم

پرسپولیس به دنبال فروش ۲ بازیکن

کمال و نعمتی رفتنی شدند؟

باشگاه در تلاش برای بازگشت یامگابه تهران

آبی های پیگیر وضعیت

ستاره فرانسوی

رضا عنایتی در گفت و گو با «فرهیختگان»: قهرمانی می خواستیم اما توقعاتم از حضور در غرب آسیا برآورده شد

نسل های طلایی تر

از ما هم صعود نگرند!

و در متنی بلندبالا از خجالت آقای سرپرست درآمد. او نوشت از حجم دروغ های کریمی تعجب کرده است و اولویتش امکانات بیشتر بوده نه درخواست های مالی و اینکه کریمی حسن نیت ندارد و شایسته مدیریت استقلال نیست. پس از استوری اسپینتو، حجت کریمی هم تصمیم گرفت جواب او را در یک استوری بدهد و با حمله ای دور از انتظار به سرمربی سابق، او را دائم الخمر خواند. رفتاری که حتی این نگرانی را ایجاد می کند که شاید او با مربی کنونی تیمش هم در آینده وارد چنین چالشی شده و تیم را به حاشیه ببرد. تمامی این حواشی نشان می دهد که مدیران باشگاه همچنان در آرام کردن اوضاع و برطرف کردن تنش ها و چالش هاناتوان هستند و با ادامه این روند شاید نتوانند در فصل جدید به اهداف شان برای موفقیت با سرمربی جدید خود دست پیدا کنند.

همین حالا هم با مشکلات مالی زیادی مواجه است و مشخص نیست آیا می تواند خواسته های نقل و انتقالاتی نکورا فراهم کند و تیمی قدرتمند را برای فصل جدید ببندد یا نه. اتفاق بعدی عصر دیروز رخ داد و ریکاردو اسپینتو پرتغالی خیلی زود به مصاحبه روز جمعه حجت کریمی واکنش نشان داد. کریمی در یک برنامه تلویزیونی - که نیازی به این صحبت ها نبود - به انتقاد از اسپینتو پرداخته و درخواست های مالی او برای فصل جدید و تمدید قرارداد را پرسوال برده بود. او همچنین گفته بود ما دربی را به سرمربی خود باختیم. این رفتار باز هم نشان داد که کریمی تجربه لازم برای مدیریت در یک باشگاه پرترفدار را ندارد و خیلی راحت تیمش را به حاشیه می برد. اتفاقی که عصر دیروز با واکنش بسیار تند سرمربی پرتغالی و سابق استقلال مواجه شد و او حرف های کریمی را دروغ خواند

تهران را ترک کرد. در نهایت نگونام هدایت آبی ها را برعهده گرفت اما این پایان ماجرا نیست و به نظر می رسد قرار نیست کشتی آبی ها به ساحل آرامش برسد. دیروز ناگهان خبر فسخ قرارداد سیلوا، مدافع برزیلی این باشگاه منتشر شد تا پرونده یک بدهی خارجی دیگر برای این باشگاه در فیفا باز شود. مدافع برزیلی که یکی از عوامل قهرمانی تیم فرهاد مجیدی در دو فصل پیش بود پس از اینکه چند بار به باشگاه نوتیس داد و خبری از پرداخت مطالباتش نشد، قراردادش را به صورت یک طرفه با استقلال فسخ کرد. سیلوا امسال نزدیک به ۳۵۰ هزار دلار طلب دارد و قراردادش برای فصل آینده نیز ۵۰۰ هزار دلار است. او با محاسبه پاداش ها و قرارداد فصل آینده اش حدود ۹۰۰ هزار دلار از باشگاه خواسته است. پرداخت این مبلغ می تواند چالشی جدی برای باشگاهی باشد که

سیامک خاجی
 دبیر گروه ورزش

حواشی باشگاه استقلال ظاهرا قرار نیست پایانی داشته باشد و هر روز هواداران این باشگاه با استرس و نگرانی از خواب برخاسته و پیگیر شرایط تیم و باشگاه شان می شوند. آنها مدت ها نگران روشن شدن تکلیف نیمکت تیم خود بودند و البته در این میان مدیران باشگاه هم حسابی آنها را سر کار گذاشته بودند. در حالی که خواسته بیشتر این هواداران حضور نگونام روی نیمکت آبی بود اما هر روز نام های جدیدی مطرح می شد. از ساکت الهامی تا محمد ربیعی و حتی خوان رامون لوگزا اسپانیایی که مشخص نشد در نهایت چرا راهی تهران شد و تنها پس از یک جلسه با سرپرست مدیرعاملی و یک نشست خبری عجیب در باشگاه و بدون امضای قرارداد

گزارش «فرهیختگان» از تازه‌ترین اقدامات نقل‌وانتقالاتی پرسپولیس

یحیی لیست جدید داد؛ توافق با تمدیدی‌ها قبل از آغاز تمرینات

احتمال جدایی باقری و تلاش برای فروش پیرا

یحیی لیست جدید داد

یحیی گل محمدی در لیست اولیه‌اش به باشگاه پرسپولیس نفراتی چون محمدحسین کنعانی‌زادگان، شهریار مغانلو و سعید عزت‌اللهی را قرار داده بود. حتی رضا شکاری هم که تمایل زیادی داشت به پرسپولیس بیاید مورد تأیید یحیی بود که مذاکرات با آنها خوب پیش رفت. کنعانی اعلام کرده که اگر قرار باشد به فوتبال ایران برگردد قطعاً انتخاب او پرسپولیس است اما فعلا در حال پیشنهادات خارجی‌اش است. البته شنیده می‌شود که او به توافقاتی با قرمزها دست یافته و ممکن است حتی به‌زودی قراردادش را نیز امضا کند. عزت‌اللهی نیز تأکید کرده که فعلا نمی‌خواهد در ایران بازی کند و مغانلو هم تحت قرارداد باشگاه سپهان است. در این میان رضا شکاری هم راهی سپهان شد چون این باشگاه توانست حق فسخ ۳۰۰ هزار دلاری‌اش را به گل گهر بپردازد. با توجه به همین مساله یحیی همان‌طور که انتظار می‌رفت به باشگاه پرسپولیس اعلام کرد که اگر نتوانستند بازیکنان مدنظرش را جذب کنند او نفرات خارجی را جایگزین آنها کرده و خودش نیز در این مورد اقدام خواهد کرد. البته باخبر شدیم یحیی روی شجاع خلیل‌زاده به جای کنعانی و رضا اسدی به جای مغانلو هم نظرش مثبت است.

احتمال جدایی باقری از پرسپولیس

شروع دور جدید تمرینات پرسپولیس به احتمال زیاد در غیاب کریم باقری خواهد بود. در این مورد باخبر شدیم که او به‌یکی از مسئولان باشگاه پرسپولیس اطلاع داده که قصد دارد مدتی دور از فوتبال باشد و به‌یک‌سری از کارهایش برسد. اینکه حالا دوری باقری از فوتبال و پرسپولیس چقدر زمانبر خواهد بود هنوز مشخص نیست. ضمن اینکه او قراردادش نیز با باشگاه پرسپولیس به‌پایان رسیده‌و مذاکره‌ای هم برای تمدید نداشته است. البته نه یحیی و نه مدیریت باشگاه پرسپولیس مخالف ادامه کار باقری در تیم‌شان نیستند و در واقع خود او فعلا تصمیمش این است که دور از فوتبال باشد. هرچند ممکن است نظر باقری خیلی عوض شود.

پیروانی موافق زیاد دارد

در روزهای اخیر شایعاتی در مورد جدایی افشین پیروانی از پرسپولیس مطرح شد که به نظر می‌آید چندان جدی نباشد. البته افرادی در اطراف مدیرعامل باشگاه پرسپولیس هستند که به دنبال جانشینی پیروانی باشند اما بعید است که تلاش آنها نتیجه دهد. حتی این موضوع در جلسه اخیر هیات‌مدیره باشگاه پرسپولیس هم مطرح شد اما اکثر موافق ادامه کار مدیر تیم‌شان هستند. از

حمیدرضا اسکندری

خبرنگار گروه ورزش

باشگاه پرسپولیس در شرایطی وارد فصل نقل و انتقالات شده است که شرایط مالی مناسبی ندارد و هنوز نتوانسته قرارداد بازیکنان و اعضای کادرفنی‌اش را تسویه کند و بعد از آن نیز باید آپشن‌های قرارداد نفرات تیمش را نیز که مبلغ کمی نخواهد بود پرداخت کند. در چنین شرایطی این باشگاه باید بازیکنان مدنظر یحیی گل محمدی را نیز به خدمت بگیرد. در بازار نقل و انتقالات نیز ستاره‌ها و واسطه‌های آنها در شرایطی راضی به عقد قرارداد می‌شوند که حدوداً ۴۰ درصد قراردادشان را در همان ابتدای کار دریافت کنند یا اینکه هوادار متمولی پیدا شود که پرداختی ابتدای کار(جدا از قرارداد) را برعهده بگیرد. اتفاقی که فصل پیش هم رخ داد و کمک زیادی به مدیریت باشگاه پرسپولیس کرد تا بتواند بازیکنان مدنظر یحیی گل محمدی را به خدمت بگیرد. تا روز گذشته مدیریت باشگاه پرسپولیس نتوانسته بود که برنامه‌های نقل و انتقالی این تیم را تا مرحله خوبی پیش ببرد و خبرهای خوبی در این زمینه در اختیار یحیی گل محمدی قرار نگرفت. در همین راستا یحیی مجبور شد که آغاز تمرینات تیمش را به تعویق بیندازد.

دلخوری یحیی از سفر برخی بازیکنان

تعدادی از بازیکنان باشگاه پرسپولیس که برخی از آنها قراردادشان با این باشگاه به پایان رسیده است در تماس با این باشگاه یا به صورت حضوری درخواست سفر به خارج از کشور را داشته و اعلام کرده‌اند در زمان شروع تمرینات تیم در ایران نخواهند بود یا اینکه بعد از بازگشت برای تمدید قرارداد پای میز مذاکره می‌نشینند. وقتی یحیی در جریان این موضوع قرار گرفت دلخور شده و گلایه کرده که چرا آنها زودتر به سفر نرفتند که حالا بخواهند با تاخیر در تمرینات حاضر شوند.

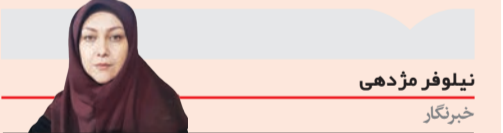
تاکید یحیی بر ماندن تمدیدی‌ها

سرمری پرسپولیس تأکید داشته و دارد که استارت تیمش برای تمرینات در حضور همه نفرات تیم باشد. از این رو او در نشست روز گذشته‌اش بارضا درویش در جریان مذاکرات انجام‌شده با تعدادی از بازیکنان قرار گرفت و مدیریت باشگاهش خواست زودتر این مذاکرات را به نتیجه برساند که درویش این اطمینان را به وی داد. البته در این میان هنوز تکلیف سعید صادقی و گئورگی گولسیانی مشخص نیست. صادقی در خارج از کشور به‌سر می‌برد و مدیر برنامه‌هایش را به باشگاه فرستاده و گولسیانی هم بر سر مبلغ مالی هنوز با باشگاه به توافق نرسیده‌و فقط در صورت قرارداد دلاری حاضر است در جمع سرخپوشان بماند که در این مورد هم باشگاه پرسپولیس به دنبال حل این معضل است. عیسی آل‌کنیر و میلادرسلک‌مذاکرات مثبتی با باشگاه پرسپولیس داشته‌اند و احتمال اینکه تا قبل از آغاز تمرینات سرخپوشان قراردادشان تمدید شود زیاد است.

تراکتوری‌ها متعجب از بازار گرمی سرمربی اسپانیایی

۴ خارجی در سبد خرید خمز

پیشنهاد مالی به سهرابیان نشد؛ آغاسی، سلیمی، نعمتی و علیزاده در لیست خرید

نیلوفر مژدهی

خبرنگار

تراکتور نماینده ایران در آسیا است. این تیم که با حذف استقلال شانس حضور در پلی آف لیگ قهرمانان آسیا را پیدا کرد از هر جهت مورد توجه رسانه‌ها و علاقه‌مندان به فوتبال است. با این حال چیزی که اخیرا برای این تیم به دردسری بزرگ و البته نگران‌کننده تبدیل شده است پاکو خمز، سرمربی تیم تراکتور است.

همیشه پای یک پیشنهاد در میان است

چرا همیشه صحبت از پیشنهادهای متعدد برای خمز است؟ این سوالی است که شاید آذهان رسانه‌ها و علاقه‌مندان به تیم تراکتور را به خود مشغول کرده باشد. حتی اخیرا اظهارات برخی رسانه‌ها درخصوص رفاقت این مربی بافرناندوسوربانو،مدیر ورزشی باشگاه دپورتیووالاکرونیا مسئولان این باشگاه را نگران کرد و اگر قرارداد این مربی تا سال ۲۰۲۶ و آن غرامت توافقی نبود چهبسا قافیه را باخته بودند. تنها حاشیه امنیت برای تراکتوری‌ها همین غرامت است. غرامتی که می‌گویند ۵۰۰ هزار یورویی است که درحالی‌که ظاهرا بیشتر از این است. اما پیگیری مالی ما از باشگاه تراکتور نشان داد که این غرامت نه ۵۰۰ هزار یورو بلکه یک میلیون دلار است. در واقع قرارداد خمز به شکلی است که غرامت او به دلار در حال شده است. درنتیجه مبلغ، دو برابر آن چیزی است که به‌عنوان غرامت خمز از آن یاد می‌کنند. به‌رحال تراکتوری‌ها نمی‌خواهند سرمربی اسپانیایی خود را از دست بدهند به همین دلیل چیزی که بیش از اینها مدیران این باشگاه را نگران کرده است شایعات متعدد در بازه‌های زمانی مشخص درمورد پیشنهادهای دیگر تیم‌ها به این مربی است. در ابتدای همکاری او با تراکتور یک بار بحث جدایی او مطرح شد. در ادامه صحبت از حضورش در تیم ملی به میان آمد و اخیرا نیز بحث دپورتیوو لاکرونیا مطرح شد. این‌طور به نظر می‌رسد که در بزنگاه‌های نقل و انتقالی، گروهی برای این مربی شایعه‌سازی می‌کنند. از باشگاه تراکتور خبر می‌رسد که اتفاقا افرادی مسئول بررسی این موضوع شدند. در گزارشی که به باشگاه تراکتور رسید این مربی از طریق برخی افراد شاغل در نقل و انتقالات حمایت می‌شود و فصل جایجایی‌ها فرصت خوبی است تا با این قبیل شایعات برای این مربی بازار گرمی کرده و التهاب به‌جان این تیم بیندازند. از این رو مدیران این باشگاه تصمیم گرفتند از این پس در مورد این قبیل

جلسه هم‌اندیشی عنایتی با مدیران آکادمی

باشگاه‌های بازیکن‌ساز

با اعلام رضا عنایتی، سرمربی تیم ملی امید ایران، قرار است چهارشنبه هفته جاری در جلسه‌ای، اعضای کادرفنی تیم امید و در راس آنها سرمربی این تیم با مسئولان و مدیران باشگاه‌هایی که از آکادمی فوتبال بهره‌مند هستند به هم اندیشی پرداخته و نقطه‌نظرات خود را درخصوص بازیکنان مستعدی که در رده سنی امیدها می‌توانند در آینده نزدیک به تیم امید ایران کمک کنند به اشتراک بگذارند. برهمین اساس و طی اردوهای قبلی حدود ۲۰ بازیکن مورد توجه و ارزیابی کادرفنی قرار گرفته و قرار است از دل این جلسات و البته بررسی بازی‌های لیگ امید کشوری، سایر نفرات مستعدی که در آینده و برای حضور در بازی‌های آسیایی و انتخابی المپیک از لحاظ سنی می‌توانند به این تیم کمک کنند معرفی و مورد بررسی هرچه بیشتر قرار بگیرند. قرار است حدود ۱۰ تا ۱۲ مدیر آکادمی در این جلسه هم‌اندیشی با رضا عنایتی و کادر او شرکت کنند.

پرسپولیس به دنبال فروش ۲ بازیکن

کمال و نعمتی رفتنی شدند؟

باشگاه پرسپولیس در فصل نقل و انتقالات از فروش ۲ بازیکن قدیمی خود استقبال خواهد کرد. کمال کامیابی‌نیا و سیامک نعمتی ازجمله بازیکنانی هستند که یحیی گل محمدی مخالفتی با فروش آنها ندارد. این ۲ بازیکن در فصل گذشته فرصت چندانی برای بازی کردن پیدا نکردند و به همین دلیل هم سرمربی سرخپوشان از جدایی آنها و خالی شدن لیست بزرگسالان تیمش استقبال خواهد کرد. در حال حاضر باشگاهی به صورت رسمی خواهان این ۲ بازیکن پرسپولیس نشده است اما با توجه به اینکه زمان زیادی تا پایان نقل و انتقالات باقی مانده، نعمتی و کامیابی‌نیا حتما خواهان پیدا خواهند کرد. این در شرایطی است که باشگاه پرسپولیس به دنبال فروش لئاندرو پیرا هم هست اما رقم قرارداد این برزیلی تقریبا ۴ برابر دو بازیکن داخلی نامبرده است. موردی که باعث می‌شود باشگاهی خواهان جذب وی نشود.

باشگاه در تلاش برای بازگشت یامگا به تهران

آبی‌ها پیگیر وضعیت ستاره فرانسوی

با اعلام باشگاه استقلال زمان آغاز تمرینات این باشگاه مشخص شده و قرار است از هفتم تیرماه (چهارشنبه هفته جاری) تمرینات این تیم زیر نظر کادرفنی جدید آغاز شود. بر همین اساس کادرفنی استقلال و در راس آنها جواد نکونام سرمربی جدید این تیم در تلاش است تا طی روزهای آینده ترکیب بازیکنان خود را تکمیل کرده تا در روز آغاز تمرینات، این تیم با ترکیبی نسبتا کامل کار خود را آغاز کند. نکته قابل توجه اینکه طی روزهای گذشته شایعاتی درباره کوین یامگا، بازیکن فرانسوی استقلال و احتمال جدایی او از این باشگاه شنیده شد. این در حالی است که این ستاره فرانسوی ۲ سال دیگر با استقلال قرارداد داشته و از آنجایی که مطالبات وی در موعد مقرر پرداخت شده است به‌طور حتم مشکل و مانع جدی برای تداوم همکاری وی با استقلاللی‌ها وجود نخواهد داشت. در همین راستا نیز شنیده می‌شود برخی از اطرافیان باشگاه با یامگا در تماس هستند و مدام وضعیت او را پیگیری می‌کنند. این در حالی است که تلاش‌ها برای تهیه بلیت به‌منظور بازگشت این بازیکن به تهران ادامه داشته و احتمالا در روزهای نخست آغاز کار جواد نکونام در استقلال، یامگا نیز به تهران بازگشته و به تمرینات آبی‌پوشان اضافه خواهد شد.

برای دفاع از پروژه بازسازی فرهنگ همه کسانی را که مانع کنش مثبت دولت هستند از خودتان دور کنید

این شطرنج ۲ وزیر نیاز دارد

بنویسیم و در سرتاسر شهر بگویم... نخیر! چه کسی گفته بعد از این آشوب‌ها کسانی که آن همه آشوب خسته‌شان کرده، با این تندروی‌های جدید کنار می‌آیند. آیا ندیدید وقتی رئیس ستاد امر به معروف و نهی از منکر که ماجرای مهسا امینی در دوره تصدی گری اورخ داد و پس از آن هم اظهار نظرهای شاذ می‌کرد، عزل شد بین خودی‌های نظام چه شععی برپا شد؟ ندیدید چقدر لحن بدرقه او در فضای مجازی بین همین خودی‌ها شدید و انتقادآمیز بود؟ ندیدید وقتی اعلام شد روح‌الله مومن‌نساب، مرد پرحاشیه‌ای که طرفدار محدودیت فضای مجازی است، سرپرست ستاد امر به معروف در تهران شده، بین همین خودی‌ها چه غوغایی به پا شد؟ چه کسی فکر کرده حالا که خودی‌ها از موج براندازی در نیمسال دوم ۱۴۰۱ زخم خورده‌اند، وقتش رسیده که هر نظر عجیب و شاذ و هر ایده ضداجتماعی و ناجوری را پیاده کند و همدلی این افراد هم داشته باشد. یکی از درس‌های این اتفاقات خونبار و تلخ آن بود که جماعت تندرو به عنوان تهدیدی علیه امنیت ملی باید مهار شوند. حالا اینها هرچا می‌خواهند باشند؛ چه در دولت، چه مجلس، چه سازمان‌ها و نهاد‌های حاکمیتی و غیر از آن و چه میان مردم عادی و به‌عنوان حامیان نظام. جماعت هزینه‌تراش بی‌فایده، طیف ناهنجار و غیرنرمالی که تاریخ به ما نشان داده، چنانکه امروز از این طرف تندروی می‌کنند، ممکن است فردا از آن سوی بیفتند و مسیح و منافقین و پهلوی‌چی‌ها را هم پشت سر بگذارند، بیاید تصور کنند که شرایط فعلی میدانی برای جولان آنها فراهم آورده که اتفاقاً برعکس، قوه عاقله نظام را بیش‌تر به فکر مهار چنین رویکردهایی انداخته است.

تیرهای کنایه و لجاجی کند و صوری به خرج دهد تا فضا دوباره به مدار گفت‌وگو برگردد. در همان ایام اغتشاشات این چالش به‌طور جدی خودش را نشان داد. طرفی از ماجرا که هم حامی نظام بود و هم معتقد به عقلانیت، با سمت دیگر ماجرا که خود را حامی نظام می‌دانست اما قصد داشت عقده‌گشایی‌هایش را به نام دفاع از نظام عرضه کند، درگیر شد. اینجا جایی بود که اتفاقاً هزینه دادن و خرج کردن از خود برای ایران و انقلاب، خون دل خوردن و باز به عاطفه و مهر و منطق سخن گفتن بود، نه بیان شادترین و تندترین انگاره‌های اجتماعی به بهانه مقابله با موج رویه‌رو.

رهبر انقلاب در مقطعی از ماجرا که این تنش بین خودی‌ها ایجاد شده بود، به میدان آمدند و صراحتاً سمت عقلانیت ایستادند و از آن جبهه دفاع کردند. حالا مدتی است که از آن غوغا عبور کرده‌ایم؛ هرچند زخم‌هایش هنوز گزگی می‌کند و عفونت در همه‌جای این پیکره مجروح خشک نشده است. حالا باز هم با شادترین و ضداجتماعی‌ترین نظرات مواجه شده‌ایم که می‌خواهند به بهانه انتقام از برانداختن، عجیب‌ترین نظرات را عملی کنند. آنها فکر می‌کنند چون بدنه دوستدار ایران و حامی انقلاب از این اتفاقات زخم خورده، در برابر این تندروی‌های جدید سکوت می‌کند یا با آنها همراه می‌شود. کسانی که در شرایط عادی حتی نمی‌توانند نیم درصد از جامعه را با نظرات معوج و عجیب‌شان همدل کنند، گمان کرده‌اند که شرایط برای عملی کردن این اعوجاجات مهیا شده است؛ کنسرت‌ها را تعطیل کنیم، با مردم برخورد‌های تحریک‌آمیز و سختگیرانه انجام دهیم، پل عابر پیاده را به دلیل چند کشف حجاب روی آن بنیدیم، کودکان‌ترین جملات را روی بیلبوردها

همچون اوبی که کاسب بحران آفرینی در فضای موسیقی است، بی‌فایده نیست.

جماعت هز بنه تراش بی فایده را از خود دور کنید
اتفاقات پس از فوت مهسا امینی روزگار عجیبی برای ایران و ایرانی‌ها رقم زد که از هر نیم‌روزی آن می‌توان یک قرن حکایت کرد و تفسیر نوشت. انگار عده‌ای هیچ ابایی از این نداشتند که دیوانه به‌نظر برسند. نه تنها دم به دم وعده سقوط حاکمیت با فتح شهرها و نهاد‌های رami دادند یا اعلام دعوت به خشونت می‌کردند، بلکه جوسنگینی به‌راه انداخته بودند تا هیچ چیز زندگی مردم عادی و معمولی نباشد. حال آنها که دلسوزان عقلانیت‌مدار ایران بودند، به دلیری می‌ماند که از بخت بد خویش در لشکر دشمن پسری داشت. بسیاری از آنها که با این موج همراه شده بودند فرزندان خود ما، فرزندان ایران بودند، حتی بعضی از چیزهایی که جرقه اعتراض در مواجهه با آنها شکل گرفت، منطقی و قابل بحث به‌نظر می‌رسید. اما ماجرا از مدار یک اعتراض همدمند، هرچند سنگین و مصرانه خارج شده بود و داشت به یک لجاجی کور تبدیل می‌شد. آنچه کشور در چنان شرایطی نیاز داشت، گفت‌وگوی منطقی بود. تندروی از هر دو طرف ماجرا می‌توانست با دهن آتش بیندازد و شعله‌هایش را توره بیشتری بدهد. قطعاً کسی که از ادامه این تنش‌ها و این بیست گنجه‌مانی سود می‌برد، دشمن بود نه خودی‌ها. در همان زمان عده‌ای سعی داشتند به نام انقلابی‌گری و دفاع از نظام، نمایشات تندرو و تفرقه‌افکنانه‌شان را دوباره مطرح کنند؛ حال آنکه در پاسخ به موج پرخاسته‌نیا بود هر آدم دلسوز و ایران دوستی، قلبش را سپهر

موسیقی وزارت ارشاد بعد از ماجرای برهم خوردن نظم کنسرت لیان در تالار وحدت، به «فرهنگستان» گفت: «تقاضای ما این است که اولاً به نقش مرجعیتی این وزارتخانه احترام گذاشته شود و در وهله بعد نهادها مسائل مدنظرشان با نقاط ضعف را به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منعکس کنند تا نسبت به رفع آنها اقدام کند و از ورود مستقیم به مسائل پرهیز کنند.» این اظهارات معاون اول رئیس‌جمهور یسا مدیران فرهنگی، آنقدر بدیهی است که حرف عجیب و تازه‌ای به‌نظر نمی‌رسد و نساکنان آشکاری است از اینکه جریان غالب در بدنه دولت به‌شدت مخالف هرگونه خودسری در فضای فرهنگی است. وقتی عقل جمعی در دولت این‌گونه شور و نشاط فرهنگی در کشور را پاسبانی می‌کند، پس باید نسبت به اظهار نظر افراد و جریان‌هایی که خودشان را منتسب به هر کدام از وزارتخانه‌ها می‌دانند، شک کرد و این احتمال دور از ذهن نیست که هر کدام از وزاری دولت سیزدهم بعد از اطلاع نسبت به خودسری افراد زیرمجموعه‌هایشان، مطابق همان چهارچوب نظری حاکم در دستگاه فرهنگی دولت برخورد کنند. هر گونه اختلال در خرد جمعی دستگاه فرهنگی انقلاب باعث می‌شود راه برای کاسبان بحران و تنش در فضای فرهنگی باز شود. یکی از کاسبان این معرکه، خبرنگار معلوم‌الحالی در حوزه موسیقی است که پاییز سال گذشته آتش‌بار جریان تحریم فضاهای هنری بود و حالا که شرایط تغییر کرده، دایه دلسوزتر از مادر برای وضعیت کنسرت‌های موسیقی شده است. تنش و بحران در فضای موسیقی برای هر که سود نداشته باشد برای

یکی از موارد مشهور **میلاذ جلیل‌زاده - عاطفه جعفری گروه فرهنگ**
خودسری در مواجهه فرهنگی شده است، لغو چند کنسرت موسیقی در وزارت کشور و ایجاد تنش در کنسرت «گروه لیان» بود. چند مرد که ادعا می‌شود منتسب به وزارت کشور هستند در این معرکه حضور داشتند. فارغ از اینکه انگیزه این افراد چه بوده، یک اتفاق مهم در فضای سیاسی و اجتماعی کشور رخ داده که در نوع خود جالب بوده و اکثریت نسبت به این رفتارها سلبی واکنش نشان داده‌اند. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی رسماً اعلام کرده که کنسرت‌های لغوشده در تالار وزارت کشور، در موقعیت و زمان دیگری جبران خواهد شد و چند روز بعد هم محمد مخبر، معاون اول رئیس‌جمهور، در جلسه هیات دولت خطاب به همه دستک‌ها و نهادها گفت: «همه دستگاه‌ها باید به مجوزهای رسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای برگزاری مراسم‌های فرهنگی احترام بگذارند و در صورت وجود برخی اشکالات احتمالی، این مسائل را از طریق مرجع صادرکننده مجوز پیگیری کنند.» عزت‌الله ضرعافی وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی هم در توییت معناداری نوشت: «دو گروه با برگزاری «کنسرت» مخالفتند. گروهی که کلا شادی جمعی و موسیقی را ابتذال می‌دانند و با نام «دین» آن را برنمی‌تابند و گروه دیگری که کلا شادی مردم را مغایر با راهبرد سیاسی خود می‌دانند و دنبال برهم زدن تجمع‌های شادی آفرین هستند.» همچنین محمد الهیاری، مدیرکل دفتر

هنر به روایت آمار

بهار پر رونق سینما

سینمای ایران در چند سال گذشته، حوادث و اتفاقات زیادی را از سر گذرانده است. با این حال در نوروز امسال بعد از گذشت یک زمستان طولانی، چراغ سالن‌های سینما دوباره روشن شد. در شش ماه دوم ۱۴۰۱ تقریباً استقبال از سالن‌های سینما زیاد نبود اما انگار بهار ۱۴۰۲ روح دیگری در سینما دمید و با وجود اینکه فیلم‌ها خیلی خاص نبودند مردم استقبال زیادی داشتند. در همین صحنه در گزارش‌های مختلف در مورد آکران‌ها و فروش سینما در بهار بسیار صحبت کردیم. طبق آمار سلفا، در بهار ۱۴۰۲، فروش کل سینماها مبلغ ۲۷۰ میلیارد و ۷۰۸ میلیون تومان بوده است و تعداد مخاطبان در این سه ماه، ۶ میلیون و ۲۱۳ هزار نفر بوده است و همچنین تعداد سانس ۱۵۶ هزار و ۷۵۸ سانس بوده است. در لیست آکران این بهار ۱۷ فیلم سینمایی از هر نوع ژانری مانند «غریب»، «در ژانر جنگی»، «مصلحت»، «بازار سیاسی-اجتماعی» و حتی «جنگ جهانی سوم» در فضای درام اجتماعی وجود دارد، اما از بین همه این ۱۷ فیلم «فسیل» در ژانر کمدی توانسته نظر تعداد قابل توجهی از مخاطبان را به خودش جلب کند و پیش‌تر میزان فروش باشد. فسیل به عبارت

دقیق‌تر توانسته ۷۰ درصد از میزان فروش سینمای ایران در بهار ۱۴۰۲ را به خودش اختصاص بدهد. استقبال از فسیل بسیار زیاد بود و در گزارشی به این اشاره کردیم که فسیل حتی با فیلم‌های طنز دیگری که در این بهار آکران شدند، فاصله زیادی دارد و توانسته است نظر مردم را جلب کند. در مقایسه با بهار ۱۴۰۱ باید بگوییم که در این سال، ۳ میلیون و ۵۴۲ هزار نفر به سالن‌های سینما رفته‌اند و فروش کل سینماها ۱۱۶ میلیارد تومان بوده است. بد نیست اشاره‌ای هم داشته باشیم به آکران نوروزی ۱۴۰۲ و مقایسه‌ای با آکران نوروزی سال ۱۴۰۱؛ در نوروز ۱۴۰۲ چهار فیلم جدید از ۲۵ اسفند آکران خود را آغاز کردند و تا ۱۳ فروردین، ۴۳ میلیارد و ۱۵۳ میلیون تومان فروش داشتند و ۸۶۸ هزار و ۱۱۳ نفر را به سمت سالن‌های سینما کشاندند. «فسیل» به کارگردانی کریم امینی با ۳۶ میلیارد بیش‌ترین فروش را به دست آورد. بعد از آن «غریب» به کارگردانی محمدحسین لطیفی با ۴ میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان دومین جدول فروش فیلم‌های نوروزی بود. سومین فیلم هم «عروس خیابان فرشته» به کارگردانی مهدی خسروی بوده که ۲ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان فروخت و در نهایت «بچه‌های طوفان» به کارگردانی صادق صادق دققی در ژانر کودک و نوجوان ۲۰ میلیون تومان فروش کرد. بنابراین جمع فروش آکران نوروزی امسال

کمی بیشتر از ۶۰ میلیارد تومان و تعداد کل مخاطبان سینمای کشور نیز ۱ میلیون و ۲۱۸ هزار و ۹۱۰ نفر بوده است. اما نگاهی به فیلم‌های نوروزی سال گذشته نشان می‌دهد که ۸۷۱ هزار و ۳۲۸ نفر به سینماها رفته بودند و سینماها ۳۳ میلیارد و ۳۴۴ میلیون تومان فروش داشتند. سال قبل نیز ۸ فیلم از آکران سال گذشته (۱۴۰۰) نیز به نمایش خود تا ۱۳ فروردین ادامه دادند که شامل فیلم‌هایی چون «مستطیل قرمز»، «مورچه‌خوار» و «عنکبوت» بود که کل آنها ۱ میلیارد و ۱۲۰ میلیون تومان فروش کردند و ۳۰ هزار و ۷۷۸ نفر را به سینما کشاندند. بنابراین جمع کل فروش فیلم‌های نوروزی سال گذشته ۳۴ میلیارد و ۴۶۴ میلیون تومان و جمع کل تعداد مخاطبان آن ۹۰۲ هزار و ۱۰۶ نفر بوده است. از این رو تعداد مخاطبان و فروش آکران نوروزی امسال در مقایسه با سال گذشته نشان می‌دهد که تعداد مخاطبان فیلم‌های نوروزی امسال (۱،۲۱۸،۹۱۰) از سال گذشته (۹۰۲،۳۱۶) ۳۱۶ هزار و ۸۰۴ نفر بیشتر است که چیزی معادل ۲۵ درصد است. البته در موضوع فروش فیلم‌ها تنها افزایش مخاطبان اثرگذار نبوده بلکه افزایش قیمت بلیت‌ها نیز اثر داشته است. در هر حال سینماهای کشور ۲۵ میلیارد و ۵۳۶ میلیون تومان نسبت به سال گذشته بیشتر فروش داشته‌اند.

ماه شلوغ‌ترین روز نمایشگاه کتاب بود و حتی شنبه ۳۰ اردیبهشت هم که روز آخر نمایشگاه کتاب بود باز هم به‌عنوان یکی از روزهای شلوغ نمایشگاه ثبت شد. البته در کنار این موضوع باید بگوییم حوزه کتاب تقریباً غیر از نمایشگاه کتاب، روزهای پرکاری را در بهار ۱۴۰۲ گذراند. از افتتاح کتابخانه‌های مختلف در استان‌ها تا برگزاری جشنواره‌های فرهنگی و هنری مثل جشنواره قسه‌گویی که نهاد کتابخانه‌های عمومی آن را برگزار کرده و استقبال زیادی از آن شد. در این میان حضور ایران در نمایشگاه‌های کتاب دنیا نیز به چشم می‌خورد؛ در این یک ماه اخیر در چند نمایشگاه بین‌المللی حضور داشته‌ایم که در برخی از این نمایشگاه‌ها برای بار اول به‌عنوان میهمان حضور پیدا کردیم.»

بخش حضوری ۱۴۹ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان در بخش مجازی کتاب خریداری شد. تعداد کتاب‌های خریداری شده بیش از ۳،۵ میلیون نسخه تخمین زده شد و تعداد نسخه‌های فروش رفته در بخش مجازی (دقیق) ۱،۳۶۹،۶۰۶ نسخه بوده است و تخمین تعداد نسخه‌های فروش رفته در بخش حضوری (براساس میانگین قیمت کتاب‌های فروش رفته در بخش مجازی) دو میلیون ۲۹۷ هزار و ۵۲۹ نسخه بوده است. نمایشگاه کتاب معمولاً بین ۳ تا ۵ میلیون نفر در ادوار مختلف بازدیدکننده داشته است اما برای نمایشگاه‌سی و چهارم از آمار ۷ میلیونی هم سخن می‌گویند و به گفته محمد مهدی اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، امسال بین ۵ تا ۷ میلیون نفر از نمایشگاه بازدید کردند و روز سه‌شنبه، ۲۶ اردیبهشت

از دو روش موجود در نمایشگاه شرکت کردند. شاید در این بین ناشرانی بنا به دلایل مختلفی شرکت نکنند، اما طوری که ما جویا شدیم هیچ‌کدام از ناشران به‌طور مشخص دلیل سیاسی نداشتند. سال آینده نیز امکان دارد ناشرانی همانند دوره‌های گذشته ثبت‌نام نکنند و این نبودن‌ها می‌تواند دلایل اقتصادی، شخصی و... نیز داشته باشد. نمایشگاه کتاب تهران بعد از این حواشی، بسیار پرشور برگزار شد و مردم استقبال زیادی از این نمایشگاه داشتند که طبق آماري که توسط مسئولان نمایشگاه کتاب اعلام شد، این دوره از شلوغ‌ترین دوره‌های نمایشگاه کتاب بود. طبق آمار سخنگوی این دوره از نمایشگاه کتاب مجموع فروش سی و چهارمین نمایشگاه کتاب تهران بیش از ۴۰۱ میلیارد تومان عنوان شد و ۲۵۱ میلیارد و ۲۹۰ میلیون تومان در

صف برای کتاب

قبل از اینکه سی و چهارمین نمایشگاه کتاب تهران شروع شود، درست مانند جشنواره‌های قبلی که در این چندماه بعد از شهریورماه ۱۴۰۱ گذراندیم، حرف از تحریم و نیامدن بود. از طرفی هر ناشری که قصد شرکت داشت، با کلمه «بی‌شرف» از جانب رسانه‌های طرف‌آبی مواجه می‌شد. حتی اسامی برخی از ناشران هم بیرون آمد که قصد شرکت ندارند اما به یک روز نرسید که تکذیبیه‌ها می‌آمد و این ناشران می‌گفتند که در بخش مجازی نمایشگاه حضور دارند. در همان زمان هومان حسن‌پور، رئیس اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران در گفت‌وگویی با فارس درباره این موضوع گفت: «ناشرانی را داریم که به یکی

گزارش

در اولین برنامه فصل جدید «پاتوق مستند» مطرح شد

تفرشی: «بی‌وتن‌ها» مستندی هشداردهنده برای ضعف ایران در دیپلماسی عمومی است

در ادامه مجید تفرشی، پژوهشگر و سندپژوه در زمینه تاریخ معاصر بیان کرد: «من در فضا، محیط خانوادگی و زمانی و فرهنگی رشد پیدا کردم که هم کسانی که دلبسته و وابسته سازمان مجاهدین خلق بودند و هم کسانی که دشمن آن بودند، حضور داشتند. بهترین دوستان من در مدرسه در اوایل دهه ۶۰ یکی در جبهه شهید و نفر دیگر به‌عنوان عضو سازمان مجاهدین خلق اعدام شد.»

وی افزود: «اساسا مساله مجاهدین خلق که تبدیل به دغدغه ملی شده است، افراد را به هم دور و نزدیک می‌کند. البته نگرانی درباره خطر سازمان مجاهدین خلق باعث شد از هر فرصتی استفاده و درباره آن صحبت کنم. درحال حاضر برخورد من با این فرقه به‌دلیل ساخت یک مجموعه مستند عینی‌تر و ملموس‌تر شده است، اتفاقی که تا چند سال تنها با اعضای سابق رخ می‌داد.»

این پژوهشگر با اشاره به اینکه مساله مجاهدین خلق یک موضوع بسیار مهم در تاریخ سینمای ایران است، مطرح کرد: «ما با سازمانی مواجه هستیم که از نظر مالی، درآمدی که از دشمنان ایران برای مقابله با دولت مستقر، نظام حاکم و منافع ملی کشور به‌دست آورده، در تاریخ دنیا بی‌نظیر است. سوا و ورای نظام و دولت مستقر، دستور و پیام سازمان مجاهدین خلق به‌صورت علتی این است که از هر راهی، با هر کمکی و با توجه به تبعاتش باید مقابله کنیم و به قدرت برسیم.»

تفرشی ادامه داد: «وقتی که اعضای سازمان مجاهدین خلق به‌صورت رسمی وارد عراق شدند، باعث شد هیچ اپوزیسیونی نتواند با آنها رقابت کند. به‌عنوان نمونه این سازمان ۱۰۰ هتل در اروپا دارند. ناگفته نماند پول‌هایی که می‌گیرند، سرمایه‌گذاری می‌کنند. در حقیقت از سود حاصله، نیمی را خرج می‌کنند و نیم دیگر را روی سرمایه اصلی خود می‌گذارند.»

وی یادآور شد: «بعد از رفتن مجاهدین خلق به عراق ما با نسلی مواجه شدیم که هیچ ارتباطی به‌طور عاطفی با ایران ندارد. وقتی پس از ۱۱ سال مجبور می‌شوید از عراق خارج شوند، هیچ کشور اروپایی تمایل به پذیرفتن آنها ندارد. اگرچه برجسب تروویست از آنها برداشته شده بود اما شاید بتوان گفت علت اصلی نپذیرفتن آنها در کشورها این بود که در آن زمان اتحادیه اروپا اعلام کرد ما با چند هزار روانی که سابقه تروریستی دارند، مواجه هستیم که می‌توانند معضلات جدی ایجاد کنند. علت حضور آنها در آلبانی نیز به‌دلیل فقیر و تحت سلطه بودن آن است که اخیرا هم اتفاقاتی برای آنها افتاد.»

این پژوهشگر با بیان اینکه ماجرای پرونده حمید نوری که در بی‌وتن‌ها اشاره شده است سه ضلع دارد، تصریح کرد: «سازمان مجاهدین خلق در ابتدای پرونده هیچ کاره و واقفیت این است که پروژه توسط مجاهدین روده و تبدیل به پرونده سازمان مجاهدین خلق علیه جمهوری اسلامی ایران شد. تلاشی که صورت گرفته، فراتر از حمید نوری است. در حقیقت یک کمپین جمع شده علیه ایران تشکیل دادند و حتی از سازمان مجاهدین خلق اباحه‌سازی کردند، یعنی نهادی که همه ایرانیان بر سر نخواستن آن متحد بودند، در دادگاه تظہیر شد.»

تفرشی تاکید کرد: «ناگفته نماند اگرچه این اتفاق قبلا رخ داده بود اما دادگاه حمید نوری قیاحت دیده شدن و کنشگری مجاهدین خلق را از بین برد. و این اتفاق مجاهدین خلق را برای آنچه ادعا داشتند، آماده کرد. شخص آقای نوری برای ایجاد ترس و نگرانی در مقامات ایرانی ساکن اروپا مهم است تا جو ارتعاب و تهدیدی را برای ایران فراهم کنند.»

وی با اشاره به اینکه در مستند بی‌وتن‌ها، چند بار تکرار شد که حمید نوری در زندان جای خوبی دارد، عنوان کرد: «باید در هر کشوری مسائل زندان و آنچه را که مربوط به محیط سلول است، با خودش مقایسه کرد. این اتفاق در قیاس با بقیه موارد غیراخلاقی، غیرقانونی و غیرمعارف است.»

این پژوهشگر تاکید کرد: «فراموش نکنیم که مجاهدین خلق به‌دلایل سیاسی ایدئولوژیک و مالی و عاطفی، طرفدار دارند و باید بسیار جدی به کنش‌های این سازمان که هنوز وجود دارد، توجه کنیم.»

تفرشی در پایان با بیان اینکه مساله مجاهدین خلق، دغدغه و نگرانی تمامیت ارضی ایران و منافع ملی‌اش است و ربطی به حکومت مستقر شده ندارد، خاطرنشان کرد: «بی‌وتن‌ها، مستندی هوشمندانه، شجاعانه و هشداردهنده است که ضعف ایران در دیپلماسی عمومی و مردمی و رسانه‌ای را به نمایش می‌گذارد. ایران عرصه‌ای را برای تبلیغات مجاهدین خلق خالی گذاشته است و ایران‌مداران و ایران‌دوستان نیز این عرصه را خالی کردند و تصور می‌کنند اگر حرف نزنند، خوب است. اگرچه تحولات روزهای گذشته در آلبانی نقطه عطفی بود بر اینکه سازمان مجاهدین خلق به فرقه تمام‌عیاری تبدیل شود که در آینده سیاسی ایران در هر محوری نقشی نداشته باشد.»

پاتوق مستند، در فصل جدید با مشارکت بخش «رویش» موسسه بهمن سبز، سفیرفیلم و شبکه مستند و مرکز مستند سوره برگزار می‌شود.

جلسه نمایش و نقد و بررسی مستند بی‌وتن‌ها، به کارگردانی حسین شمقدری به‌عنوان اولین برنامه از فصل جدید برنامه پاتوق مستند، روز گذشته اول تیرماه در سینما سپیده برگزار شد.

اولین برنامه از فصل جدید برنامه پاتوق مستند که از سال ۱۴۰۱ توسط سازمان سینمایی سوره و در راستای هم‌اندیشی و هم‌افزایی میان مستندسازان و علاقه‌مندان به سینمای مستند راه‌اندازی شده بود، روز پنجشنبه اول تیر با نمایش و نقد و بررسی مستند بی‌وتن‌ها، به کارگردانی حسین شمقدری و تهیه‌کنندگی محمدحسن مددی در سینما سپیده برگزار شد.

حامد شکبانیان که اجرای این برنامه را برعهده داشت، بیان کرد: «بیشتر مستندهایی که حسین شمقدری می‌سازد، غیرقابل پخش است اگرچه خود این اتفاق را مثبت ارزیابی می‌کند. امیدواریم بی‌وتن‌ها به کمک شبکه‌های مجازی و رسانه‌های اجتماعی امروز به‌دست مخاطبان برسد؛ چراکه این مستند تلاش یک فرزند برای رساندن فریاد مظلومیت پدرش از طریق مستند و رسانه است.»

حسین شمقدری، کارگردان بی‌وتن‌ها در ادامه عنوان کرد: «من مستندساز احساس می‌کنم باید ظلمی که در تاریخ ما بر برخی افراد گذشته و کمتر دیده شده است، در قالب مستند روایت کنم. همچنین باید بگویم که پشت سینمایی که ظاهرش زیبا و هنر است، یک جنگ نمایانی است.»

وی ادامه داد: «اینکه چون پدرم در سینما بود، من وارد این حوزه شدم، دلیل محکمی برای مستندسازی‌ام نیست. اگرچه من از بچگی در پشت صحنه بزرگ شدم و حتی سال‌ها ۸۸ هم بچه‌های دانشگاه شریف از من خواستند اثری بسازم. شاید بتوانم بگویم علت اصلی من برای حضور در حوزه مستندسازی انگیزه و دغدغه‌ای بود که داشتم و تصور می‌کنم باید نسبت به سینمای داستانی پرنگ‌تر باشد.»

این مستندساز با بیان اینکه حمید نوری، فرزند حمید نوری را که سوژه بی‌وتن‌هاست، بسیار اتفاقی در یک پاساژ ملاقات کرد و همین مساله دلیل ساخت مستند شد، عنوان کرد: «ایشان به من گفت که پدرم را در روند زندانی کرده‌اند و ما اکنون در انفرادی است. حمید نوری از من خواست با دغدغه خودش مستند بسازیم و حتی هزینه سفر را هم پرداخت کرد. ما این مستند را هم اکنون در سایت «یک فیلم» می‌فروشیم و بخشی از درآمد را به حمید نوری پرداخت می‌کنیم تا هزینه‌ای را که برای پروژه کرد، به او بازگردانیم.»

شمقدری ادامه داد: «روز اولی که می‌خواستیم روی این مستند کار کنیم به من گفتند که سازمان مجاهدین خلق مخوف است و اگر کینه‌کنند ممکن است کارم را تلافی کنند. سازمان مجاهدین خلق از نظر مالی و قدرت، توانایی بالایی دارد و توانسته خود را با اقداماتی که انجام داده است، سر زبان‌ها ببندازد و به جلو حرکت کند. با این تفسیر به‌دلیل آنکه اعتقاد دارم اگر زندگی می‌کنم یک آرمانی دارم، خطر را به جان خریدم و براساس وظیفه به سراغ ساخت این اثر رفتم. همچنین معتقدم ساخت این مستند روزی من بوده است تا ثابت شود و در تاریخ بماند.»

وی یادآور شد: «روزی که ما وارد سوئد شدیم، بدون خبر قبلی به دادگاه رفتم و من شناسایی شدم. شاید برایتان جالب باشد بدانید که افراد حاضر در آنجا در لحظه برایش شعر ساختند و گفتند «مستندساز ولایت برگرد برو سفارت. همچنین همان شب اول کمپینی تشکیل شد که به پلیس امنیت سوئد گزارش داد. شبی که این همه‌ها شکل گرفت، استخاره کردم که خوب آمد. و همین باعث شد ترسم بریزد و کارم را انجام دهم.»

کارگردان بی‌وتن‌ها، با بیان اینکه قبل از سفر با سوئد دو ماه به‌صورت فشرده پژوهش کرده است، گفت: «در تحقیقاتم متوجه شدم افرادی که در شروع تشکیل سازمان مجاهدین خلق بودند، آدم‌های عمیق و اهل مطالعه بودند که فلسفه فکری داشتند، اما در حال حاضر این‌گونه نیستند و بسیار سطحی شدند. البته بخشی از اتفاقات در مستند روایت نشد؛ چرا که ما با سازمان جنایتکاری و مخوفی طرف بودیم.»

شمقدری در پایان با بیان اینکه مستند بی‌وتن‌ها در دو سفر و براساس تجربه شخصی ساخته شده است و اثر پژوهشی نیست، خاطرنشان کرد: «ذکر این نکته خالی از لطف نیست که در زمینه دادگاه حمید نوری رسانه‌های خارجی بسیار قوی کار کردند و مستندهایی ساختند، اگرچه واضح است که با حمایت‌های سیاسی این آثار ساخته شده است. اثر من، اولین کاری است که از سمت ما یعنی ایران صورت گرفت. همچنین در حوزه خبر هم ضعیف عمل کردیم و متأسفانه در رسانه‌ها اثبات شد یک جانی را گرفتند و به این مساله یقین دارند. اینها همه برای جریان آن سمت است و جمهوری اسلامی تا امروز علیه منافقان در جوامع بین‌المللی شرکت نکرده است و رسانه‌های خارجی فضای خالی را برای انجام کارهای خود فراهم دیده است.»

۴۰۰ کنسرت بدون حاشیه

بدون حاشیه، در یک فضای آرام و با حضور حداکثری مردم بوده است. استقبال از کنسرت علیرضا قربانی به‌حدی بود که چندین بار تمدید شد. تنها حاشیه کنسرت‌های سال جدید اتفاقات چند شب پیش در کنسرت گروه لیان بود. بحران آفرینی‌ای که سوشد بیشتر برای کسانی است که هیچ ربطی به حوزه فرهنگ ندارند و نان‌شان در دو قطبی‌سازی‌هاست. اما به غیر از برگزاری کنسرت‌ها برنامه‌های موسیقایی دیگری نیز تدارک دیده شده است؛ از جمله جشنواره بین‌المللی «ماه امت» که با حضور هنرمندان و خوانندگانی از کشورهای ایران (مجید اخشابی و غلامرضا صنعتگر)، پاکستان، افغانستان، لبنان و یمن از ۲۹ فروردین تا هشتم اردیبهشت در مشهد برگزار شد. این جشنواره با رویکرد هویتی و جهان اسلام و تبادل فرهنگی برنامه‌ریزی شده و اجرای خوانندگان نیز در این راستا و با موضوع مشهد، امام رضا(ع)، آواها و نواهای اسلامی است. رویداد فرهنگی و هنری، نمایشگاه صنایع دستی اقوام ایرانی، غذا و خوراکی‌های کشورهای مختلف نیز در حاشیه جشنواره «ماه امت» برپا شده است.

همچنین منطقه فرهنگی و گردشگری عباس‌آباد، ۱۷، ۲۹، ۳۰، ۳۱ فروردین و یکم تا دوم اردیبهشت برنامه «شب‌های لیخن» را با بخش‌های مختلف فرهنگی و هنری و کنسرت‌های موسیقی به‌صورت رایگان در بوستان آب و آتش برگزار کرد. اجرای گروه موسیقی «روناک» از اقوام مختلف ایران زمین و کنسرت خوانندگان حمید عسکری، محسن میرزاده نوازنده دوتار و خواننده با اجرای ترانه‌های محلی خطه خراسان (امیر تاجیک، سینا درخشنده، علی عبدالملکی) از جمله این برنامه‌ها بود. همچنین جمعی از خوانندگان موسیقی‌پاپ نیز کنسرت‌هایی را در دبی، اروپا و آمریکا برگزار کردند. کنسرت‌های علی‌سینا ۲۲ آوریل (دوم اردیبهشت)، رضا صادقی ۲۳ آوریل (سوم اردیبهشت) و علیرضا طلیسچی ۲۴ آوریل (چهارم اردیبهشت) در سالن هتل جمیرا دبی برگزار شد. کنسرت رضا بهرام دیگر خواننده موسیقی پاپ ۲۸ آوریل (هشتم اردیبهشت) در وین اتریش، ۲۹ آوریل (نهم اردیبهشت) در برلین، ۳۰ آوریل (دهم اردیبهشت) در گوتنبرگ، یکم می (۱۱ اردیبهشت) در هامبورگ آلمان برگزار شد.

همین چندروز پیش در صفحه فرهنگی در مورد کنسرت‌ها و حواشی‌ای که برای برگزاری این رویداد فرهنگی پیش آمده بود، نوشتیم. اهالی موسیقی به نسبت هنرهای دیگر، روزهای سخت و تلخ‌زیادتری را گذراندند. درست است که بازگشت‌شان برای برگزاری کنسرت‌ها به‌سختی انجام شد اما بهار ۱۴۰۲ روزهای خوبی برای اهالی موسیقی بود. بیابید کمی به عقب برگردیم؛ «نیم‌فصل لیگ فوتبال تمام شد، همه فوتبال‌شان و شغل‌شان را انجام دادند و میلیارد‌ها پول ردوبدل شد. مثل پزشکان، رستوران‌داران، خلبانان، مغازه‌داران، مکانیکی‌ها، شیرینی‌فروش‌ها و... ولی کسی بابت انجام شغل‌شان به آنها دشنام نمی‌دهد! انجام این مشاغل عادی‌سازی هم به حساب نمی‌آید ولی نوازندگان موسیقی از زمان شروع کرونا بیکارند و این روزها به فروختن ساز و وسایل شخصی روی آورده‌اند. می‌گویند فوتبالیست‌ها در این شش ماه خوشحالی بعد از گل انجام ندادند. من فدای هنرمندانی که سال‌هاست نه شادی پس از اجرا دارند و نه قبل از آن!...»

این حرف‌های محمد معتمدی در دی‌ماه ۱۴۰۱ حرف بسیاری از اهالی موسیقی بود که از شرایطی که بر صنعت موسیقی حاکم شده بود گلایه داشتند. ضرری که به جان موسیقی نشسته بود و تا حرفی از برگزاری کنسرت می‌شد، با هجمه‌های سنگین رسانه‌ای علیه فعالان این حوزه صحبت از برگزاری کنسرت رها می‌شد. بعد از برگزاری جشنواره موسیقی فجر، اما اوضاع جور دیگری رقم خورد و تقریباً کنسرت‌ها توانستند اوضاع بهتری پیدا کنند. هم‌زمان با آغاز بهار با وجود اینکه با ماه مبارک رمضان همراه بود، اما کنسرت‌ها برگزار شدند. در فروردین ۱۴۰۲ و از ابتدای سال جدید حدود ۹۲ کنسرت برپا شد. هم‌زمان با پایان ماه مبارک رمضان و عید سعید فطر بسیاری از خوانندگان کنسرت‌هایی را در تهران و به‌خصوص شهرستان‌ها تدارک دیدند. طبق آمار در پایان بهار ۱۴۰۲ بیش از ۴۰۰ کنسرت در کل کشور برگزار شده است که تقریباً از همه این کنسرت‌ها استقبال شده و به سانس‌های متعددی رسیده‌اند. طبق گزارشی که هفته گذشته منتشر کردیم برگزاری همه این کنسرت‌ها

جذاب و باکیفیت

شبکه نمایش خانگی از بدو و شروع به کار تا به الان توانسته مخاطبان زیادی داشته باشد، فارغ از حواشی‌ای که این روزها بین این شبکه و ساترا وجود دارد و موضوع مورد بحث ما نیست، می‌خواهیم در این بخش از سریال‌ها و برنامه‌های جدید بگویم که در بهار ۱۴۰۲ توانستند رونق را به شبکه نمایش خانگی بیاورند.

سریال «پوست شیر» تولید ۱۴۰۱ بود اما در بهار ۱۴۰۲ با پایان رسید، سریالی که بسیار پر مخاطب بود. پوست شیر به لحاظ ژانر و شیوه روایت یک تجربه جدید برای بسازاران محمودی بود و می‌توان گفت از بقیه کارهایشان یک سر و گردن بالاتر قرار می‌گیرد. هدایت بازیگران و به اجرا درآمدن کامل فیلمنامه در تصویر به‌درستی صورت گرفته است. همه چیز در این سریال به اندازه و درست به اجرا درآمده بود و بازیگران در جای خود به‌درستی قرار گرفتند و همین باعث شد تا پوست شیر برای مخاطبان جذاب باشد و در فضای مجازی هم برای قسمت آخر و اینکه چه اتفاقی می‌افتد، بحث‌های زیادی پیش بیاید.

سریال «مگه تموم عمر چندتا بهاره»، عنوان جدید سریال شبکه نمایش خانگی است که توسط سروش صحت و ایمان صفایی نوشته شده و محمدرضا تخت‌کشیان تهیه‌کنندگی این سریال را برعهده دارد. در

شاهنامه روی صحنه

در حوزه تئاتر هم این روزها اوضاع خوبی حاکم بود و اجراهای متعددی روی صحنه رفت اما شاید مهم‌ترین اجرا را باید به نمایش «هفت خان اسفندیار» اختصاص دهیم، نمایشی که به کارگردانی حسین پارسایی و با طراحی حرکات نمایشی علی براتی که پیش از این طراحی حرکت نمایش‌های «دریادلان»، «مری پاپینز» و «سپید» را در کارنامه خود دارد روی صحنه رفته است.

این نمایش برداشتی آزاد از شاهنامه فردوسی، حکایت سفر پرماجرایی

این سریال زندگی آرام اعضای خانواده ربانی به دلیل ورود ناخواسته یک مار، کشف یک نسخه خطی نفیس و یک سوراخ مرموز دستخوش تغییراتی می‌شود.

مسابقه «صداتو» به کارگردانی و تهیه‌کنندگی حامد جوادزاده عنوان تازه‌ترین پروژه غیرداستانی فیلمو است که با زمینه معمایی-موسیقایی و جنبه سرگرمی تا به حال ۳ قسمت آن منتشر شده و با توجه به اینکه موسیقی جذابیت‌های خاص خودش را دارد این مسابقه هم تا به الان مورد استقبال مخاطبان شبکه نمایش خانگی قرار گرفته است.

سریال «آکتور» درباره دو بازیگر خردپای تئاتر بود. دوبازیگری که هنوز کارشان خیلی نگرفته و بانقش بازی کردن در مراسم‌ها یا اجراهای کوچک، پول درمی‌آورند و روزگار می‌گذرانند. آنها در نقش افراد گوناگونی فرو می‌روند و وارد موقعیت‌هایی از زندگی دیگران می‌شوند و آن را تبدیل به یک صحنه خاطرآنگیز می‌کنند. آکتور برای مخاطب شبکه نمایش خانگی جذاب بود و در عین حال اثری خوش‌ساخت با ریتم درست بود و تمام‌شدن حسرت مخاطبانش را در پی داشت که چرا این سریال به اتمام رسیده است.

البته شبکه نمایش خانگی برای روزهای آتی‌اش هم سریال‌های زیادی را تدارک دیده و مهم‌ترین آن فصل دوم «زخم کاری» است که به‌زودی از فیلمو پخش خواهد شد.

اسفندیار روین‌تین به قصد رها کردن خواهرانش همای و به‌آفرید از چنگ تورانیان را روایت می‌کند. این کار محصول سازمان رسانه‌ای هنری اوج و با همکاری بنیاد فرهنگی هنری رودکی تولید شده است. از این کار استقبال خوبی هم شده و چند ماهی می‌شود که روی صحنه است. البته در صفحای که به‌پهانه این نمایش منتشر کردیم ایراد و اشکالات این نمایش را هم گفتیم اما حتماً اگر در این نمایش آن هم چند ماه روی صحنه نگه داشتن کار سخت و پیچیده‌ای است و مساله مهم دیگر این است که روی صحنه شاهنامه فردوسی را می‌بینیم که برای همه ما که علاقه به زبان فارسی داریم ساخته شدن چنین نمایش‌هایی بسیار ارزشمند و مهم است.

روایتی از دومین دوره جشنواره قصه‌گویی «نهاد امید»

رویش امید

غزل مرادیان
خبرنگار

«می‌گفت باید قصه را جوری تعریف کنی تا بچه‌ها که الان تمرکزشان همه‌جا هست و فضای مجازی را برای خودشان تمام زندگی می‌دانند جذب قصه شوند. داستان و قصه همیشه جذاب است.» ساعت ۸ به تیریز رسیدیم و از آنجا به سمت جلفا حرکت کردیم. بعد از رسیدن به منطقه آزاد ارس بلبورد‌های خیابان‌ها نشان می‌داد که قرار است یک اتفاق مهم فرهنگی در این شهر مرزی بیفتد.

برای اختتامیه دومین دوسالانه قصه‌گویی نهاد امید به مرزی ترین شهر در شمال شرقی کشور دعوت شدیم؛ جشنواره‌ای که خودش مهم است و برگزاری اش در یک شهر صنعتی مهم ترش می‌کند.

پایم شکست اما برگزیده شدم

صحبت‌هایم با سرشار تمام می‌شود و قصه‌گوها را می‌بینم که کنار هم جمع شده‌اند تا در کنار هم درمورد جشنواره صحبت کنند.

مریم مجد هادی، کتابدار گیلانی است. او درحال تعریف خاطره شکست پایش در دوره منطقه‌ای است و می‌گوید: «در سطح منطقه‌ای جشنواره که به میزبانی استان مازندران برگزار شد، خوشبختانه به‌عنوان یکی از برگزیدگان انتخاب شدم و در پایان مراسم هنگام برگشت به رشت مچ پایم آسیب دید و به مدت سه هفته در گچ بود که این به‌عنوان خاطره‌ای تلخ اما یادآور روزهای خوبی است.»

همه شوخی می‌کردند و می‌گفتند پس ما حاضرم دست و پامان بشکند اما برنده شوم. از او درباره چرایی شرکت در این جشنواره می‌پرسم و می‌گوید: «رویداد فرهنگی نهاد امید فرصتی بسیار عالی برای کتابداران است تا بتوانند به‌صورت عملی آموخته‌های خود را به کار گرفته و خود را محک‌بزنند. تجربه‌اندوزی در جشنواره‌های قصه‌گویی مفید، ارزشمند و دارای اثرات و جنبه‌های پربرای در زندگی حرفه‌ای و شخصی است، وقتی آموزشی همراه با مصداق عملی و عینی

۹ روش داستان‌گویی در دنیا

محمد رضا سرشار یکی از داوران این دوره از جشنواره است؛ نویسنده‌ای که او را با قصه‌های جمع می‌شناسیم. تصمیم گرفتم گفت‌وگویی با او داشته باشم تا در مورد قصه و داستان بگویم. سرشار شنیدن داستان را برای کودکان قدیمی در راستای علاقه‌مندسازی آنها به مطالعه عنوان می‌کند و می‌گوید: «برخی کودکان حوصله مطالعه نداشته اما علاقه‌مند به شنیدن هستند. برخی دیگر نیز ممکن است کتابخوان باشند اما علاقه‌مند به شنیدن قصه هم باشند. علاوه‌بر آن قصه برای کودکان در سنین پایین که توان خواندن ندارند، می‌تواند ابزاری جایگزین کتابخوانی باشد.»

او قدم اول برای علاقه‌مندسازی کودکان به کتاب را داستان‌گویی می‌داند و می‌گوید: «داستان، درک مخاطب را بالا می‌برد، همه‌فایده‌ای که برای خواندن داستان برای کودکان مترتب است برای شنیدن داستان هم صدق می‌کند. معمولا قدم اول برای علاقه‌مندسازی کودکان، داستان‌گویی است.»

وقتی درحال صحبت هستیم بچه‌هایی که در جشنواره شرکت کردند، با آقای سرشار سلام و احوالپرسی و ابراز ارادت می‌کنند، سرشار صحبت‌هایش در ادامه با اشاره به مهم بودن قصه‌گویی برای کودکان می‌گوید: «اولین

قصه خوب، نسل خوب

صحبت‌های زهرا که تمام می‌شود نگاهم در لابی هتل می‌چرخد. تقریباً همه مشغول کارند، گنده‌های مختلف دارند با هم در مورد جشنواره‌ای صحبت می‌کنند که شاید قدمت برگزاری اش به دو دوره برسد اما توانسته است استعداد‌های فراوانی را دور هم جمع کند.

برای اینکه از جشنواره بیشتر بدانم به سراغ سرچ‌های اینترنتی می‌روم و به این نتایج می‌رسم، دومین دوسالانه قصه‌گویی با عنوان نهاد امید یا شعار «قصه خوب، نسل خوب» و با هدف ترویج قصه‌گویی، شناسایی و تشویق و بهره‌مندی از توانمندی‌های شبکه کتابخانه‌های عمومی، کتابداران و اعضا، در دو بخش قصه‌گویی صحنه‌ای و قصه‌گویی دیجیتال، از ۴ مردادماه ۱۴۰۱ فراخوان خود را منتشر کرد. در فراخوان دوسالانه «نهاد امید» ارج نهادن سنت قصه‌گویی و تلاش در جهت گسترش خدمات جنبی کتابخانه‌ها برای ایجاد انگیزه مطالعه، شناسایی استعدادها، تشویق و بهره‌مندی از توانمندی‌های مختلف در کتابخانه‌های عمومی جهت اعتلای توسعه علمی و فرهنگی، ایجاد زمینه لازم برای ارتقای دانش نظری و تبادل تجربیات مفید و موثر میان کتابداران قصه‌گو، استفاده از فعالیت‌های ادبی ادبیات روایی از جمله قصه، داستان و شعر در تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگ مطالعه و در نهایت تولید و توسعه محتوای منطبق بر ترویج فرهنگ بومی ملی و اسلامی در کتابخانه‌های عمومی از اهداف برگزاری دومین دوره این دوسالانه عنوان شده است.

دوست بچه‌ها

زمانی وقتی صحبت از کتابخانه می‌شود، در ذهن همه یک میز و صندلی شکل می‌گرفت و یک مخزن تاریخ، اما حالا شرایط فرق کرده است و کتابخانه‌ها به قول سازندگان و برنامه‌ریزان آن به یک پایگاه فرهنگی اجتماعی تبدیل شده‌اند، اولویت اصلی با بچه‌ها است و در استان‌های مختلف کتابخانه‌ها مرکز فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی هستند. شور و هیجان بچه‌ها در مراسم اختتامیه بسیار بالا است و البته گاهی هم از سخنرانی‌های زیاد حوصله‌شان سر می‌رود. برنامه تقریباً به پایان رسیده و تصمیم می‌گیرم گپ و گفتی هم با بچه‌ها داشته باشم. در حال رفتن به بالای سن هستند تا با عروسک هدهد عکس بگیرند، در همان حال از قصه‌گویی و فعالیت‌هایشان در کتابخانه‌ها می‌پرسم. با شوق و علاقه جواب می‌دهند و می‌گویند که در کتابخانه شهرشان، تقریباً هر روز برنامه‌ای فرهنگی دارند که کمک‌شان می‌کند کتاب را بیشتر دوست داشته باشند و بیشتر کتاب بخوانند.

یک نفرشان می‌خواهد تا وقتی بالا هستند عکسی با عروسک هدهد بگیرم و آن را منتشر کنم. می‌خدمد و عکس را می‌گیرم و دور هم روی سن کنار هدهد می‌ایستند و شروع به خواندن می‌کنند:

«هدهد قصه ما، دوست خوب بچه‌هاست، عکس هدهد همه‌جا، تو کتابخونه ماست...»

قصه محبت و همدلی

فصلی با حضور مخاطبان کودک و نوجوان در دوره‌های آینده از رشد کیفی و فنی بیشتری بهره خواهد برد و تجربیات جدیدی به دست خواهد آمد. برگزاری جشنواره‌های فرهنگی، ادبی و هنری به‌خصوص قصه‌گویی، رویدادی مربوط به آداب و رسوم کهن ما است و جایگاه ویژه‌ای در خانواده ایرانیان دارد. ما تربیت یافته قصه‌های پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها هستیم و باید این رسم کهن را پاس داشته و با برگزاری جشنواره‌ها و نشست‌ها در هویت بخشی به کودکان و نوجوانان، تحکیم بنیان خانواده، رشد فضایل اخلاقی و پرورش قوای تخیل و رشد ویژگی‌های مثبت شخصیت کودکان نقش خود را ایفا کنیم.»

از خاطره حضورش در این جشنواره می‌پرسم و می‌گوید: «در بخشی از قصه، دهل جادویی خالو قنبر به آب‌های خلیج فارس می‌افند، کودکان حاضر در مراسم پس از اتمام برنامه از مریمان خود خواسته بودند که آنها را به ساحل خلیج فارس ببرند تا دهل جادویی خالو قنبر را پیدا کنند. بنابراین اجرای قصه خوب می‌تواند تاثیر زیادی بر ذهن کودکان داشته باشد؛ باعث زیبایی خلق و خو و آینده کودکان شود و در پیشرفت علمی و درسی آنان تاثیرگذار خواهد بود. قصه محبت و همدلی به همراه دارد و انسانیت را تا ابد در دل‌ها زنده نگه می‌دارد.»

هدهد با خبر خوش آمده است

سالن اختتامیه در حال پر شدن است و بچه‌ها با تشویق‌هایی که می‌کنند، می‌خواهند که مراسم زودتر شروع شود و بالاخره با رسیدن وزیر ارشد و دبیرکل نهاد کتابخانه‌ها مراسم با اجرای گیتی خامنه آغاز می‌شود. همه مراسم جوری چیده شده است که بچه‌ها اذیت نشوند و حوصله‌شان سر نرود. با آمدن بهرام شاه محمدلو بخش اول برنامه شروع می‌شود و جمعیت همزمان با هم آقای حکایتی معروف را می‌خوانند و او با آمدن به روی صحنه از هدهد می‌گوید که به‌عنوان نماد نهاد کتابخانه‌ها برای کودکان و نوجوانان نام‌گذاری شده است. عروسک هدهد رونمایی می‌شود و بچه‌ها بیشتر از همه ذوق می‌کنند.

و در ادامه شعر نغمه مستشار نظامی خوانده شد که برای کتابخانه‌های هدهد سفید گفته شده بود و در بخشی از این شعر که مورد استقبال بچه‌ها قرار گرفت می‌شنویم: «یکی بود یکی نبود، زیر گنبد کبود، تو کتابخونه ما، قصه‌گو نشسته بود آقای حکایتی، اسم قصه‌گو ماست، شهر هدهد سفید، شهر خوب قصه‌هاست شهر هدهد سفید، شهر دوستای کتاب، توی این شهر قشنگ، نیست سوالی بی جواب

هدهد از باغ خدا، باغ قرآن اومده، با به قصه قشنگ، از سلیمان اومده بهترین قصه‌ها رو، توی قرآن بخونید، دوست هدهد سفید، دوست خوبی بمونید هدهد قصه ما، دوست خوب بچه‌هاست، عکس هدهد همه‌جا، تو کتابخونه ماست...»

۹ یادداشت

رود «قصه‌گویی» جاری در دشت «کتابخانه»

خردادماه در نقطه صفر مرزی و در کناره رود ارس، رویدادی فرهنگی-هنری به اجرا درآمد. مرحله ملی و اختتامیه «دومین جشنواره قصه‌گویی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» به میزبانی اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی و با مشارکت منطقه آزاد ارس برگزار شد.

جشنواره‌ای که در آن کتابداران کتابخانه‌های عمومی برای تعریف هنرمندانه‌تر قصه به رقابت می‌پردازند. نخستین دوره این جشنواره آذرماه ۱۳۹۷ آغاز شد و یک‌چهارم کتابداران در آن شرکت کردند. همه‌گیری کرونا و تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه‌ها و جشنواره‌ها، نظم برگزاری این دوسالانه را برهم زد اما کتابداران از این فترت برای گذراندن دوره‌های آموزشی و حضوری قوی‌تر استفاده کردند. به گواه داوران، مخاطبان و شاهدان از خرداد ۱۳۹۸ در ساری تا خرداد ۱۴۰۲ در جلفا، فاصله بیش از دو زمان و مکان است.

محمد مهدی زرافشان
فعال فرهنگی

در دومین دوره بیش از ۵ هزار نفر در این لیگ کشوری، از مرحله استانی تا منطقه‌ای به رقابت پرداختند تا ۹۶ اثر، شامل ۴۸ اثر در بخش قصه‌گویی دیجیتال و ۴۸ اثر در بخش قصه‌گویی صحنه‌ای، برای کسب مقام برتر تلاش کنند.

اما این استقبال و آن استعداد، ثمره صرف این جشنواره و مدت برگزاری آن نیست بلکه این رود از سرچشمه جاری شده است. نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، به‌عنوان متولی مدیریت کتابخانه‌های عمومی در ایران، از چند سال گذشته، با درک این واقعیت که «جامعه کتاب‌خوان» در گروی «کودکان کتاب‌دوست»

تجهیز کتابخانه‌های عمومی برای ارائه خدمات جدید و راه‌اندازی کتابخانه‌های سیار برای مناطق کمتر برخوردار و دشوار‌گذر و ارتقای وضعیت معیشتی کتابداران، می‌توانیم ضمن افزایش ظرفیت این شبکه گسترده، نوید آینده‌ای روشن برای کودکان این سرزمین را داشته باشیم.

دیگر، خدماتی است که حال‌نا در پایتخت، نه در مرکز استان، بلکه در یک شهر جدید میزبان علاقه‌مندان به کتاب و کتابخوانی است.

«نهاد امید» جشنواره قصه‌گویی، ریشه در توجه به عصر تعیین‌کننده «کودک» و اعتماد به توانمندی و دغدغه «کتابدار» دارد. با تقویت اعتبارات نهاد برای توسعه

خواهد بود، نگاهی راهبردی به این حوزه داشته و ماموریت‌ها و برنامه‌های خود را بر این مبنا تعریف کرده است.

در گام نخست تمامی نقاط خدمت این بزرگ‌ترین شبکه فرهنگی کتاب‌محور، با بیش از ۳۷۰۰ کتابخانه در سراسر کشور، به بخش کودک مجهز شد. جمعی از ۵ هزار کتابدار کتابخانه‌های عمومی، که بیشتر آنها کتابداری را آکادمیک آموخته‌اند، با گذراندن دوره‌های تخصصی حالا «کتابدار کودک» هستند.

برگزاری دوره‌های آموزش قصه‌گویی با تدریس اساتید بنام، تقویت‌کننده این فضا بود. راه‌اندازی ۱۳ کتابخانه ویژه کودک و نوجوان، ساخت برنامه تلویزیونی، با نقش‌آفرینی کتابدار عضو، و تولید کتاب بخش دیگری از این زنجیره با نام «هدهد سفید» است. انتخاب این رویکرد و اقدامات متنوع، نتیجه خود را در سهم بیش از ۶۰ درصدی کودکان و نوجوانان از حدود ۳ میلیون نفر عضو فعال کتابخانه‌های عمومی نشان داده است.

نهاد در پی بازتعریف کتابخانه‌های عمومی، به‌عنوان مراکز فرهنگی اجتماعی، نسل جدید کتابخانه‌های عمومی را با ده‌ها خدمت، تجهیز و راه‌اندازی کرده است؛ مانند آنچه در کتابخانه شهید سیهید قاسم سلیمانی در شهر سهند در اولین روز تابستان به بهره‌برداری رسید. بخش کودک، اتاق بازی، اتاق مادر و کودک، اتاق علم، ساخت‌کنده و... برای کودکان و نوجوانان از یک سو، دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی علمی، اتاق پژوهشگران، اتاق مطالعه اختصاصی، نشریات، کلاس آموزشی رایانه‌محور، گالری، سالن جلسات و آمفی‌تئاتر برای بزرگسالان از سوی

میراحمد رضا مشرف

پژوهشگر حوزه بین‌الملل

حدود یک هفته از رونمایی اولین سند راهبرد امنیت ملی آلمان **ها** می‌گذرد و در این مدت انتشار این سند در داخل و خارج از آلمان واکنش‌های متفاوتی را در پی داشته است. شاید این موضوع بیشتر از آن جهت جلب توجه می‌کرد که حتی کوچک‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین کشورهای دنیا هم برای خود راهبرد امنیت ملی ترسیم کرده بودند، اما آلمانی‌ها پس از چندین دهه و در واقع برای نخستین‌بار از زمان استقرار نظام سیاسی جدید پس از جنگ جهانی دوم، به‌سوی تدوین یک راهبرد امنیت ملی منسجم‌روی آورده بودند. البته ناگفته‌نماند که پیش از انتشار سند جدید راهبرد امنیت ملی، نظامیان آلمانی در یک قالب تقریبا مشابه و البته محدودتر با نام «کتاب سفید»، به برخی از زوایای مرتبط با حوزه سیاست‌های دفاعی و امنیت ملی پرداخته بودند. اما همان‌طور که «اولاف شولتس» و دیگر مقامات آلمانی در جریان مراسم رونمایی از سند بر آن تاکید داشتند، این ایده‌ای کاملا جدید و متفاوت است که راهبردهای مرتبط با امنیت ملی آلمان را در حوزه‌های بسیار فراگیرتر از آنچه در کتاب سفید به آن اشاره شده بود، مورد توجه و بحث قرار می‌دهد.

چرا آلمانی‌ها به تدوین سند راهبرد امنیت ملی

احساس نیاز کردند؟

اینکه چرا آلمانی‌ها در این مقطع تاریخی نسبت به برخورداری از یک راهبرد امنیت ملی منسجم احساس‌نیاز کردند، نکته‌ای مهم و درخور تامل است. شاید عده‌ای با معیار قرار دادن جنگ اوکراین و فضای امنیتی حاصل از آن، اقدام آلمانی‌ها در تدوین راهبرد امنیت ملی را به این جنگ و تحولات پیرامون آن مرتبط بدانند. اگر چه این موضوع به‌طور قطع می‌تواند بخشی از انگیزه مقامات برلین در ضرورت تعیین یک راهبرد امنیت ملی را توجیه کند، اما باید به این نکته مهم نیز توجه داشت که تلاش‌ها برای ارائه یک برنامه و راهبرد منسجم امنیتی برای آینده آلمان، از مدت‌ها پیش از جنگ اوکراین و حتی شاید از دوره نخست‌وزیری مرکل در آلمان آغاز شده بود. ضعف و ناکارآمدی آشکار آلمان در رویارویی با بحران‌های متعدد امنیتی در حوزه اروپا و خارج از آن، بروز نشانه‌های اضمحلال در قدرت و هژمونی آمریکا در جهان، رویکرد انزواگرایانه ایالات‌متحده در قبال تحولات جهانی در دوران ریاست‌جمهوری ترامپ، افزایش تنش‌ها در میان روسیه و اروپا به‌ویژه پس از تصمیم روسیه به الحاق کریمه، ظهور چین در جایگاه یک قدرت نوین جهانی و درنهایت وجود کاستی‌ها و کمبودهای آشکار و متعدد در نیروها و تجهیزات نظامی و امنیتی آلمان؛ همگی از عواملی بودند که موجب شدند تا اندیشمندان و سیاستمداران این کشور از مدت‌ها پیش به این نتیجه برسند که دوران خوب آلمان نمی‌تواند تداوم داشته باشد و باید به‌دنبال تغییر رویکرد برلین در راستای یک سیاست خارجی و امنیتی فعال‌تر در محدوده اروپا و جهان باشند. در حال حاضر بر مبنای درک این نیازها و ناپایداری فزاینده وضعیت آلمان بود که ائتلاف کنونی حاکم بر آلمان، وعده تدوین یک راهبرد امنیت ملی منسجم را در برنامه‌های انتخاباتی خود جای داد و به گفته اولاف شولتس از زمان به‌دست‌گیری قدرت تاکنون نیز به‌دنبال تحقق آن بوده است. آن‌گونه‌که صدر اعظم آلمان در جریان رونمایی از این سند بیان می‌کند، راهبرد امنیت ملی کنونی حاصل ۱۸ ماه کار کارشناسی است که البته در این میان وقوع جنگ در اوکراین، تحولی بسیار بزرگ‌تر در برخی ابعاد و زوایای آن را ضروری می‌ساخت.

راهبرد امنیت ملی آلمان بر چه محورهایی تمرکز دارد؟

سند راهبرد امنیت ملی آلمان حاصل رابزنی‌های فراوان میان ائتلاف سه حزب حاکم سوسیال‌دموکرات، لیبرال دموکرات و سبزهاست که ظاهرا با شعار یک راهبرد امنیت ملی قوی، انعطاف‌پذیر و پایدار به تصویب رسیده است. با توجه به ائتلافی بودن دولت، کوشش زیادی به خرج داده شده تا در حد ممکن دیدگاه‌ها و نظرات احزاب مشارکت‌کننده در دولت تامین شود؛ شاید به همین دلیل است که در سند راهبرد امنیت ملی به حوزه‌های متعدد و متفاوتی از امور دفاعی گرفته تا تغییرات اقلیمی اشاره شده است. اولاف شولتس، صدراعظم آلمان هم در هنگام رونمایی از سند به همین نکته اشاره می‌کند و آن را فراتر از مباحثی چون دفاع و نیروهای مسلح و شامل حوزه‌های بسیار متنوعی همچون دیپلماسی، نیروی پلیس، آتش‌نشانی، کمک‌های عمرانی و امنیت سایبری بر می‌شمارد. اما به گفته «آنانا لبروک» وزیر خارجه آلمان، در تمامی این مباحث یک وجه مشترک در نظر گرفته شده است: «در آینده زمانی که تصمیمات سیاسی- اقتصادی اتخاذ می‌کنیم، بیشتر به سیاست امنیتی فکر خواهیم کرد.»

اما آن‌گونه‌که برخی تحلیلگران سیاسی تاکید دارند در مجموعه مسائل مطرح شده در حوزه‌های مختلف سند راهبردی امنیت ملی آلمان، نکته غافلگیرکننده‌ای وجود ندارد و تقریبا همه چیز بر همان روال قابل پیش‌بینی ارائه شده است. تمرکز و تکیه بر هویت آلمانی، تاکید بر پیوند و تعهد عمیق این کشور با اتحادیه اروپایی و ناتو، تداوم دوستی عمیق با فرانسه و همیمیانی تنگاتنگ با ایالات‌متحده و پیگیری سیاست‌های لازم در زمینه‌های مهم دیگری همچون حملات سایبری و تغییرات اقلیمی؛ همگی از جمله حوزه‌هایی به‌شمار می‌آیند که در این سند راهبردی مورد توجه قرار گرفته‌اند. اما در این میان چند بحث و در واقع حوزه مهم و اساسی دیگر نیز وجود دارد که در این سند به آن پرداخته شده و به شرح و تفصیل بیشتر و دقیق‌تری نیاز دارد:

۱ - **پرحاشیه و جنجال‌برانگیز** اولین راهبرد امنیت ملی به‌شمار آورد. همان‌طور که اشاره شد پیوند عمیق میان آلمان و اتحادیه اروپا و ناتو به‌عنوان یکی از مبانی اساسی اولین راهبرد امنیت ملی آلمان در نظر گرفته شده است. روشن است که از این جهت میان اهداف اعلام شده در سند راهبردی امنیت ملی و رویکردهای فعلی برلین تفاوت چندانی وجود ندارد. اما نکته جنجالی ماجرا از اینجا آغاز می‌شود که ناتو در سال ۲۰۱۴ از همگی اعضای خود می‌خواهد تا به‌منظور تامین نیازها و اهداف امنیتی سازمان، بودجه دفاعی خود را تا سطح ۲ درصد در آمد ناخالص ملی افزایش دهند. آلمانی‌ها نیز

اگر چه ظاهرا در آن هنگام با این تصمیم مخالفتی نشان نمی‌دهند، اما در عمل وطی یک دهه اخیر هیچ‌گاه این تصمیم ناتورا عملی نکرده و بودجه دفاعی آنها در بهترین حالت حتی از ۱٫۵ درصد تولید ناخالص داخلی فراتر نرفته است. این شرایط حتی پس از شروع جنگ اوکراین هم تداوم پیدا کرد، به‌طوری که براساس آمارهای منتشرشده، برلین در سال ۲۰۲۲ حدود ۵۶ میلیارد دلار در امور نظامی هزینه کرده است که تنها ۱٫۳۹ درصد در صداز تولید ناخالص داخلی این کشور را شامل شده است. در چنین شرایطی و پس از گریز چند ساله آلمانی‌ها از این درخواست ناتو، به‌نظر می‌رسد که اکنون آنها در سند راهبرد امنیت ملی تسلیم این خواسته‌ها شده و صراحتا تعهد خود را نسبت به افزایش بودجه دفاعی اعلام کرده‌اند. در همین راستا وزیر دارایی آلمان در نشست رونمایی از سند راهبرد امنیت ملی تاکید می‌کند که دستیابی به معیار ۲ درصد ناتویکی از اهداف آنها برای اوایل سال آینده میلادی است.

با این همه به‌نظر می‌رسد که در این رابطه یک ملاحظه و یک نگرانی عمده وجود دارد. مورد قابل ملاحظه این است که دولت ائتلافی آلمان تمایل ندارد این افزایش هزینه دفاعی را از بودجه عمومی تامین کرده و به این ترتیب بر مردم ورقاه آنها فشار وارد کند. دقیقا بر چنین مبنایی است که وزیر دارایی آلمان از تامین مازاد بودجه نظامی موردنیاز از طریق یک صندوق ویژه ارتش (بوندس ور) خبر می‌دهد. اما تامین بودجه دفاعی ۲ درصد به یک نگرانی عمده دیگر دامن زده است، این مهم که با باز شدن کانال افزایش بودجه دفاعی، دولت به‌سمت افزایش متداوم و خارج از کنترل بودجه دفاعی و نظامی سوق پیدا کند. وزیر دفاع آلمان تلاش می‌کند تا به این نگرانی‌ها این‌گونه پاسخ دهد که: «تنها چند عضو اندک ناتو تاکنون بودجه دفاعی خود را به ۲ درصد در آمد ناخالص ملی رسانده‌اند. این دو درصد زیاد و رسیدن به آن سخت است.»

۲ - **روابط آلمان و چین**؛ روابط میان برلین و پکن یکی از موضوعاتی است که همواره در صحنه سیاست داخلی آلمان و همچنین در سطح بین‌المللی مورد توجه ویژه قرار گرفته است. به‌رغم تفاوت‌های ماهوی که میان نظام سیاسی دو کشور و همچنین جایگاه آنها در ساختار و قطب‌بندی نظام بین‌المللی وجود دارد؛ روابط دوسویه برلین و پکن طی سال‌های اخیر به‌شدت در حال رشد بوده است به‌نحوی که از سال ۲۰۱۶ تاکنون، پکن به بزرگ‌ترین شریک تجاری آلمان تبدیل شده است. علاوهبر این طی سال‌های اخیر چین در جایگاه یک بازار عمده برای محصولات آلمانی نقش آفرینی کرده و پذیرای برنده‌های معتبر آلمانی مانند فولکس واگن و بی‌ام‌و بوده است. از این جهت بر کسی پوشیده نیست که روابط با پکن نقش مهم و انکارناپذیری را در رونق و شکوفایی اقتصادی اخیر آلمان داشته است. اما با تغییرات به‌وقوع پیوسته در نظم جهانی و تقابل آشکارتر میان آمریکا و چین و در کنار آن با در نظر گرفتن مواضع پکن در تهاجم اوکراین، به‌نظر می‌رسد که فشارهای بیشتری بر آلمان وارد می‌شود تا در روابط خود با چین ملاحظات بیشتری را مدنظر قرار دهد. در همین راستا شاهد هستیم که در سند راهبرد امنیت ملی آلمان به بحث چین و روابط با آن توجه ویژه‌ای شده است. در این سند ضمن اینکه از چین در جایگاه یک شریک تجاری اصلی برلین در آسیا یاد می‌شود، انتقادهای تندوتیزی را هم متوجه این کشور می‌کند؛ چین متهم به استفاده از توان اقتصادی خود برای دستیابی به اهداف سیاسی شده و به‌عنوان یک تهدید فزاینده برای امنیت جهانی و مخل نظم بین‌المللی معرفی می‌شود. چین کشوری توصیف شده که از اقدامات مکرر علیه منافع و ارزش‌های ما [جهان غرب] ایبایی ندارد و درنهایت عناصر رقابت و برتری جویی نزدین کشور طی سال‌های اخیر به‌طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. با این حال در همین سند توصیه می‌شود چین باید در جایگاه یک شریک باقی بماند؛ چراکه بدون همراهی این کشور بسیاری از چالش‌ها و بحران‌های بین‌المللی حل نشده باقی خواهد ماند.

اما به‌رغم همه این توصیف‌هایی که از چین در سند راهبردی انجام گرفته و برخی آن را جسورانه دانسته‌اند، بازهم از اظهارات صدراعظم و وزیر خارجه آلمان در نشست رونمایی از راهبرد امنیت ملی می‌توان به این استنباط رسید که آنها به‌شدت درصدد تطلیف مواضع اعلام شده در راهبرد امنیت ملی و حتی دلجویی از پکن بوده‌اند. در همین راستا اولاف شولتس با تقدیر از رابزنی‌های دو دولت آلمان و چین، از به ثمر نشستن تماس‌های فلالانه میان دو طرف، از جمله بر سر تهدیدهای امنی روسیه در نشست گروه ۲۰ در اوندونزی خبر می‌دهد. وزیر خارجه آلمان هم تاکید می‌کند که در برخورد با پکن هیچ رویکرد سیاه و سفیدی وجود ندارد و به‌رغم برخی اختلاف‌های اساسی، همکاری در برخی حوزه‌ها مانند مبارزه با تغییرات آب و هوایی لازم است. اما شاید از تمامی اینها مهم‌تر، اعلام این نکته از سوی صدراعظم بود که فارغ از بحث مطرح شده در رابطه با چین در سند راهبرد امنیت ملی، یک سند راهبردی «مجزا» هم در زمینه چگونگی روابط با چین در حال تهیه و تنظیم است که نه بر مبنای قطع روابط با چین، بلکه بر کاهش خطرات ناشی از وابستگی آلمان به چین پایه‌ریزی شده است. این درواقع به‌نوعی پیروی آلمان از رویکرد کشورهای گروه هفت است که در آخرین نشست خود بر «ریسک‌زدایی» از پکن بدون «جدا شدن» از آن تاکید داشتند.

۳ - **آینده روابط با روسیه**؛ «روسیه امروز را تا آینده قابل پیش‌بینی به‌عنوان بزرگ‌ترین تهدید برای صلح و امنیت در منطقه یورو- آتلانتیک می‌بینیم. روسیه با نفوذ دوران ساز نظم صلح اروپایی، به‌طورمستقیم امنیت ما و متحدان ما در ناتو و اتحادیه اروپا را تهدید می‌کند.» این بخشی از متن اولین سند راهبردی امنیت ملی آلمان است که به‌خوبی نشان می‌دهد آلمان تا چه حد از یکی از بزرگ‌ترین شرکای تجاری‌اش در گذشته‌ای نه‌چندان دور، فاصله گرفته است. البته این دیدگاه سند راهبردی در قبال روابط با مسکو چندان دور از انتظار نبود؛ چراکه روند فاصله‌گیری برلین و مسکو از یک‌دهه قبل و به‌طور خاص پس از الحاق کریمه به روسیه آغاز شده بود. در آن هنگام مرکل به‌عنوان یک سیاستمدار انعطاف‌پذیر و دنباله‌روی سیاست‌های اقتصادمحور تلاش زیادی به‌خرج داد تا مانع از فاصله گرفتن هرچه بیشتر غرب و روسیه از یکدیگر شود. در عین حال وی معتقد بود با راه‌اندازی پروژه‌های اقتصادی کلانی چون نورد‌استیم ۲ منافع اقتصادی آلمان تامین می‌شود و البته در کنار آن تشدید پیوندهای اقتصادی با روسیه نیز زمینه‌ساز تحکیم امنیت در اروپا خواهد شد. اما با تصرف کریمه توسط روس‌ها و اعمال برخی تحریم‌ها علیه این کشور، روابط برلین و مسکو نیز رو به سردی گرایید؛ هرچند مرکل هنوز هم قطع رابطه با مسکو و انزواي آن را به صلاح ندانسته و رویکرد مادرا

جهان شهر

چرا آلمان پس از چندین دهه به سوی تدوین راهبرد امنیت ملی روی آورد؟

هراس عقاب پیر اروپا از پرواز دوباره

را موثرتر می‌دید. دقیقا در چنین شرایطی بود که وقتی روسیه به اوکراین حمله کرد، بسیاری انگشت اتهام را به‌سوی مرکل و رویکردهای امنیتی منعطفا او نشانه گرفتند و وی را باعث‌وبانی گستاخی هر چه بیشتر روس‌ها در برابر اروپا ارزیابی کردند. آنانلا لبروک، وزیر خارجه کنونی آلمان نتیجه این غفلت را این‌گونه توصیف می‌کند: «ما برای هر متر مکعب گاز از روسیه، دو یا سه برابر از امنیت ملی خود هزینه کردیم.» حالا با کم‌رنگ شدن منافع و اشتراکات اقتصادی آلمان و روسیه (به‌خصوص در حوزه انرژی) و ناامیدی از نتیجه‌بخشی سیاست‌های منعطف در برابر پوتین، راهبرد امنیت ملی کاملا روشن و قابل توجه به‌نظر می‌رسد. اما با این همه نباید جانب احتیاط را از دست داد، نکته‌ای که می‌شود از لحن سند راهبردی درک کرد. به کارگیری عباراتی چون «روسیه امروز» یا بزرگ‌ترین تهدید «تا آینده قابل پیش‌بینی» و از آن مهم‌تر تاکید بر این موضوع که «نه آلمان و نه ناتو به‌دنبال دشمنی یا رویارویی با روسیه نیست»، کاملا گویای همین رویکرد احتیاط‌آمیز است.

عقابی که از پرواز دوباره می‌هراسد

اولین سند راهبرد امنیت ملی آلمان منتشر شد، در حالی که محتوای آن نه‌تنها کسی را شگفت‌زده نکرد، بلکه حتی برخی را نسبت به مسئولیت‌پذیری بیشتر آلمان در نظم آینده بین‌المللی دچار یاس و ناامیدی کرد. شواهد حمایت از آن دارد که آلمان‌ها از زمان تشکیل نظام سیاسی خود در پایان جنگ جهانی دوم تاکنون جسارت و شهامت خود را از دست داده‌اند تا اینکه حداقل آن را قربانی رفاه خود کرده‌اند. آنها در چند دهه اخیر در سایه امنیت آمریکایی و انرژی روسی و تجارت چینی، به رفاه قابل ملاحظه‌ای رسیده‌اند و حالا درست در هنگامی که باید برای تداوم رفاه خود بهایی بپردازند، به‌شدت مردد و سردرگم نشان می‌دهند. بر همین اساس برخی تحلیلگران غربی با کاوش در اولین سند راهبردی امنیت ملی آلمان به این نتیجه‌گیری رسیده‌اند که در این سند هیچ هدف بلندپروازانه و جاه‌طلبانه‌ای به‌چشم نمی‌آید. به‌عنوان مثال در اولین راهبرد امنیت ملی در حالی از پیوند آلمان با اتحادیه اروپا و اتحاد فرآتلانتیکی صحبت به میان می‌آید که نسبت به مسائل کلان‌تری چون آینده ساختار نظام جهانی و جایگاه و مسئولیت احتمالی آلمان در این نظام بین‌المللی هیچ‌گونه توجهی صورت نگرفته است. علاوه‌براین به‌نظر می‌رسد آلمانی‌ها در حالی در سند راهبرد ملی، افزایش بودجه نظامی خود را می‌پذیرند که هنوز هم نسبت به پذیرش و اجرای آن اکراره داشته و برای افزایش بودجه نظامی ملاحظاتی همچون عدم‌تامین آن از طریق بودجه عمومی را در نظر می‌گیرند؛ آن‌هم به این

دلیل که خللی در رفاه عمومی مردم آلمان به‌وجود نیاید. در عین حال این نکته را نیز نباید نادیده گرفت که اولین راهبرد امنیت ملی آلمان به‌گونه‌ای نوشته شده که گویی وقوع جنگ در اوکراین کم‌ترین تاثیر را بر برنامه‌ها و اهداف آن برجای گذاشته است. در بیان دیدیهی‌تر شاید بتوان به‌سختی درک کرد که اولین راهبرد امنیت ملی در شرایط جدید جنگی اروپا و در دورانی متفاوت از مرکیسم نوشته شده است. اما همه اینها در شرایطی رقم می‌خورد که به اذعان اکثر صاحب‌نظران سیاسی و نظامی با افول قدرت و هژمونی آمریکا، احتمالا شاهد جهان پیچیده‌تر و مخاطره‌آمیزتری خواهیم بود و آلمان خارج از قیومیت آمریکا و فاقد توان نظامی و امنیتی کافی، ظرفیت لازم برای تقابل با این مخاطرات را نخواهد داشت.

در کنار همه اینها رویکردهای سند راهبرد امنیت ملی در برابر چین هم می‌تواند جای بحث و مجادله زیادی داشته باشد. اگر چه مذمت و نکوهش چینی‌ها در این سند شاید حرکتی جسورانه تلقی شود، ولی در عمل راهکاری در جهت کاهش وابستگی آلمان‌ها به اقتصاد و تجارت چین ارائه نمی‌دهد. البته شاهد هستیم که همین رویکرد تا حدی جسورانه هم با اظهاراتی مثبت از جانب نخست‌وزیر و دیگر مقامات تطلیف می‌شود. در این شرایط این سوال به ذهن خطور می‌کند که آیا روابط با چین تکرار همان سناریویی نیست که آلمان یک‌بار پیش از این با روسیه تجربه کرده بود؟

ام‌صاف‌نظر از همه موارد ذکر شده، انتشار این سند از وجود یک خلأ بزرگ دیگر نیز خبر می‌دهد. اولین راهبرد امنیت ملی بدون متولی و فاقد یک نهاد اجرایی کارآمد است. در نتیجه اختلافات میان احزاب مشارکت‌کننده در ائتلاف دولت و نگرانی آنها نسبت به افزایش نامتوازن قدرت نهاد متولی شورای امنیت ملی (به‌طور معمول دفتر نخست‌وزیری)، کلیدی‌ترین موضوع اولین راهبرد امنیت ملی یعنی تشکیل «شورای امنیت ملی» با بن‌بست روبه‌رو شده است. این در سیستمی سیاسی مانند آلمان که تصمیم‌گیری‌های کلان سیاسی و امنیتی آن به شکل غیرمتمرکز و با مداخله نهادهای متعددی چون مجلس ملی و دولت انجام می‌گیرد، می‌تواند چیزی در حد خنثی‌سازی اهداف و برنامه‌های اولین راهبرد امنیت ملی تلقی شود. در هر حال همه این موارد می‌تواند گواه این باشد که آلمانی‌ها هنوز هم با رویکردی محتاطانه، منفعت‌گرایانه و در مدار همان فاز سیاسی و امنیتی چند دهه اخیر گام بر می‌دارند و این راهبرد امنیت ملی جدید هم نتوانسته کسی را مجاب کند که عقاب پیر اروپا برای بازگشت به دوران جسارت و شهامت قبل از جنگ جهانی دوم و اوج‌گیری مجدد در آسمان نظام بین‌المللی تصمیم جدی گرفته است.

آکهی فراخوان

«مناقصه عمومی یک‌مر حله‌ای همز مان با ارز بابی کیفی (یکپار چه)»

شماره مناقصه: ۲۵۰۰۰۷۰۰۰۳۰۰۲۰۰۲

محل و مهلت زمانی دریافت اسناد مناقصه: اسناد مناقصه از ساعت ۸ روز یکشنبه ۱۴۰۲/۴/۴ لغایت ساعت ۱۶ روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۲/۴/۱۱ از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به آدرس www.setadiran.ir در دسترس خواهد بود.

محل و مهلت زمانی ارائه پیشنهاد: پایان وقت اداری، ساعت ۱۶ روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۲/۴/۲۵ از طریق بارگذاری در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد)

به آدرس www.setadiran.ir ، فیزیک اسناد مناقصه پس از بارگذاری در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) فقط پاکت الف به آدرس مناقصه‌گذار (مندرج در بند ۱) قابل تحویل است. بقیه مدارک شامل پاکت

ارزیابی کیفی ب و ج نیازی به ارسال فیزیکی اسناد نداشته و فقط در سامانه ستاد ایران بارگذاری گردد.

محل و زمان بازگشایی پاکت مناقصه: روز سه‌شنبه ۱۴۰۲/۴/۲۷ **به آدرس:** مندرج در بند ۱

مدت اعتبار پیشنهادها: ۶ ماه (۱۸۰ روز) از آخرین تاریخ ارائه پیشنهادات می‌باشد.

کلیه مراحل برگزاری مناقصه از دریافت اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد مناقصه گران و بازگشایی پاکت‌ها، از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد شد.

لازم است مناقصه‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند.

تاریخ انتشار فراخوان در سامانه، ۱۴۰۲/۴/۴ می باشد.

اطلاعات تماس سامانه ستاد جهت انجام مراحل عضویت در سامانه:

مرکز تماس: ۰۲۱-۴۱۹۳۴

دفتر ثبت‌نام: ۸۵۱۹۳۷۶۸ و ۸۸۹۶۹۷۳۷

سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران
طرح ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع انرژی‌بر در

سواحل جنوبی کشور

م.الف.۰۲۰۷ ۱۲۰۷
شماره شناسه ۱۵۱۶۶۴۹

نوبت اول

زینب مرزوقی خبرنگار گروه جامعه

فکر می‌کنم تا همین آذرماه سال گذشته، تصویری که از آلودگی هوا داشتیم تنها گردوغباری بود که رنگ آسمان استان‌های مرزی جنوب غربی کشور را خاکی و زرد می‌کرد. احتمالاً شما هم تصاویرش را بسیار دیده‌اید. در آن هوا

سال ۹۳

روزهای پاک: ۷

روزهای قابل قبول: ۸۱

روزهای ناسالم برای گروه‌های حساس: ۸

روزهای ناسالم:

روزهای بسیار ناسالم:

روزهای خطرناک:

سال ۹۸

روزهای پاک: ۲۸

روزهای قابل قبول: ۶۲

روزهای ناسالم برای گروه‌های حساس: ۹

روزهای ناسالم:

روزهای بسیار ناسالم:

روزهای خطرناک:

سال ۹۴

روزهای پاک: ۱۰

روزهای قابل قبول: ۶۲

روزهای ناسالم برای گروه‌های حساس: ۲۳

روزهای ناسالم:

روزهای بسیار ناسالم:

روزهای خطرناک:

سال ۹۹

روزهای پاک: ۱۵

روزهای قابل قبول: ۷۵

روزهای ناسالم برای گروه‌های حساس: ۶

روزهای ناسالم:

روزهای بسیار ناسالم:

روزهای خطرناک:

جامعه

مازوت یا موتورسیکلت؟ آلودگی هوا ۶ ماه زودتر شروع شد

معمای آلودگی در تابستان

مژه‌ها پر از خاک و حتی ته گلوهم طعم نامطلوب ریزگردها احساس می‌شود.

قطعات در چنین موقعیتی، شرایط برای گروه‌های حساس دشوار است اما افرادی که کمی از سلامت جسمی‌شان مطمئن هستند، روزمره‌شان را در همان هوا هم می‌گذرانند. خرید می‌کنند، کرکره‌مغازه‌هایشان را بالا می‌کشند تا کسب روزی کنند و حتی گاهی پیش آمده در ادارات محل کارشان هم حاضر شده‌اند یا دانش آموزان به مدرسه هم رفته‌اند. بگذریم. زمستانی که گذشت اما شکل دیگری از آلودگی را در مرکز تجربه کردم. نمی‌دانم در استانی مانند خوزستان،

سال ۹۵

روزهای پاک: ۱۱

روزهای قابل قبول: ۷۶

روزهای ناسالم برای گروه‌های حساس: ۹

روزهای ناسالم:

روزهای بسیار ناسالم:

روزهای خطرناک:

سال ۱۴۰۰

روزهای پاک: ۲

روزهای قابل قبول: ۸۲

روزهای ناسالم برای گروه‌های حساس: ۱۳

روزهای ناسالم:

روزهای بسیار ناسالم:

روزهای خطرناک:

زور ریزگردها می‌چربیدو غالب بود یا قاصه چیز دیگری بود که همیشه آلودگی هوایمان همراه بود با ریزگردها. اما خب قاصه این آلودگی در تهران متفاوت است. زمستانی که گذشت و آن چندروز آلودگی که در کلانشهر تهران تجربه کردم باعث شد به‌وضوح سختی گذراندن روزمره در آلودگی صنعتی همراه با آلودگی هوا از ریزگردها را احساس کنم. اگرچه دیگر ریزگردها روی مژه‌ها نمی‌نشست و ته گلو دیگر طعم خاک احساس نمی‌شد اما در تهران عوارض نفس در آن هوا بسیار جدی تر بود و تقریباً در چنین میزانی از آلودگی دیگر

سال ۹۶

روزهای پاک: ۹

روزهای قابل قبول: ۷۸

روزهای ناسالم برای گروه‌های حساس: ۹

روزهای ناسالم:

روزهای بسیار ناسالم:

روزهای خطرناک:

سال ۱۴۰۱

روزهای پاک: ۲

روزهای قابل قبول: ۶۳

روزهای ناسالم برای گروه‌های حساس: ۲۶

روزهای ناسالم:

روزهای بسیار ناسالم:

روزهای خطرناک:

قانون هوای پاک و چند نکته‌ای در باب این قانون

در راستای اجرای تکالیف قانون هوای پاک گفت: «زمانی که روز به‌ر شمار ایام هوای پاک کلان‌شهرها به‌ویژه تهران نگاه می‌کنیم پی می‌بریم که این آمار نگران‌کننده است و آمار مقایسه‌ای امسال و سال گذشته نشان می‌دهد که تعداد روزهای ناسالم سال گذشته ۸۸ روز و امسال تا پایان دی ماه ۱۱۷ روز است. اگر وضعیت به همین روال ادامه پیدا کند وضعیت در سال‌های آینده خطرناک‌تر می‌شود. در این قانون تمام موجودات زنده اعم از جانوری و گیاهی دیده شده‌اند اما ما هنوز در اجرای مقدمات این قانون مانده‌ایم. در راستای اجرای این قانون سازمان محیط‌زیست به‌عنوان دستگاه ناظر مسئولیت دارد که دستگاه‌هایی را که ترک فعل داشته‌اند به مراجع قضایی معرفی کند. براساس آمار مراجع قضایی، تاکنون دستگاهی به‌دلیل ترک فعل به مراجع قضایی معرفی نشده است. جای سوال دارد که با توجه به وضعیت هوا آیا ترک فعلی نبوده یا اینکه محیط‌زیست به وظیفه نظارتی خود به خوبی عمل نکرده است. سازمان بازرسی کل کشور به دستگاه‌هایی که در این رابطه سهل‌انگاری می‌کنند در وهله اول هشدار داده و اگر دستگاه‌ها به وظایف خود عمل نکنند براساس وظیفه قانونی خود عمل کرده و علاوه‌بر اطلاع‌رسانی عمومی، دستگاه متخلف را به دستگاه قضایی معرفی می‌کند.»
در گزارشی از مرکز پژوهش‌های مجلس که بهمن ۱۴۰۰ منتشر شده آمده است براساس برآوردهای بانک جهانی خسارت آلودگی هوا فقط در شهر تهران برابر ۲٫۶ میلیارد دلار در سال است. مطابق آمار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز مرگ ۱۲۰۰۰ نفر در سال مستقیماً به آلودگی هوا مربوط می‌شود. البته گزارش دیگری وزارت بهداشت در سال ۱۳۹۸ منتشر کرده که در آن خسارت آلودگی هوا بر سلامتی شهروندان تهران را حدود ۲۲۰۰ میلیارد تومان تخمین زده است. براساس همین گزارش میزان خسارت آلودگی هوا در کل کشور به صورت میانگین سالانه ۱۹۰۰۰ میلیارد تومان برآورد می‌شود. مهم‌ترین علت عدم اجرای مفاد این قانون از جانب

قانون هوای پاک از سال ۹۶ جایگزین قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا شد. در این قانون حدود ۱۷۶ «تکلیف‌دستگاه» احصا شده است. براساس ۳۴ ماده خود دستگاه‌های مختلف اجرایی کشور ازجمله وزارت کشور، وزارت نفت، وزارت نیرو، نیروی انتظامی، شهرداری، صدا و سیما و… را مکلف کرده است که هر یک به تناسب وظایف خود، اقداماتی را برای کنترل آلودگی هوا در کشور اجرایی کنند. تکلیف دستگاه یعنی موضوعی مانند نوسازی حمل‌ونقل عمومی متوجه چندین دستگاه است که این‌موارد احصا کرده است. در ماده دوم این قانون به صراحت آمده است که تمامی اشخاص، دستگاه‌ها و موسسات اعم از دولتی و غیردولتی و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است و تمامی اشخاص مستقر در مناطق آزاد تجاری-صنعتی، مناطق ویژه اقتصادی، شهرک‌ها و نواحی صنعتی موظفند تا مقررات این قانون را رعایت نمایند. سازمان مسئول نظارت بر حسن اجرای این قانون می‌باشد. برای مثال در تبصره‌ای دیگر از این قانون آمده است که صدور گواهی معاینه فنی وسایل نقلیه ریلی، هوایی و دریایی براساس استانداردها و ضوابط سازمان‌های بین‌المللی مرتبط توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط انجام می‌گیرد و مسئولیت کنترل و نظارت بر گواهینامه مذکور برعهده سازمان است. یا در ماده ۸ قانون هوای پاک آمده است که تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی مالک وسایل نقلیه موتوری اعم از سبک، نیمه‌سنگین، سنگین و موتورسیکلت مکلفند وسایل نقلیه خود را پس از رسیدن به سن فرسودگی از رده خارج کنند و مسئولیت خود را از این جهت، نزد یکی از موسسات بیمه داخلی تحت نظارت بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران بیمه کنند. تعیین سن فرسودگی و بیمه انواع وسایل نقلیه موتوری موضوع این ماده براساس آیین‌نامه‌ای است که حداکثر ظرف مدت سه‌ماه پس از ابلاغ این قانون به پیشنهاد مشترک سازمان و وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان ملی استاندارد ایران و بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیات‌وزیران

موتورسیکلت‌ها متهم اصلی آلودگی تهران

است اما همچنان ظرفیتی که استفاده از موتورسیکلت‌ها را کمتر کند، کم است. میزان رضایت استفاده شهروندان تهرانی از موتورسیکلت در ۷ سال گذشته بیش از ۲۵ درصد افزایش پیدا کرده است؛ چرا که ترافیک بیشتر شده است. از درحالی است که موتورسیکلت به‌شدت یک عنصر آلاینده است و آلودگی صوتی شدیدی ایجاد می‌کند. همچنین می‌بینیم که بالاترین نرخ مرگ‌ومیر مربوط به موتورسیکلت است. شهرداری کالا تا وقتی نتواند مشکل خودروهای شخصی و موتورسیکلت‌ها را حل کند، نمی‌تواند مشکل آلودگی شهر تهران را حل کند. «درویش همچنین درباره سهم دیگر ارگان‌ها ادامه داد: «اولین متهم به‌نظر من خود سازمان محیط‌زیست است. به‌رغم اینکه ۶

ما نمی‌توانستیم به‌طور مشخص دستگاه‌های اجرایی را به دادگاه معرفی کنیم

کنیم، هزینه‌های این بخش با توجه به تحریم‌ها و شرایط اقتصادی موجود بسیار بالا رفته است و درحال حاضر شرایط کشور اجازه این کار را نمی‌دهد، ولی یکی از مواردی که مشکل‌آفرین بوده، شاید این باشد که از شرایط موجود به‌نحو احسن استفاده نشده، مثلاً اکنون از آن محل می‌توانستیم ما نوسازی و توسعه ناوگان حمل‌ونقل عمومی را پیش ببریم. همچنین در بحث انرژی‌های تجدیدپذیر در قانون هوای پاک گفته می‌شود وزارت نیرو مکلف است که سالانه ۲۰ درصد از توسعه برق هر سال خود را به انرژی‌های تجدیدپذیر اختصاص دهد اما این اتفاق نیفتاده است. دلایلش این است که کسی به سمت انرژی‌های تجدیدپذیر فسیلی نمی‌رود. این مساله را پیگیری کرده‌ایم و روشی تنظیم شده که منابع حاصل از این روش به ماده ۱۲ اختصاص پیدا کند، همچنین درحال حاضر باید برای تأمین امنیت سبد انرژی کشور از تمام انرژی‌ها استفاده کنیم؛ چراکه از این روش کمبودها را هم جبران می‌کنیم.» وی درباره بیشتر شدن آلودگی با وجود تصویب قانون روزهای پاک تصریح کرد:

مثلاً در اصفهان با عامل دیگری روبه‌رو باشیم اما در تهران متهم شماره یک آلودگی هوا، وسایل حمل‌ونقل متحرک موتوری است. بنابراین اگر قرار است ما بتوانیم مشکل آلودگی هوا را حل کنیم، شاید باید تمهیداتی فراهم کنیم که شهروندان تهرانی داوطلبانه خودروهای شخصی و موتورسیکلت‌های خودشان را کنار بگذارند و از وسایل حمل‌ونقل عمومی استفاده کنند؛ چراکه این دو عامل از سایر عوامل تأثیرشان بیشتر است. با توجه به اینکه شهرداری تهران نتوانسته وسایل حمل‌ونقل عمومی موثری را در میان مردم جا بیندازد، مثلاً موتورهای برقی یا دوچرخه‌ی عملی‌ابا افزایش جمعیت همچنان مهاجرپذیرترین شهر ایران است، یعنی جمعیت درحال افزایش

داریوش گل‌علیزاده، رئیس مرکز ملی هوا و تغییر اقلیم محیط‌زیست در گفت‌وگو با «فرهیختگان» گفت: «سازمان‌های خاطی ناظر به ماده ۲ قانون هوای پاک در همین راستا گزارشی از عملکرد دستگاه‌های اجرایی را که در اجرای این قانون مکلف هستند، احصا و از طریق سامانه مربوط مستندسازی و گزارش‌های نهایی را به دولت، کمیسیون اصل ۹۰، دیوان محاسبات و… ارائه کرده‌ایم. در آن گزارش نوشته‌ایم که کدام دستگاه چه تکالیفی دارند و عملکرد آنها در اجرای تکالیفشان چقدر است. اقداماتی که سازمان بازرسی، دیوان عدالت و سایر ارگان‌ها درخصوص این گزارش انجام داده‌اند، براساس گزارش ما بوده است و ما آن گزارش را تهیه کرده‌ایم. ما نمی‌توانستیم به‌طور مشخص دستگاه‌های اجرایی را به دادگاه معرفی کنیم. گزارش عملکرد را به دولت و نهاد‌های نظارتی می‌دهیم، این نهادها بررسی می‌کنند و اگر در آن مصادیقی از ترک فعل یا قصور باشد، اقدامات قانونی را انجام می‌دهند. کم‌اینکه این گزارش‌های ما منجر به معرفی چند دستگاه به مراجع قضایی شده و پایه این

مجریان آن تخصیص نیافتن منابع مالی عنوان شده است. بنابراین برای پیشبرد احکام مندرج در قانون هوای پاک نیاز به تخصیص اعتبارات الزام و متناسب با راهکارهای تعیین شده در این قانون است. طبیعتاً این اعتبارات می‌بایست در لایحه بودجه پیش‌بینی و تعیین شوند. با بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مشخص شد کل اعتبار تخصیص یافته برای اجرای قانون هوای پاک فقط ۳۲۰ میلیارد تومان است. همچنین مجموع اعتبارات لحاظ شده در این لایحه که به نوعی در کاهش آلودگی هوا موثر است حدود ۲۰۰۰ میلیارد تومان برآورد می‌شود. ارقام تعیین شده برای اجرای قانون هوای پاک و کاهش آلودگی هوا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در مقایسه با میزان اعتبار لازم برای این امور بسیار کم است. اجرای راهکارهایی ازجمله نوسازی و توسعه ناوگان حمل‌ونقل عمومی، توسعه قطار شهری، اجرای طرح‌های ترافیکی، کنترل و ارتقای معاینه فنی، توسعه حمل‌ونقل پاک، اصلاح سوخت صنایع و نیروگاه‌ها، جابه‌جایی صنایع آلاینده از اطراف شهرها، نصب تجهیزات فیلتراسیون آلاینده‌ها در صنایع و نیروگاه‌ها، اجرای طرح کباب، برقی‌سازی موتورسیکلت‌ها و… ارقام بسیار بزرگ‌تری نسبت به ۲۰۰۰ میلیارد تومان را می‌طلبد. براساس گزارش دیوان محاسبات کشور از بین ۱۱۲ حکم تعیین شده در قانون هوای پاک، ۳۸ حکم اجرا نشده، ۶۴ حکم اجرای ناقص داشته و فقط ۱۰ حکم به صورت کامل اجرا شده‌اند. بنابراین تا زمانی که این آمار به سمت اجرای کامل احکام هدایت نشود نباید انتظاری در ایجاد تغییر در وضعیت هوا و رفع معضل آلودگی هوا داشت. بیشتر دستگاه‌های مسئول در توجیه عدم اجرای تکالیف خود در درجه اول عدم تخصیص منابع و کمبود بودجه را مطرح کرده‌اند. البته برخی از این ادعاها ممکن است ناصحیح باشد، اما روی هم رفته نمی‌توان این را انکار کرد که طی سال‌های اخیر پس از تصویب قانون هوای پاک هیچ بودجه مناسبی برای اجرای آن تخصیص داده نشده است.

موتورسیکلت‌ها متهم اصلی آلودگی تهران

سال است از قانون هوای پاک می‌گذرد اما دستگاه‌های مختلف این قانون را همچنان معرفی نکرده‌اند. دیگر دستگاه‌ها هم می‌توانند در اجرای این قانون موثر باشند، مثلاً آموزش و پرورش دانش آموزان و خانواده‌ها را در استفاده از ناوگان‌های حمل‌ونقل عمومی تشویق کند. همچنین قرار بر این بود که تسهیلات و بودجه‌ای درزینط گرفته شود که اتوبوس‌ها و ناوگان‌های حمل‌ونقل فرسوده ترمیم شوند اما براساس گزارش‌های ارائه‌شده، گفته می‌شود که سازمان برنامه‌بودجه، بودجه لازم را در اختیار قرار نداده و نتوانستیم این کار را انجام دهیم، از طرف دیگر بحث تحریم و اجازه انجام این کار را نیز مطرح می‌کنند و در هر صورت مساله را به یکدیگر پاس می‌دهند.»

ما نمی‌توانستیم به‌طور مشخص دستگاه‌های اجرایی را به دادگاه معرفی کنیم

«بررسی عملکرد براساس تعداد روزهای پاک یا شاخص درستی نیست؛ چراکه در سال ۹۷ تعداد روزهای آلوده ما بسیار کم بود، زیرا شرایط جوی شرایط مناسبی بود. اقداماتی که تا الان انجام شده، با توجه به افزایش منابع آلاینده‌ها صورت گرفته است، مثلاً سالانه یک‌میلیون خودرو به کشور اضافه می‌شود اما در مقابل چقدر خودرو خارج می‌شود؟ ۲۴ هزار خودرو. همچنین نزدیک به ۲۵ درصد از خودروهای کشورمان فرسوده است، یعنی ۶٫۵ میلیون خودروی فرسوده از ۲۵ میلیون خودرو شماره‌گذاری شده داریم. خودروی فرسوده هم مصرف انرژی و هم آلاینده‌گی بیشتری دارند. در کنار این، مصرف انرژی‌مان در کشور هم درحال افزایش است. توسعه صنعت، توسعه خدمات و توسعه فعالیت داریم. امسال نزدیک به ۱۱۲ میلیون لیتر میانگین مصرف داشته‌یم، طبیعتاً با افزایش میزان خودرو از طرفی کاهش خودروی خدمات حمل‌ونقل عمومی، آلاینده‌گی هم افزایش پیدا می‌کند. اقداماتی که تاکنون صورت گرفته اگر جلوی بهبود شرایط را نگرفته، لااقل مانع تشدید شرایط شده است.»